

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

İDARE FAALİYET RAPORU 2022

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022

İ D A R E FAALİYET RAPORU

KISALTMALAR

DAP	Doğu Anadolu Projesi
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
İDT	İktisadi Devlet Teşekkülü
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	Kamu İktisadi Kuruluşu
PANKOBİRLİK	Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği
TAGEM	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
YPK	Yüksek Planlama Kurulu

İÇİNDEKİLER

GENEL MÜDÜR SUNUŞU	1
1. GENEL BİLGİLER	4
A. MİSYON VE VİZYON.....	4
B. YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR	4
C. İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER	4
TARİHÇE	4
TEŞKİLÂTIN YAPISI	5
HUKUKİ YAPISI.....	6
1.1. Fiziksel Yapı.....	6
1.2. Organizasyon Yapısı.....	15
1.3. Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar	17
1.4. İnsan Kaynakları	18
1.5. TİGEM Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	28
1.5.1. Teftiş Kurulu Başkanlığına İlişkin Hizmetler	28
1.5.2. Hukuk Müşavirliğine İlişkin Sunulan Hizmetler	28
1.5.3. İç Denetim Birimi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler	28
1.5.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler	28
1.5.5. Bitkisel Üretim Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	28
Tarla Bitkileri Üretimleri	28
Yem Bitkileri Üretimleri.....	29
Bahçe Bitkileri Üretimleri.....	29
Tohum Hazırlama ve Sertifikasyon Laboratuvarı Faaliyetleri.....	29
AR-GE Faaliyetleri	30
1.5.6. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	30
Damızlık Sığır Yetiştiriciliği.....	30
Damızlık Koyun Yetiştiriciliği	30
Halep Keçisi Yetiştiriciliği	30
Arı Yetiştiriciliği	30
Gen Kaynakları Yetiştiriciliği ve Koruma.....	30
1.5.7. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.8. Sulama Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.9. Mekanizasyon İle İlgili Sunulan Hizmetler	31
1.5.10. Bilgi Teknolojilerine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.11. Finans Yönetimine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.12. Ticari Faaliyetlere İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.13. Destek Hizmetleri İlişkin Sunulan Hizmetler	32
1.5.14. İnşaat ve Emlak İşlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	32
2. TİGEM'İN AMAÇ VE FAALİYETLERİ	35
2.1. YATIRIMLAR.....	35
2022 Yılı Projeli Yatırımlar	35
a) Hayvansal Üretimi Geliştirme Projesi.....	35
b) Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi	35
c) Tarımsal Sulama Projesi	35

d) Ceylanpınar Sulaması Projesi	36
e) Muhtelif İşler Projesi.....	36
f) Sultansuyu İdare Hizmet Binası ve Hizmet Konutu Projesi.....	36
2022 Yılı Projersiz Yatırım Programı Uygulamaları	36
a) Bitkisel Tesis Yatırımları	36
b) Demirbaş-Mefruşat	36
c) İrat Hayvanları	36
2.2. İDARİ BİRİMLERİN 2022 YILINDA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ FAALİYETLER	38
2.2.1. Teftiş Kurulu Başkanlığı.....	38
2.2.2. Hukuk Müşavirliği	38
2.2.3. İç Denetim Birimi Başkanlığı.....	38
2.2.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı	38
2.2.5. Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı.....	39
2.2.6. Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı,	39
Üretim Birimlerinin Faaliyetleri.....	40
2.2.7. Bitkisel Üretim Faaliyetleri	40
İklimsel Değerlendirme.....	40
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	40
Orta Anadolu Bölgesi	40
Sahil Bölgeleri	41
Doğu Anadolu Bölgesi.....	41
2.2.7.1. Tarla Bitkileri Üretimleri.....	42
Buğday Üretimi	42
Arpa Üretimi.....	45
Tritikale Üretimi.....	47
Yulaf Üretimi	49
2.2.7.1.1. Endüstri Bitkileri Üretimi	50
Dane Mısır Üretimi	50
Ayçiçeği Üretimi.....	51
Kenevir Üretimi	52
Yemeklik Dane Baklagil Üretimleri.....	52
2.2.7.1.2. Yem Bitkileri Üretimi	53
Yonca Üretimi	53
Fiğ Üretimi	54
Korunga Üretimi.....	54
Silajlık Mısır Üretimleri	55
Çayır Otu Üretimleri	55
2.2.7.2. Bahçe Kültürleri Üretimi.....	56
2.2.7.3. Özel Sektör Firmalarıyla Ortak Üretim	57
2.2.8. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	58
2.2.8.1. Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Faaliyetleri.....	59
Buzağı Üretimi	61
Süt Üretimi	62
2.2.8.2. Damızlık Koyun Yetiştiriciliği Faaliyetleri.....	67
2.2.8.3. İslah Çalışmaları ve Yürütülen Projeler	71

2.2.8.4. Damızlık Keçi Yetiştiriciliği Faaliyetleri	71
2.2.8.5. Arı Yetiştiriciliği Faaliyetleri	71
2.2.8.6. Gen Kaynaklarını Koruma Faaliyetleri	72
Asya Ceylanı Yetiştiriciliği Faaliyetleri	72
Çoban Köpeği Yetiştiriciliği Faaliyetleri	72
Ankara Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği Faaliyetleri	72
2.2.8.7. Kesif yem üretim faaliyetleri	72
2.2.9. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler	73
3. SATIŞLAR	76
Sertifikalı Tohum Satışları	77
4. TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ, ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER VE DİĞER HUSUSLAR	80
4.1. TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ	80
4.2. ÜNİVERSİTE VE KAMU ARAŞTIRMA KURULUŞLARI İLE ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER	80
4.3. KİRAYA VERİLEN İŞLETMELER	81
5. KURUMSAL KABİLİYET VE KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ	84
MALİ BİLGİ VE TABLOLAR	86

İDARE FAALİYET RAPORU 2022

Grafik 1.	TİGEM'in Arazi Varlığı	06
Tablo 1.	TİGEM'in Arazi Varlığı	06
Tablo 2.	TİGEM'in Kullanımında Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2022)	07
Tablo 3.	TİGEM'in Uzun Süreli Kiralamada Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2022).....	08
Tablo 4.	Sulama Sistemleri Varlığı (2022).....	09
Tablo 5.	Tarımsal Tesisler-1	10
Tablo 6.	Tarımsal Tesisler-2	10
Tablo 7.	Traktör Varlığı ve Toplam Güçleri.....	11
Tablo 8.	Alet- Makine Varlığı -1 (Adet)	11
Tablo 9.	Alet- Makine Varlığı -2 (Adet)	12
Tablo 10.	Motorlu Nakil Vasıta Varlığı (2022)	13
Tablo 11.	İş Makineleri Varlığı (Adet) (2022)	14
Tablo 12.	Laboratuvar Alanları	14
Tablo 13.	TİGEM'in 2022 Yılı Yönetim Kurulu Görev Durumları (31.12.2022).....	16
Tablo 14.	Kuruluşun Sahip Olduğu Yazılım, Güvenlik ve Araç Takip Sistemleri	17
Tablo 15.	Personel Kadroları.....	18
Grafik 3.	Personel Sayısının Kuruluş İçindeki Dağılımı	18
Tablo 16.	TİGEM'de Çalışan Memur (I Sayılı) Personel	19
Tablo 17.	TİGEM'de Çalışan Sözleşmeli (II Sayılı) Personel.....	20
Tablo 18.	TİGEM'de Memur ve Sözleşmeli Personel Varlığı.....	21
Tablo 19.	2021-2022 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı	21
Grafik 3.	2022 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı.....	22
Tablo 20.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Hareketleri.....	22
Grafik 4.	Memur ve Sözleşmeli Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri.....	23
Tablo 21.	İşçi Hareketleri	23
Grafik 5.	İşçi Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri	24
Tablo 22.	İşçilerin Kuruluş İçindeki Dağılımı.....	24
Tablo 23.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibariyle Dağılımı.....	25
Grafik 6.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibariyle Dağılımı (%)	25
Tablo 24.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	25
Grafik 7.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	26
Tablo 25.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı	26
Grafik 8.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı	26
Tablo 26.	Sürekli İşçilerin Yaş İtibariyle Dağılımı.....	26
Grafik 9.	Sürekli İşçilerin Yaş İtibariyle Dağılımı.....	27
Tablo 27.	İşçilerin Hizmet Süreleri	27
Grafik 19.	İşçilerin Hizmet Süreleri	27
Tablo 28.	TİGEM'in 2021-2022 Yılları Projeli Yatırım Programı Ödenek ve Harcama Durumu (Bin TL)	35
Tablo 29.	2022 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projeleri	37
Tablo 30.	İşletmeler İtibariyle Ekilişler Üzerine Düşen Yağış Miktarı.....	42
Tablo 31.	İşletmelere Göre Buğday Üretim Verileri	43
Tablo 32.	Yıllara Göre Buğday Üretim Verileri	44
Grafik 11.	Yıllara Göre Buğday Üretimi ve Verimi (Ton - Kg/Da)	44
Tablo 33.	İşletmelere Göre Arpa Üretim Verileri.....	45
Tablo 34.	Yıllara Göre Arpa Üretim Verileri	46
Grafik 12.	Yıllara Göre Arpa Üretimi	46
Tablo 35.	İşletmelere Göre Triticale Üretim Verileri.....	47
Tablo 36.	Yıllara Göre Triticale Üretim Verileri	47

Grafik 13.	Yıllara Göre Triticale Üretimi	48
Tablo 37.	İşletmelere Göre Yulaf Üretim Verileri	49
Tablo 38.	Yıllara Göre Yulaf Üretim Verileri.....	49
Grafik 14.	Yıllara Göre Yulaf Üretimi.....	49
Tablo 39.	I. Ürün Dane Mısır Üretim Verileri.....	50
Tablo 40.	II. Ürün Dane Mısır Üretim Verileri.....	50
Tablo 41.	Hibrit Mısır Üretim Verileri	50
Tablo 42.	Yağlık Ayçiçek Üretim Verileri	51
Tablo 43.	Özel Sektör Tohumculuk Firmaları ile Hibrit Ayçiçeği Tohumu Üretimi	51
Tablo 44.	Kenevir Üretimi.....	52
Tablo 45.	İşletmeler İtibariyle Yemeklik Dane Baklagil (Nohut-Kırmızı Mercimek) Üretim Verileri	52
Tablo 46.	Yonca Üretim Verileri	53
Tablo 47.	Yonca Kuru Ot Üretimleri.....	53
Tablo 48.	Yonca Çepelli Tohum Üretimleri	54
Tablo 49.	Fiğ Üretim Verileri.....	54
Tablo 50.	Korunga Üretim Verileri	54
Tablo 51.	Silajlık Mısır Üretim Verileri.....	55
Tablo 52.	Çayır Otu Üretim Verileri	55
Tablo 53.	Bahçe Kùltürleri Tesisleri	56
Tablo 54.	Bahçe Kùltürleri Üretim Verileri	56
Tablo 55.	TİGEM-Özel Sektör İşbirliğinde Sertifikalı Tohum ve Fidan ve Münavebe Amaçlı Tohumluk ve Mahsül Üretimleri İçin Kiraya Verilen Alanlar (da).....	57
Tablo 56.	TİGEM'in Damızlık Hayvan Varlığı (Baş).....	58
Grafik 15.	TİGEM'in Damızlık Sığır Varlığı (Ana-Baş)	58
Grafik 16.	TİGEM'in Damızlık Koyun Varlığı (Ana-Baş).....	58
Tablo 57.	İşletmeler ve Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)	59
Tablo 58.	Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş).....	60
Grafik 17.	Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş).....	60
Tablo 59.	İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Verileri	61
Grafik 18.	İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Randımanları (%)	61
Tablo 60.	İnek Süt Üretim Verileri	62
Tablo 61.	İşletmelerin Irklara Göre Süt Verimleri ve Mukayesesi	63
Grafik 19.	Siyah Alaca Irkı Süt Verimleri	63
Grafik 20.	Esmer Irkı Süt Verimleri.....	64
Grafik 21.	Simmental Irkı Süt Verimleri.....	64
Tablo 62.	Damızlık Sığır Satışları.....	64
Grafik 22.	Damızlık Sığır Satışları.....	65
Tablo 63.	TİGEM Sperma Üretim ve Satışları	66
Tablo 64.	İşletmelerin Irklar Bazında Damızlık Koyun Varlığı (Baş)	67
Grafik 23.	TİGEM'in Yıllara Göre Damızlık Koyun Varlığı.....	68
Tablo 65.	Irklara Göre Koyun Varlığı (Baş)	68
Tablo 66.	Koyun Mevcudu ve Ana Kadrolar	69
Tablo 67.	Koyun Irkları, Sağmal Ortalamaları İle Süt Üretim ve Verimleri	69
Tablo 68.	Koyunculuk Verileri	70
Tablo 69.	Damızlık Koyun Satışları.....	70
Tablo 70.	Halep Irkı Keçi Yetiştiriciliği.....	71
Tablo 71.	Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği.....	72
Tablo 72.	Kesif Yem üretim verileri	72

Tablo 73.	Tay Doğumları (2022).....	73
Tablo 74.	Tay Satışları (2022).....	73
Tablo 75.	Damızlık Hayvan Satışları.....	76
Tablo 76.	Mamul ve Mahsul Satışları (2022)	76
Tablo 77.	İhracat	76
Tablo 78.	TİGEM Sertifikalı Hububat Tohumu Satış Cetveli (Ton)	77
Tablo M-1.	Bütçe Verileri ve Gerçekleşmeleri (2022)	91
Tablo M-2.	Giderler	92
Tablo M-3.	Bazı Giderlerinin Önceki Yılla Karşılaştırması.....	93
Tablo M-4.	İlk Madde ve Malzeme Tedariki	94
Tablo M-5.	Üretim Maliyetleri	95
Tablo M-6.	Satış Tablosu	96
Tablo M-7.	Satış Sonuçları	98
Tablo M-8.	Mali Durum Göstergeleri	100
Tablo M-9.	Varlıklar	102
Tablo M-10.	Nakit ve Nakit Benzerleri.....	103
Tablo M-11.	Banka Hesap Ayrıntıları (1).....	104
Tablo M-12.	Banka Hesap Ayrıntıları (2).....	104
Tablo M-13.	Ticari Alacaklar.....	105
Tablo M-14.	Ticari Alacaklar Alıcılar Ayrıntısı	105
Tablo M-15.	Diğer Alacaklar	105
Tablo M-16.	Stoklar	106
Tablo M-17.	Canlı Varlık Stokları	107
Tablo M-18.	Canlı Stoklar Tarımsal (Bitkisel).....	107
Tablo M-19.	Canlı Stoklar Hayvansal.....	108
Tablo M-20.	Peşin Ödenmiş Giderler	108
Tablo M-21.	Cari Dönem Vergisi ile İlgili Dönen Varlıklar	109
Tablo M-22.	Diğer Dönen Varlıklar	109
Tablo M-23.	Ticari Alacaklar.....	110
Tablo M-24.	İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar	110
Tablo M-25.	Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş Şirket Sermayesi ve Taahhüt.....	111
Tablo M-26.	Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı	111
Tablo M-27.	Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	112
Tablo M-28.	Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San ve T.A.Ş. Şirket Sermayesi ve Taahhüt.....	112
Tablo M-29.	İştiraklerdeki Yatırımları, Finansal Tabloları.....	112
Tablo M-30.	Finansal Durum Özeti (2022).....	112
Tablo M-31.	Finansal Durum Özeti (2021).....	113
Tablo M-32.	Kar/Zarar Durum Özeti (2022)	113
Tablo M-33.	Kar/Zarar Durum Özeti (2021)	113
Tablo M-34.	Varlıkların Karşılaştırılması.....	113
Tablo M-35.	Yapılmakta Olan Yatırımlarda Canlı Varlıklar.....	113
Tablo M-36.	Yapılmakta Olan Yatırımlar (Canlı Varlıklar).....	114
Tablo M-37.	Amortisman Tabi Olan Canlı Varlıklar.....	115
Tablo M-38.	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	115
Tablo M-39.	Maddi Duran Varlıklar.....	116
Tablo M-40.	Maddi Duran Varlıkların Hareketleri	116
Tablo M-41.	Projeli Yatırımlar	117
Tablo M-42.	Bilgisayar Program Yazılım Lisanslarına Ödenen Tutarlar	117

Tablo M-43. Haklar.....	117
Tablo M-44. Yükümlülükler ve Öz Kaynaklar	118
Tablo M-45. Banka Kredileri.....	119
Tablo M-46. Ticari Borçlar (Kısa Vadeli)	119
Tablo M-47. İlişkili Taraflara Olmayan Borçlar.....	120
Tablo M-48. Satıcılara Olan Borçlar	120
Tablo M-49. Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	120
Tablo M-50. Diğer Borçlar (Kısa Vadeli)	121
Tablo M-51. Ertelenmiş Gelirler (Kısa Vadeli)	121
Tablo M-52. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	122
Tablo M-53. Kısa Vadeli Diğer Yükümlülükler	122
Tablo M-54. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	122
Tablo M-55. Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	123
Tablo M-56. Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazanç/Kayıpları	123
Tablo M-57. Geçmiş Yıllar Zararları.....	124
Tablo M-58. Nazım Hesaplar.....	124
Tablo M-59. Konsolide Kar ve Zarar Tablosu.....	125
Tablo M-60. Hasılat Ayrıntısı	125
Tablo M-61. Yurtiçi Satışlar	126
Tablo M-62. Yurtdışı Satışlar	127
Tablo M-63. Diğer Gelirler	127
Tablo M-64. Satışların Maliyeti	127
Tablo M-65. Faaliyet Giderleri	128
Tablo M-66. Genel Yönetim Giderleri.....	128
Tablo M-67. Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri.....	129
Tablo M-68. Araştırma ve Geliştirme Giderleri	129
Tablo M-69. Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	129
Tablo M-70. Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	130
Tablo M-71. Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	130
Tablo M-72. Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları/Zararları	130
Tablo M-73. Finansal Giderler	131
Tablo M-74. Sürdürülen Faaliyetle Vergi Gideri/Geliri	131
Tablo M-75. Bağlı Ortaklığa İlişkin Bilgiler.....	132
Tablo M-76. Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	132
Tablo M-77. Bağlı Ortaklık Sermaye ve Taahhüte İlişkin Bilgiler	132
Tablo M-78. Bağlı Ortaklıktaki Yatırımın Finansal Tabloları ile İlgili Özet Bilgileri	132

GENEL MÜDÜR SUNUŞU

Ülkelerin ve toplumların refah seviyelerini yükseltmeleri ve ekonomik olarak kalkınmaları sahip oldukları yer üstü ve yer altı kaynakları ile bunları doğru ve akılcı bir şekilde kullanabilmelerine bağlıdır. İklim, coğrafya, su kaynakları, tarımsal üretim kapasitesi ve ürün çeşitliliği açısından ülkemiz oldukça kaynak zenginliğine sahiptir. Tarım, bu zenginliği doğru politikalarla dünya tarımındaki teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek ve bilinçli bir şekilde uygulayarak ülke kalkınmasında ve toplum refahının yükseltilmesinde lokomotif görevi görmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ve rekabet edebilir ekonomi hedeflerine ulaşabilme, potansiyellerin tüm sektörlerde en üst derece değerlendirilmesini gerektirmektedir. Tarımın yüksek risk ve belirsizlikleri bünyesinde barındırması sektörün karşılaştığı güçlüklerin temel nedenidir. Bu bakımdan bu güçlüklerin sürdürülen faaliyetlere olumsuz etkisinin minimum düzeye indirilebilmesi yüksek teknoloji ve etkin pazarlama ile mümkün olabilmektedir.

Diğer yandan, dünyada ve ülkemizde yaşanan pandemi göstermiştir ki insanoğlunun temel ihtiyacı olan gıdayı doğrudan karşılaması, sanayi sektörüne hammadde sağlaması, istihdama önemli katkı sağlaması, sadece üreticiyi değil tüketiciyi de doğrudan ilgilendirmesi ve dolayısıyla geniş kitlelere hitap etmesi bakımından tarım, çok önemli bir stratejik öneme sahip bir faaliyet alanı olarak öne çıkmaktadır.

Faaliyet alanı tarımsal üretim olan TİGEM'in kuruluşu 700 yıl öncesine Osmanlı imparatorluğunun kuruluş dönemlerine kadar uzanmaktadır. O dönemlerde ordunun at ve gıda ihtiyacına yönelik faaliyetlerde bulunurken, Cumhuriyet döneminde ise sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlık üretimiyle ülkemiz tarım sektörünün gelişmesine önemli katkı sunan, tarımsal üretimde uyguladığı ileri

teknik ve modern teknolojilerle ülkemiz çiftçilerine örnek olan bir Kuruluş haline gelmiştir.

Kullanımında bulunan 17 işletmesindeki 3,3 Milyon dekar arazi varlığı, 7 Bin kişilik istihdamı ile ürettiği sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlıkları ülkemiz tarım sektörünün hizmetine sunuyor, Osmanlı döneminden miras Safkan Arap atı yetiştiriciliğini sürdürüyor, ülkemiz gen kaynaklarının korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması konusunda çalışmalarını devam ettiriyor.

TİGEM, bir taraftan tarım ve tarıma dayalı sanayinin ihtiyacı olan her türlü mal ve hizmetleri üretmek amacı ile karlılık ve verimlilik esasına dayalı faaliyetlerini sürdürürken, diğer taraftan ülkemizin tarımsal üretimini sürdürülebilir düzeyde tutmayı ve tarım sektöründe öncü kuruluş olmayı hedeflemektedir.

Faaliyetlerimizi yürütürken kamu kaynağını daha etkin ve verimli kullanmayı, rekabet gücü yüksek, üretken ve karlı bir Kurum olmayı ve ülkemizde sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktayız. Stratejik plandaki hedeflere ulaşarak; modern teknolojiyi tarımsal üretimin her aşamasında kullanabilen, su kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirebilen, iyi tarım uygulamalarını hayata geçirmiş, yetişmiş insan gücüyle sektöre dinamizm kazandıran bir kuruluş olmayı taahhüt ediyoruz. Bu itibarla, temel ilke ve politikalarımıza, orta ve uzun vadeli planlarımıza, hedef ve önceliklerimize uygun olarak sürdürülen faaliyetlerimizi içeren 2022 Yılı İdare Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

Yürütmekte olduğumuz faaliyetlerin ülkemiz tarımına ve kalkınmasına katkı sağlaması temennisiyle tüm çalışanlarımıza ve paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Dr. Hasan GEZGİNÇ
Genel Müdür

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022

İ D A R E FAALİYET RAPORU

GENEL BİLGİLER

1. GENEL BİLGİLER

A. Misyon ve Vizyon

Misyon

Tarım ve tarıma dayalı sanayi için tohum, damızlık ve hammadde üretmek, gen kaynaklarını korumaktır.

Vizyon

Stratejik önemdeki tohum ve damızlıkta öncü, tarıma dayalı sanayi için bitkisel ve hayvansal üretim yapan, gen kaynaklarını koruyan, kalitesiyle rekabeti artıran, dinamizmi ve güvenilirliği yüksek bir kuruluş olmaktadır.

B. Yetki, Görev ve Sorumluluklar

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) hükümlerine tabi İktisadi Devlet Teşekkülüdür. TİGEM, Hara ve İnekhaneler ile Devlet Üretim Çiftliklerinin 1984 yılında tek çatı altında birleştirilmesi ile Kamu İktisadi Kuruluşu (KİK) olarak kurulmuş, 1994 yılında ise İktisadi Devlet Teşekkülüne (İDT) dönüştürülmüştür.

Böylece imkânların, bilgi ve tecrübenin birleştirilerek hizmetin geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla kurulmuş olan TİGEM, kamuda tarım ve hayvancılık konularında faaliyet gösteren işletmeleri bir çatı altında toplamış bulunmaktadır.

TİGEM' in sermayesinin tamamı devlete aittir. İktisadi ticari esaslara göre faaliyet göstermektedir. Kurumlar Vergisi mükellefidir.

TİGEM'in 09.04.2000 tarihli ve 24015 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ana Statüsündeki (Değişiklik 02.02.2022 tarihli ve 31738 sayılı R.G 5141 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı) kuruluş amacı, tarım ve tarıma dayalı sanayinin ihtiyacı olan her türlü mal ve hizmetleri üretmek olarak tanımlanmıştır.

TİGEM' in Ana Statüsündeki faaliyet konuları aşağıda verilmiştir;

- Ülkenin bitkisel ve hayvansal üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek amacıyla yetiştirdiği tohum, fidan, fide ve benzeri mallar ile ürettiği damızlık hayvan ve spermaları yetiştiricilere intikal ettirmek,
- İşletmelerde elde edilecek hayvansal ve bitkisel ürünlerle birlikte çiftçilerden alacağı ürünleri kıymetlendirmek için tesisler kurmak, kurdurmak, kurulanlara iştirak etmek,

- Bitkisel ve hayvansal üretim, yetiştirme, ıslah konularında araştırmalar yapmak, yaptırmak ve gerektiğinde diğer ıslah ve araştırma kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- Ürettiği her türlü ürün ve hizmet konuları ile ilgili olarak çevre çiftçisi ve çiftçi örgütleri ile üretim ve tanıtım amaçlı işbirliğine girmek,
- Amaç ve faaliyetlerini gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu her türlü mal ve hizmeti yurtiçi ve yurtdışından temin etmek,
- Yurtiçi ve yurtdışındaki kişi ve kuruluşlarla işbirliği yaparak her türlü mal ve hizmeti temin etmek, bunları pazara hazırlayarak iç ve dış pazarlarda değerlendirmek,
- Üretimi ve işletme faaliyetlerinde bulunmak ve tesislerini kurmak üzere özel ve tüzel kişilerden yer kiralamak, kiraya vermek,
- İşletme ünitelerinde zaman içinde fonksiyonunu yitirmiş kümes, ahır, depo, sundurma ve benzeri binaların yıpranmaya terk edilmemesi ve ekonomiye kazandırılması için, işletme bütünlüğüne zarar vermemek kaydıyla özel veya tüzel kişilere kiraya vermek,
- Faaliyet konuları ile ilgili üretimi ve işletme tesisleri kurmak üzere yurtiçi ve yurtdışı özel ve tüzel kişi ve firmalarla işbirliği yapmak, ortaklık kurmak ve faaliyete geçmesini sağlamak,
- Yurtiçi ve yurtdışı firmalarla patent, lisans, teknik beceri ve benzeri anlaşmalar yapmak, bilgi ve teknolojiyi mer'i mevzuata göre satmak ve satın almak,
- İşletme yönetimi, proje araştırma, fizibilite ve benzeri mühendislik hizmetlerini yapmak ve yaptırmak,
- Çalışma konuları ile ilgili beceri kazandırma seminerleri ve kursları düzenlemek veya düzenlemek.

C. İdareye İlişkin Bilgiler

Tarihçe

TİGEM, Türk Devlet geleneğinin inşa ettiği 700 yıllık bir misyonun temsilcisi olarak;

- TİGEM, kuruluşu Osmanlı İmparatorluğunun ilk yıllarına dayanan Çiftlikatı Hümayunlar (Cumhuriyetin ilk yıllarında (1926) hara ve inekhanelere dönüştürülmüştür.) ile Devlet Üretim Çiftliklerinin 1984 yılında tek çatı altında toplanmasıyla kurulmuştur.

- TİGEM'in bir kolunu oluşturan haralardan olan Bursa/Karacabey İşletmesi, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş yıllarında Nilüfer Hatun'un çeyizi olarak Sultan Orhan Gazi'ye hediye edilmesiyle kurulmuş ve Mihail Çiftlikat-ı Hümayunu ismi ile sonraki Osmanlı Sultanlarına intikal etmiştir. Fatih Sultan Mehmet tarafından Mihaliç ismi değiştirilerek Karacabey Çiftlikat-ı Hümayunu olarak Cumhuriyet dönemine kadar ordunun at ve gıda ihtiyaçlarının karşılanması yönünde faaliyetlerini sürdürmüştür.
- 1815 yılında Eskişehir/Çifteler ve 1865 yılında Malatya/Sultansuyu Çiftlikat-ı Hümayun'ları kurulmuş ve aynı amaç kapsamında faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.
- Çiftlikat-ı Hümayun'lar Atatürk'ün direktifleri ile 1926 yılında 867 sayılı Kanunla hara ve inekhanelere dönüştürülmüş, ilave işletmelerin açılması ile birlikte bu işletmelerde at yetiştiriciliği ile sığır ve koyun ıslahı ana ekseninde 1984 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüşler,
- Devlet Üretim Çiftlikleri ise Zirai Kombinalar ile Devlet Ziraat İşletmelerinin 01/03/1950 tarihli ve 5433 sayılı Kanunla tek çatı altında birleştirilmesi ile kurulmuş, 1984 yılına kadar sertifikalı tohum ile damızlık üretimi ve satışı ana ekseninde faaliyetlerini sürdürmüştür.
- Devlet Üretim Çiftliklerinin bir kolunu oluşturan Zirai Kombinalar İdaresi, ziraat alet, makine vasıtaları ile zirai mücadele ilaçları satın alarak, üreticinin tarım faaliyetlerine yardım etmek amacıyla 12/12/1937 tarihli ve 3130 sayılı Kanunla kurulmuş ve faaliyetlerini 1950 yılına kadar sürdürmüş,
- Devlet Üretim Çiftliklerinin diğer kolunu oluşturan Devlet Ziraat İşletmeleri ülkemiz tarım sektörüne önderlik ve öğreticilik yapması amacıyla 01/01/1938 tarihli ve 3308 sayılı Kanunla kurulmuş ve faaliyetlerini 1950 yılına kadar sürdürmüş,

İmkânların, bilgi ve tecrübenin birleştirilerek, hizmetin geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla kurulmuş olan TİGEM, kamuda tohumculuk ve damızlık konularında çalışan işletmeleri bir çatı altında toplamış bulunmaktadır.

TİGEM kurulduğu ilk yıllarda Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerine dağılmış 37 işletmesinde, başta hububat tohumluğu olmak üzere, endüstri bitkile-

ri, çayır mera ve yem bitkileri, sebze tohumluğu, fidan-fide üretiminde büyük hizmetler görmüştür. Damızlık üretiminde ise sığırcılık, koyunculuk, civciv ve sperma üretiminde elde edilen gelişmeler Türkiye hayvancılığının gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, son yıllarda özel sektör kuruluşlarının bitkisel üretim alanında, endüstri bitkileri ve sebze tohumculuğu ile fidan üretiminde önemli gelişmeler göstermesinden dolayı TİGEM bu alanlarda üretimini azaltmış, balıkçılık ve tavukçuluk faaliyet alanlarından tamamen çekilmiştir.

TİGEM'in fonksiyonelliğini artırmak, özel sektörün sermaye gücü ve dinamizminden faydalanmak amacıyla, yapısal sorunlarından dolayı verimli olarak çalıştırılmayan ve yüksek maliyetleri nedeniyle TİGEM'in karlılığını olumsuz etkileyen bazı işletmelerin tasfiye edilerek, Kuruluşun Ana Statüsünde belirtilen amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kullanılması şartıyla, özel sektör firmalarına uzun süreli (30 yıl) kiraya verilmesi hususunda 04.07.2003 tarihli ve 2003/T-13 sayılı YPK Kararı ile TİGEM Yönetim Kurulu yetkili kılınmıştır. Söz konusu karar doğrultusunda 2003-2015 döneminde 20 işletme 30 yıllığına kiraya verilmiştir.

Teşkilâtın yapısı

TİGEM'in merkez teşkilatını Genel Müdürlük, taşra teşkilatını ise işletme müdürlükleri oluşturmaktadır. TİGEM Ana Statüsünde Kuruluşun organları Yönetim Kurulu ve Genel Müdürlük olarak belirlenmiştir. TİGEM'in karar organı Yönetim Kuruludur. Yönetim kurulu bir başkan ve beş üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulunun başkanı Genel Müdürdür ve Cumhurbaşkanı Kararı ile atanır. Yönetim Kurulu üyelerinden dördü ilgili Bakanın, birisi Hazine ve Maliye Bakanının teklifi üzerine Cumhurbaşkanı Kararı ile atanmaktadır.

TİGEM'in yürütme organı Genel Müdürlüktür. Genel Müdürlük; 1 Genel Müdür, 3 Genel Müdür Yardımcısı ve bağlı alt birimlerden oluşmaktadır.

Merkez teşkilâtı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, İç Denetim Birimi Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü, 13 daire başkanlığı ve 39 şube müdürlüğünden oluşmaktadır. Taşra teşkilâtı ise Türkiye'nin değişik bölgelerine dağılmış 37 işletmeden oluşmaktadır. Bu işletmelerden 17'sinde TİGEM faaliyetleri yürütülmekte, 20 işletme ise özel sektör firmalarına uzun süreli kiraya verilmiştir.

Hukuki yapısı

TİGEM, sermayesinin tamamı devlete ait 08.06.1984 tarihli ve 233 sayılı KHK hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe ve faaliyetlerinde özerkliğe sahip, sorumluluğu sermayesi ile sınırlı bir İktisadi Devlet Teşekkülüdür. Resmi Gazetenin 02.02.2022 tarihli ve 31738 sayısında yayımlan Cumhurbaşkanı 5141 Sayılı Kararı ile yürürlüğe giren TİGEM Ana Statüsü ile Kuruluşun hukuki bünyesi, amaç ve faaliyet konuları, organları, teşkilat yapısı ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkiler düzenlenmiştir.

TİGEM, yönetim ve denetim bakımından 233 sayılı KHK, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların TBMM’ce Denetlenmesinin Düzenlenmesine İlişkin Kanun, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerine tabidir.

TİGEM, mali mevzuat açısından; Kurumlar Vergisi-ne tabidir ve Tek Düzen Muhasebe Sistemi uygulamaktadır.

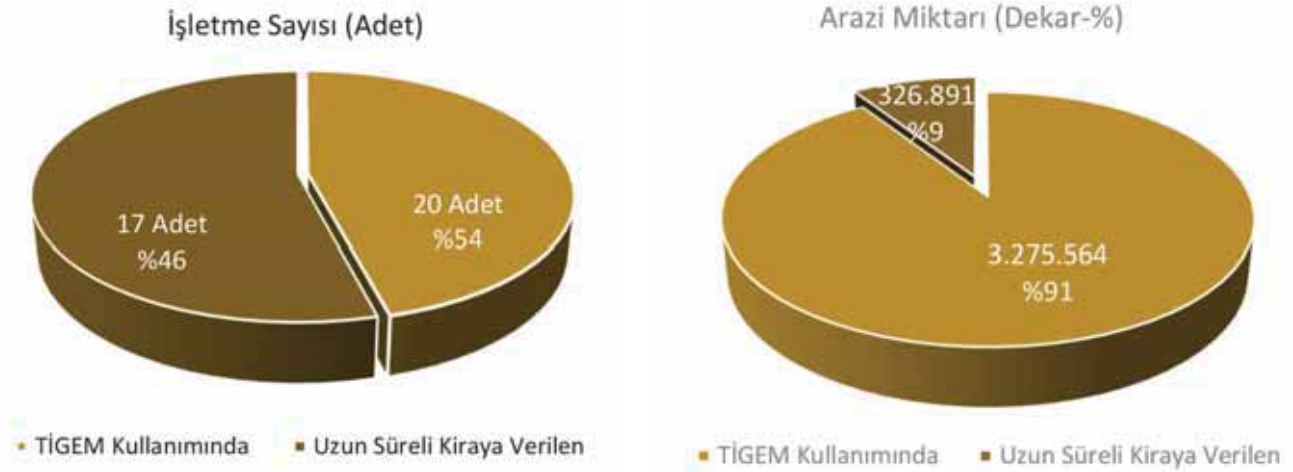
Merkezi Ankara’da olan TİGEM, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili kuruluşudur.

TİGEM’in başlangıçta 30 Bin TL olan sermayesi zaman içerisinde müteaddit defalar artırılmış olup en son olarak 29.12.2021 tarihli ve 4988 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 3.316.000.000 TL’ye yükseltilmiştir.

1.1. Fiziksel Yapı

TİGEM, Türkiye’nin değişik bölgelerine dağılmış 17 işletmesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Grafik 1. TİGEM’in Arazi Varlığı

Tablo 1. TİGEM’in Arazi Varlığı

	İşletme Sayısı (Adet)	Arazi Varlığı (da)	Arazi Varlığı (%)
TİGEM’in kullanımında olan (17 İşletme)	17	3.275.564	91
Kiraya verilen (20 İşletme)	20	326.891	9
Toplam	37	3.602.455	100

Tablo 2. | TİGEM'in Kullanımında Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2022)

İşletme Adı	Toplam Arazi (da)	Tarla Arazisi (da)	Otlakiye Arazisi (da)	Bahçe Arazisi (da)	Kültürdışı Arazi (da)	Sulanan Arazi (da)
Genel Müdürlük	187	0	-	40	147	-
Altınova/Konya	310.259	265.990	25.058	8.691	10.520	38.362
Anadolu/Eskişehir	44.824	32.321	9.061	883	2.559	17.636
Boztepe/Antalya	3.208	237	-	2.714	257	2.880
Ceylanpınar/Ş.Urfa	1.633.157	966.436	403.815	65.660	197.246	697.623
Çukurova/Adana	42.830	40.028	-	635	2.167	15.213
Dalaman/Muğla	33.630	17.750	704	8.416	6.760	24.369
Gökhöyük/Amasya	24.882	20.122	88	241	4.431	18.169
Gözlü/Konya	288.298	149.942	99.095	12.668	26.592	34.999
Karacabey/Bursa	89.002	49.508	12.380	13.353	13.761	26.993
Kazımkarabekir/Iğdır	186.994	12.283	55.907	510	118.294	5.939
Koçaş/Aksaray	25.076	22.662	-	534	1.880	20.151
Konuklar/Konya	44.570	33.027	1.240	1.130	9.173	6.835
Malya/Kırşehir	218.829	154.563	-	3.099	61.167	2.878
Polatlı/Ankara	211.335	191.161	14.227	3.346	2.601	5.47
Sultansuyu/Malatya	27.191	20.288	500	1.754	4.650	11.943
Türkgeçidi/Lüleburgaz	18.244	14.409	1.800	225	1.810	4.921
Ulaş/Sivas	71.463	44.489	5.262	190	21.522	3.276
Diğerleri	1.584	1.003	-	-	581	-
Toplam	3.275.564	2.036.218	629.138	124.089	486.117	937.234

Tablo 3. | TİGEM'in Uzun Süreli Kiralamada Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2022)

	İşletme Adı	Toplam Arazi	Kültürel Arazi	Kültürel Dışı Arazi
Uzun Süreli Kiralan İşletmeler	Acıpayam-Denizli	23.482	19.817	3.665
	Alparslan-Muş	63.119	60.932	2.187
	Altındere-Van	20.717	19.838	879
	Atatürk-Yalova	1.541	1.541	-
	Boztepe(Kısmi)-Antalya	1.989	1.815	174
	Çiçekdağ-Kırşehir	15.592	14.217	1.375
	Gelemen-Samsun	11.958	11.562	396
	Gökçeada-Çanakkale	2.935	2.564	371
	Göle-Ardahan	13.678	11.932	1.746
	Hafik-Sivas	2.294	2.133	161
	Hatay-Hatay	6.409	5.456	953
	İnanlı-Tekirdağ	11.806	9.791	2.015
	Kahramanmaraş-K.Maraş	19.700	18.694	1.006
	Karaköy-Samsun	20.914	10.062	10.852
	Kumkale-Çanakkale	6.123	5.375	748
	Sakarya-Sakarya	3.277	3.031	246
	Tahirova-Balıkesir	10.012	8.235	1.777
	Turunçgiller-Hatay	2.657	2.200	457
	Toplam	238.203	209.195	29.008
İştirak	Bala-Ankara	83.273	74.569	8.704
	Kazova-Tokat	5.415	4.505	910
	Toplam	88.688	79.074	9.614
Kiralan ve İştirak İşletmeler Toplamı		326.891	288.269	38.622

Tablo 4. | Sulama Sistemleri Varlığı (2022)

İşletme	Sulamada Kullanılan Toplam Debi (Lt/sn)	Sulama Sistemleri				İşlenen Tarım Arazisi (da)	Sulanan Arazinin	
		Center Pivot (da)	Yağmurlama (da)	Damla Sulama (da)	Alanı (da)		İşlenen Araziye Oranı (%)	
Altınova-Konya	3.443	28.724	8.160	1.478	274.681	38.362	14	
Anadolu-Eskişehir	1.949	7.055	6.927	3.654	33.090	17.636	53	
Ceylanpınar-Şanlıurfa	82.803	342.030	310.825	44.768	1.029.801	697.623	68	
Çukurova-Adana	2.404	0	3.943	11.270	40.663	15.213	37	
Dalaman-Muğla	3.868	608	1.589	22.172	26.166	24.369	93	
Gökhöyük-Amasya	920	8.887	9.282	-	20.451	18.169	89	
Gözlü-Konya	3.167	4.945	25.543	4.511	160.560	34.999	22	
Karacabey-Bursa	3.490	-	7.098	19.895	62.299	26.993	43	
Koçaş-Aksaray	1.917	3.469	16.682	-	19.827	20.151	102	
Konuklar-Konya	506	-	6.835	-	34.157	6.835	20	
Malya-Kırşehir	345	-	2.878	-	158.161	2.878	2	
Polatlı-Ankara	766	3.054	1.143	850	184.267	5.047	3	
Sultansuyu-Malatya	1.430	6.343	5.600	-	22.042	11.943	54	
Türkgeldi-Kırklareli	741	-	3.240	1.681	14.303	4.921	34	
Ulaş-Sivas	251	-	3.276	-	44.490	3.276	7	
Kazımkarabekir-Iğdır	162	-	5.939	-	5.939	5.939	100	
Boztepe(Kısmi)-Antalya	686	-	-	2880	2.880	2.880	100	
Toplam	108.948	405.115	418.960	113.159	2.133.777	937.234	44	

Tablo 5. Tarımsal Tesisler-1

İşletmeler	KAPASİTE				
	Tohum Hazırlama (Ton/saat)	Mısır Kurutma (Ton/saat)	Yem Hazırlama (Ton/saat)	Büyükbaş Barınağı Kapasitesi (Baş)	Küçükbaş Barınağı Kapasitesi (Baş)
Altınova-Konya	40	-	-	1.100	13.750
Anadolu-Eskişehir	8	-	-	3.300	2000
Ceylanpınar-Şanlıurfa	117	243	10	12.700	83.200
Çukurova-Adana	8	-	-	1.320	-
Dalaman-Muğla	8	-	3	1.265	-
Gökhöyük-Amasya	8	-	-	1.100	6.100
Gözlü-Konya	28	-	30	4.180	23.500
Karacabey-Bursa	10	-	5	3.300	11.500
Kazımkarabekir-Iğdır	-	-	-	1.320	15.250
Koçaş-Aksaray	12	-	-	4.180	-
Konuklar-Konya	10	-	-	Besi (860 Baş)	-
Malya-Kırşehir	32	-	2	-	15.150
Polatlı-Ankara	32	-	-	2.200	13.550
Sultansuyu-Malatya	12	-	-	660	-
Türkgeldi-Kırklareli	8	-	-	2.200	-
Ulaş-Sivas	8	-	-	-	11.000
Toplam	341	243	50	39.685	195.000

Tablo 6. Tarımsal Tesisler-2

İşletme Adı	KAPASİTE				
	Ambarlar				Akaryakıt Tankı (m³)
	Silo (Ton)	Hangar (m²)	Yem (m³)	Malzeme (m³)	
Altınova-Konya	18.000	5.700	850	4.900	112
Anadolu-Eskişehir	3.000	300	-	1.450	60
Boztepe-Antalya	-	2.500	-	280	24
Ceylanpınar-Şanlıurfa	188.000	-	-	-	444
Çukurova-Adana	10.000	23.789	325	-	60
Dalaman-Muğla	2.000	359	400	486	145
Gökhöyük-Amasya	-	1.930	-	400	40
Gözlü-Konya	12.000	9.000	29.000	1.500	77
Karacabey-Bursa	4.500	300	300	595	75
Kazımkarabekir-Iğdır	-	662	2.000	652	40
Koçaş-Aksaray	2.000	5.559	225	850	80
Konuklar-Konya	2.000	636	500	600	60
Malya-Kırşehir	15.000	12.800	1.190	1.285	180
Polatlı-Ankara	13.500	11.200	20	-	117
Sultansuyu-Malatya	3.000	240	250	600	80
Türkgeldi-Kırklareli	-	1.958	250	650	60
Ulaş-Sivas	-	1.000	1.000	350	60
Toplam	271.000	77.933	36.310	14.598	1.714

Tablo 7. | Traktör Varlığı ve Toplam Güçleri

İşletme Adı	2021		2022	
	Traktör Sayısı (Adet)	Traktör Gücü (KW)	Traktör Sayısı (Adet)	Traktör Gücü (KW)
Genel Müdürlük-Ankara	3	79	3	79
Altınova-Konya	51	5.826	51	5.826
Anadolu-Eskişehir	35	2.655	35	2.655
Boztepe-Antalya	15	803	15	803
Ceylanpınar-Şanlıurfa	463	45.653	438	43.204
Çukurova-Adana	33	2.600	33	2.600
Dalaman-Muğla	43	2.856	44	2.921
Gökhöyük-Amasya	25	1.849	25	1.849
Gözlü-Konya	42	3.872	47	4.341
Karacabey-Bursa	68	5.070	68	5.070
Kazımkarabekir-Iğdır	8	567	8	567
Koçaş-Aksaray	32	2.378	32	2.378
Konuklar-Konya	18	1.388	18	1.388
Malya-Kırşehir	27	3.015	25	2.809
Polatlı-Ankara	37	3.373	37	3.373
Sultansuyu-Malatya	29	1.872	29	1.872
Türkgeldi-Kırklareli	26	1.955	26	1.955
Ulaş-Sivas	25	1.888	24	1.831
Toplam	980	87.699	958	85.521

Tablo 8. | Alet- Makine Varlığı -1 (Adet)

CİNSİ	2021	2022
Hizmet Otosu	24	23
Kamyon	79	79
Tanker (Akaryakıt ve Su)	30	30
Çekici-Treyler	1	1
Servis, Otobüs, Midibüs	8	8
Seyyar Atölye	4	4
TRAKTÖRLER		
Traktör	980	958
HASAT MAKİNELERİ		
Biçerdöver	2	2
İŞ VE ARAZİ MAKİNELERİ		
İş Makinesi	163	162
Sondaj Makinesi	1	1
Arazi Islah Ekipmanı	62	62
Traktör Kepçe	8	8
EKİM MAKİNELERİ		
Mekanik Hububat Ekim Makinesi	17	17
Endüstri Bitki Ekim Makinesi	90	90
Pnömatik Hububat Ekim Makinesi	192	192
Doğrudan Ekim Makinesi	59	60
Azaltılmış Toprak İşlemeli Hububat Ekim Makinesi	8	8
TESİSLER		
Tohum Hazırlama Tesisi	28	27
Renk Ayırıcı Sistem	26	28
Otomatik Streçli Paketleme, Paletleme Ünitesi	10	11
Kurutma Tesisi	8	8

Tablo 9. | Alet- Makine Varlığı -2 (Adet)

CİNSİ	2021	2022
ÇAYIR- MERA EKİPMANLARI		
Kendi Yürür Çayır Biçme Makinesi	3	3
Çekilir Çayır Biçme Makinesi	105	110
Kendi Yürür Silaj Makinesi	4	4
Çekilir Silaj Makinesi	5	5
Balya Makinesi (Prizmatik)	29	29
Balya Makinesi (Rulo)	38	38
Otomatik Balya Toplama Vagonu	2	2
Namlu Tırmağı	74	57
Suni Gübre Serpme Makinesi	171	172
Batöz, Saman Makineleri	1	1
RÖMORK VE YEMLEME VAGONLARI		
Römork	407	424
Çekilir Yemleme Vagonu	37	37
Kendi Yürür Yemleme Vagonu	20	20
Gübre Vagonu	27	27
Şerbet Tankeri	26	26
ZİRAİ MÜCALE ALETLERİ		
Çekili-Askılı İlaçlama Makinesi	165	166
Kendi Yürür İlaçlama Makinesi	29	29
TOPRAK İŞLEME ALETLERİ		
Kulaklı Pulluk	262	262
Diskli Pulluk	14	14
Döner Kulaklı Pulluk	31	31
Dip Kazan	86	86
İkileme Aleti	460	460
Çapa Makinesi	107	111
Toprak Burgusu	25	24
DİĞER		
Sap Keser	31	31
Pnömatik Budama Makinesi	13	13

Tablo 10. | Motorlu Nakil Vasıta Varlığı (2022)

İşletmeler	Hizmet Otosu	Hasta Nakil Aracı	Kamyon	Minibüs	Midibüs	Çekici Treyler	İtfaiye	Su Tankeri-Arazözü	Seyyar Atölye	Akaryakıt Tankeri	Toplam
Genel Müdürlük-Ankara	3	-	-	3	0	-	-	-	-	-	6
Altınova-Konya	-	1	10	-	-	-	2	1	1	2	17
Anadolu-Eskişehir	1	-	5	-	-	-	1	1	-	1	9
Boztepe-Antalya	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Ceylanpınar-Şanlıurfa	6	1	4	-	-	1	8	-	2	6	28
Çukurova-Adana	-	-	5	1	1	-	1	-	-	1	9
Dalaman-Muğla	1	-	5	-	-	-	1	-	-	-	7
Gökhöyük-Amasya	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	5
Gözlü-Konya	2	-	9	-	1	-	1	2	-	2	17
Karacabey-Bursa	-	-	9	-	-	-	2	2	-	1	14
Kazımkarabekir-Iğdır	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Koçaş-Aksaray	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	5
Konuklar-Konya	2	-	3	-	-	-	1	-	-	1	7
Malya-Kırşehir	1	-	5	-	1	-	1	2	-	2	12
Polatlı-Ankara	2	-	12	-	-	-	1	-	1	2	18
Sultansuyu-Malatya	2	-	1	-	-	-	1	-	-	1	5
Türkgeldi-Kırklareli	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1	4
Ulaş-Sivas	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	4
Toplam	23	2	79	4	4	1	23	8	4	22	170

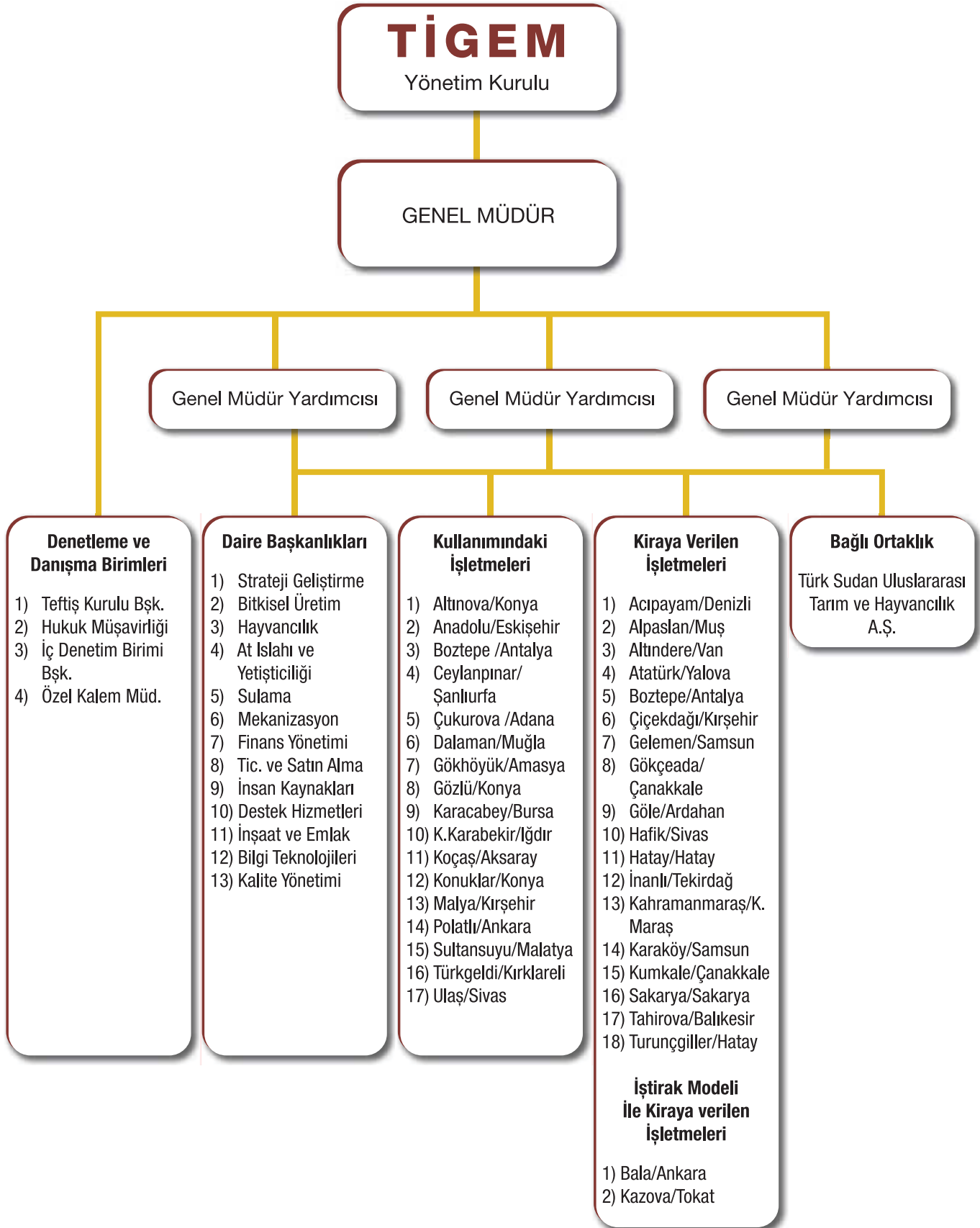
Tablo 11. İş Makineleri Varlığı (Adet) (2022)

İşletmeler	Ekskavatör	Greyder	Dozer	Loader	Beko Kepçe	Teleskobik Forklift	Dizel Forklift	Akülü-Elektrikli Forklift	Sondaj Makinesi	Oto Vinç	Sepetli Platform	Traktör Kepçe	Yol Silindiri	Kombine Kanal Açma ve Temizleme	TOPLAM
Altınova-Konya	-	1	-	2	3	2	2	1	-	1	-	1	-	-	13
Anadolu-Eskişehir	-	1	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Boztepe-Antalya	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ceylanpınar-Şanlıurfa	1	8	-	3	18	12	10	3	1	4	3	-	1	1	65
Çukurova-Adana	0	1	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	6
Dalaman-Muğla	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5
Gökhöyük-Amasya	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4
Gözlü-Konya	-	1	-	1	2	5	2	1	-	1	1	2	-	-	16
Karacabey-Bursa	-	1	-	2	2	3	1	1	-	-	-	1	-	-	11
Kazımkarabekir-Iğdır	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Koçaş-Aksaray	2	1	-	2	2	2	-	-	-	-	-	2	-	-	11
Konuklar-Konya	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	4
Malıya-Kırşehir	-	1	-	-	2	1	1	1	-	-	-	1	-	-	7
Polatlı-Ankara	-	1	-	-	1	2	2	1	-	1	-	-	-	-	8
Sultansuyu-Malatya	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Türkgeldi-Kırklareli	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Ulaş-Sivas	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Genel Müdürlük-Ankara	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Toplam	4	20	0	10	43	41	21	11	1	7	4	8	1	1	172

Tablo 12. Laboratuvar Alanları

Birim	Sayı (Adet)
Kalite Kontrol Laboratuvarı (Merkez)	1
Toprak Analiz Laboratuvarı (Merkez)	1
Tohumculuk Sertifikasyon Laboratuvarı (Merkez)	1
Boğa Sperması Üretim Laboratuvarı (Sultansuyu)	1
Ayır Sperması Üretim Laboratuvarı (Karacabey, Anadolu ve Sultansuyu İşletmeleri)	3

1.2. Organizasyon Yapısı

TİGEM Yönetim Kurulu

Bir başkan ve beş üyeden oluşan Yönetim Kurulu'nun Başkanı Genel Müdür'dür.

Tablo 13. | TİGEM'in 2022 Yılı Yönetim Kurulu Görev Durumları (31.12.2022)

Karar Organındaki Unvanı	Adı ve Soyadı	Temsil Ettiği Bakanlık/ Kuruluş	Kuruluştaki Görevi/Mesleği	Görevli Bulunduğu Süre	
				Başlama Tarihi	Ayrılma Tarihi
Başkan	Dr. Hasan GEZGİNÇ	TİGEM	Genel Müdür	06.06.2022	Devam Ediyor
Başkan Vekili	Sait KOCABAY	TİGEM	Genel Müdür Yardımcısı (Genel Müdür Vekili)	13.01.2021	06.06.2022
Üye	Ertuğrul ANBAR	TİGEM	Genel Müdür Yardımcısı	10.12.2020	12.09.2022
Üye	Bekir KARACABEY	Orman Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	19.03.2021	Devam Ediyor.
Üye	Yener YILDIRIM	Atatürk Orman Çiftliği	Atatürk Orman Çiftliği Müdürü	28.06.2021	Devam Ediyor.
Üye	Dr. Nuri USLU	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Emekli Milletvekili	29.11.2021	Devam Ediyor.

1.3. Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar

Tablo 14. | Kuruluşun Sahip Olduğu Yazılım, Güvenlik ve Araç Takip Sistemleri

FİZİKSEL DONANIMLAR	ADET
Veri Depolama – Storage	8
Veri Yedekleme – Store One	1
Teyp Ünitesi	1
Güvelik Duvarı	3
SIEM Uygulaması	1
Hyper-V Sanallaştırma Platformu	12
AP Kontrol Cihazı – Wifi Controller	1
San Switch	3
Omurga Switch	1
Switch	309
Server - Sunucu	35
Güvenlik Kamerası Kayıt Cihazı- NVR	36
Güvenlik Kamera Sistemi - CCTV	1117
Toplam	1.528
SANAL DONANIMLAR	
EBYS Uygulama Sunucusu	1
Active Directory ve Yedeği	5
DNS Sunucusu	5
Dış DNS Sunucusu	1
SCCM Sunucusu	1
Yedekleme Yazılımı Sunucusu	1
Network Güvenlik Uygulaması	1
Log Kayıt Sunucusu	1
Personel Takip Uygulaması	1
Web Sayfası Sunucusu	1
Posta Sunucusu	1
Yedek Posta Sunucusu	1
Antivirüs Yönetim Sunucusu	1
Araç Takip Sistemi Uygulama Sunucusu	1
Bayi Otomasyon Sistemi Uygulama Sunucusu	1
Elektronik Ortamda At Satış İhalesi Uygulama Sunucusu	1
Muhasebe – Ticaret – İnsan Kaynakları Uygulama Sunucusu	1
Windows Güncelleme Dağıtım Sunucusu	1
İç Kontrol Uygulama Sunucusu	1
DHCP Sunucusu	1
Akaryakıt Takip Sistemi Uygulama Sunucusu	1
Veri Tabanı Sunucusu	9
Diğer Uygulama Sunucuları	3
Toplam	41
KULLANICI DONANIMLARI	
Masaüstü Bilgisayar	1.312
Dizüstü Bilgisayar	384
Çok Fonksiyonlu Yazıcı	67
Fotokopi ve Faks Makinesi	52
Barkod Yazıcı	20
Lazer Yazıcı	500
Mürekkepli Yazıcı	14
Nokta Vuruşlu Yazıcı	53
Tarayıcı	60
Tablet	16
TOPLAM	2.478

1.4. İnsan Kaynakları

TİGEM merkez ve taşra teşkilatında 2022 yılı yılsonu itibarıyla çalışan toplam 1.226 memur ve sözleşmeli personelin 172'si 1 Sayılı Cetvele tabi memur, 1.054'ü ise 2 Sayılı Cetvele tabi sözleşmeli personeldir. Yılsonu itibarıyla çalışan daimi işçi sayısı 1.075 kişidir. Ayrıca, işletmelerde geçici işçi olarak 425 personel çalıştırılmakta olup tamamının iş akitleri yılsonu itibarıyla askıdadır. Diğer taraftan, hizmet alımı yoluyla yaklaşık 4.709 yüklenici işçi çalıştırılmıştır.

Personel Kadroları

2022 yılında, genel müdürlük merkezi ve işletmelerinde çalışan personelin hizmet sınıflarına göre dağılımı ile yılsonu mevcut durumları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 15. | Personel Kadroları

Personel	Çalışan Personel (Kişi)	
	2021	2022
A-Memurlar (1 Sayılı Cetvel)	157	172
B- Sözleşmeliler (2 Sayılı Cetvel)	1.052	1.054
Toplam (A+B)	1.209	1.226
C-İşçiler :		
1-Sürekli İşçiler	1.129	1.075
2-Geçici İşçiler	428	425
Toplam (C)	1.557	1.500
Genel Toplam (A+B+C)	2.766	2.726
Yüklenici İşçiler	4.446	4.709

2022 yılında emeklilik, istifa, kurum dışı nakil, ölüm ve diğer nedenlerle 6 memur, 55 sözleşmeli personel, askerlik nedeniyle 1, diğer nedenlerle 64 işçi olmak üzere toplam 65 işçi ve 423 iş akdi askıda olan geçici işçi dâhil olmak üzere toplam 549 personel Kuruluştan ayrılmıştır.

Grafik 2. Personel Sayısının Kuruluş İçindeki Dağılımı

Tablo 16. | TİGEM'de Çalışan Memur (I Sayılı) Personel

Unvanı	Çalışan Sayısı (Kişi)	
	2021	2022
	Yılsonu	Yılsonu
A-Merkez Teşkilatı		
Genel Müdür	-	1
Genel Müdür Yardımcısı	3	0
Teftiş Kurulu Başkanı	1	1
I.Hukuk Müşaviri	-	1
Daire Başkanı	11	5
Hukuk Müşaviri	1	0
Başmüfettiş	3	4
Müfettiş	4	14
Müfettiş Yardımcısı	4	4
Şube Müdürü	27	29
İç Denetçi	2	6
Müşavir	15	15
Başuzman	43	38
Araştırmacı	1	0
Koruma ve Güvenlik Müdürü	-	1
Toplam (A)	115	119
B-Taşra Teşkilatı		
İşletme Müdürü	16	15
İşletme Müdür Yardımcısı	25	32
Başuzman	1	6
Toplam (B)	42	53
Genel Toplam (A+B)	157	172

Tablo 17. | TİGEM'de Çalışan Sözleşmeli (II Sayılı) Personel

Unvanı	Çalışan Sayısı (Kişi)			
	Merkez Teşkilatı		Taşra Teşkilatı	
	2021	2022	2021	2022
	Yılsonu	Yılsonu	Yılsonu	Yılsonu
Ambar Memuru	-	0	20	18
Avukat	5	5	0	0
Bilgisayar İşletmeni	9	18	26	32
Biyolog	1	1	1	1
Çözümleyici	1	1	-	0
İstatistikçi	1	1	-	0
Kimyager	2	2	-	0
Koruma ve Güv Amir Yardımcısı	1	1	4	3
Koruma ve Güvenlik Amiri	2	2	18	18
Koruma ve Güvenlik Amiri (Ohal)	-	0	1	1
Koruma ve Güvenlik Görevlisi	6	4	83	81
Koruma ve Güvenlik Grup Şefi	-	0	5	5
Laborant	1	1	-	0
Memur	19	21	55	101
Memur (Şehit Yakını)	-	0	2	1
Mimar	2	2	-	0
Muhasebeci	-	0	5	8
Muhasebeci Yardımcısı	-	0	2	2
Mühendis	38	39	192	177
Mütercim	1	1	-	0
Puantör	-	0	4	4
Programcı	3	3	-	0
Sağlık Memuru	-	-	4	4
Şef	33	30	55	51
Şef Yardımcısı	-	-	58	52
Teknik Ressam	1	1	-	-
Teknik Şef	6	3	93	83
Tekniker	10	10	100	94
Tekniker (Şehit Yakını)	1	1	1	1
Teknisyen	2	2	43	39
Tercüman	1	1	-	-
Uzman	8	5	2	2
Veri Haz. ve Kontrol İşletmeni	9	10	15	15
Veteriner	2	2	47	46
Veteriner Sağlık Teknisyeni	-	-	47	45
Veznedar	-	-	4	3
Toplam	165	167	887	887

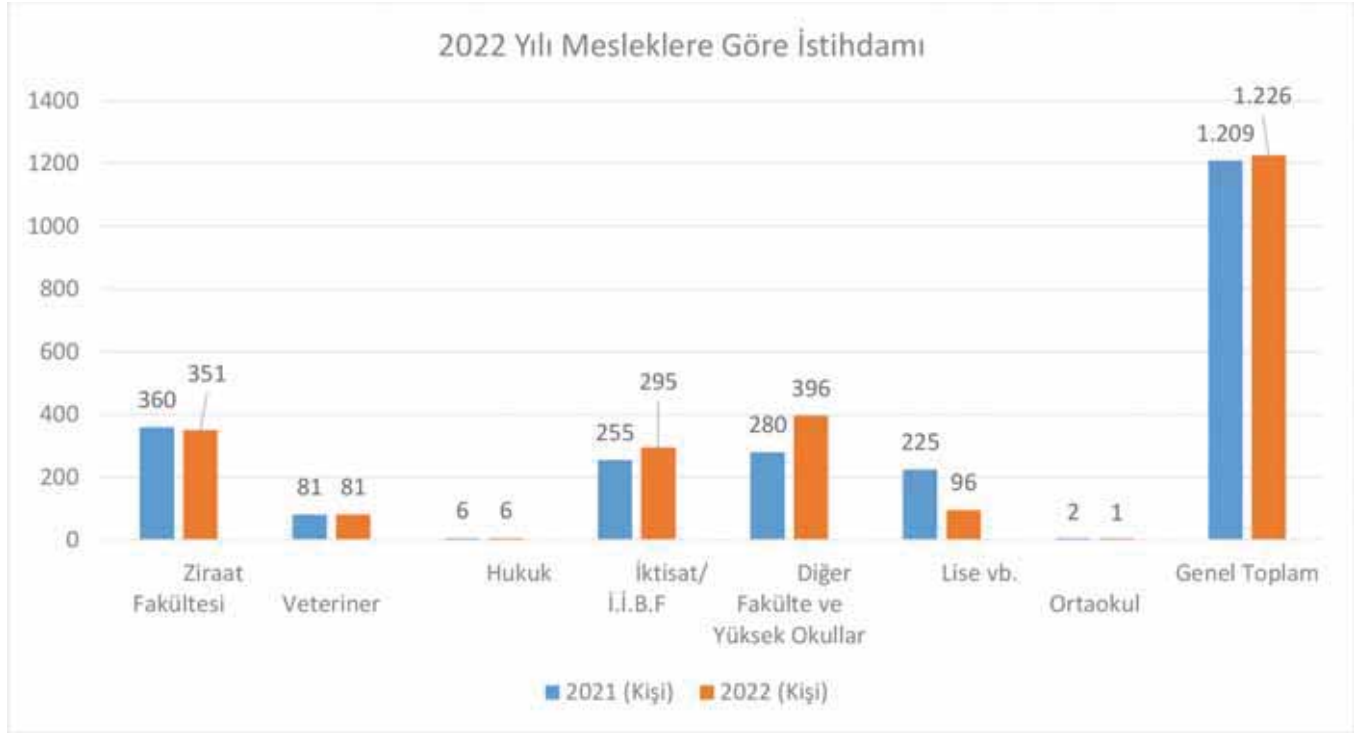
Tablo 18. | TİGEM'de Memur ve Sözleşmeli Personel Varlığı

İŞLETMELER	Çalışan (Kişi)	
	2021	2022
Genel Müdürlük Merkez	280	286
Altınova-Konya	47	51
Anadolu-Eskişehir	56	59
Boztepe-Antalya	18	24
Ceylanpınar-Şanlıurfa	210	188
Çukurova-Adana	39	49
Dalaman-Muğla	40	47
Gökhöyük-Amasya	45	50
Gözlü-Konya	70	68
Karacabey-Bursa	82	83
Kazımkarabekir-Iğdır	22	24
Koçaş-Aksaray	50	51
Konuklar-Konya	32	34
Malya-Kırşehir	44	42
Polatlı-Ankara	48	46
Sultansuyu-Malatya	46	48
Türkgeldi-Kırklareli	45	45
Ulaş-Sivas	35	31
Toplam	1.209	1.226

Tablo 19. | 2021-2022 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı

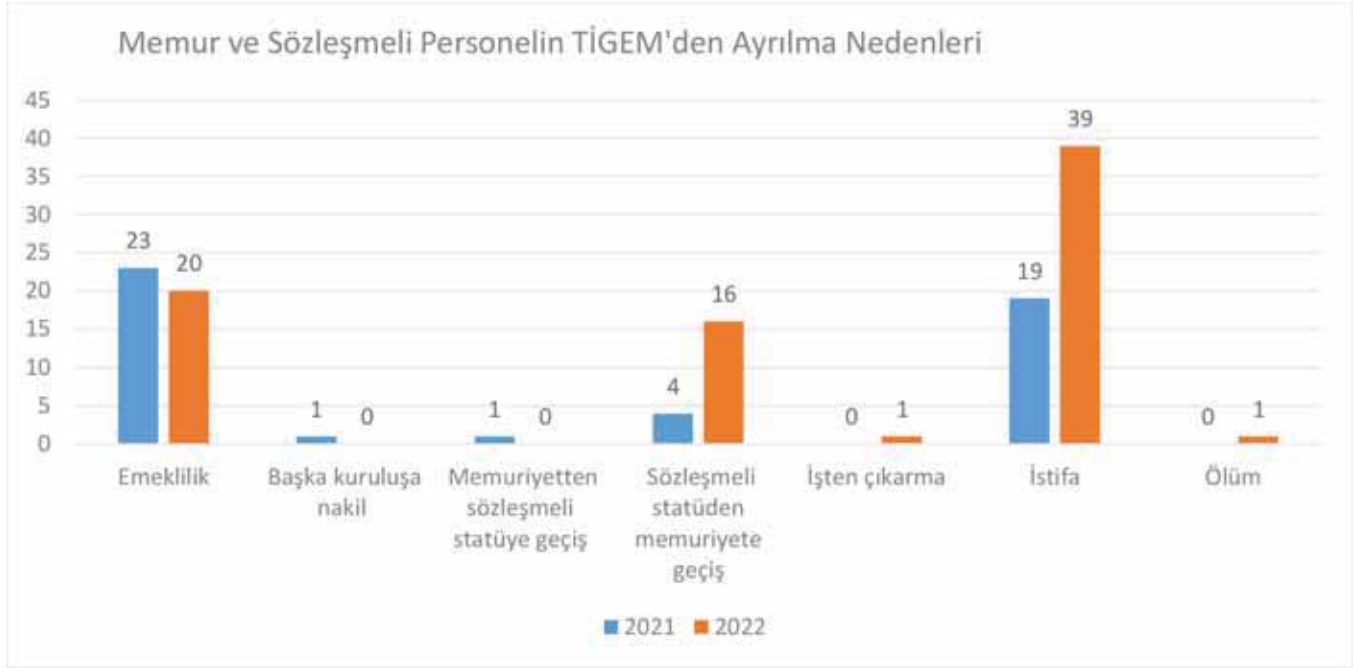
Öğrenim Dereceleri	2021 (Kişi)	2022 (Kişi)
1- Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora		
Ziraat Fakültesi	360	351
Veteriner	81	81
Hukuk	6	6
İktisat/ İ.İ.B.F	255	295
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	280	396
Toplam	982	1.129
2- İlk- Orta ve Lise		
Lise vb.	225	96
Ortaokul	2	1
Toplam	227	97
Genel Toplam	1.209	1.226

Grafik 3. 2022 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı

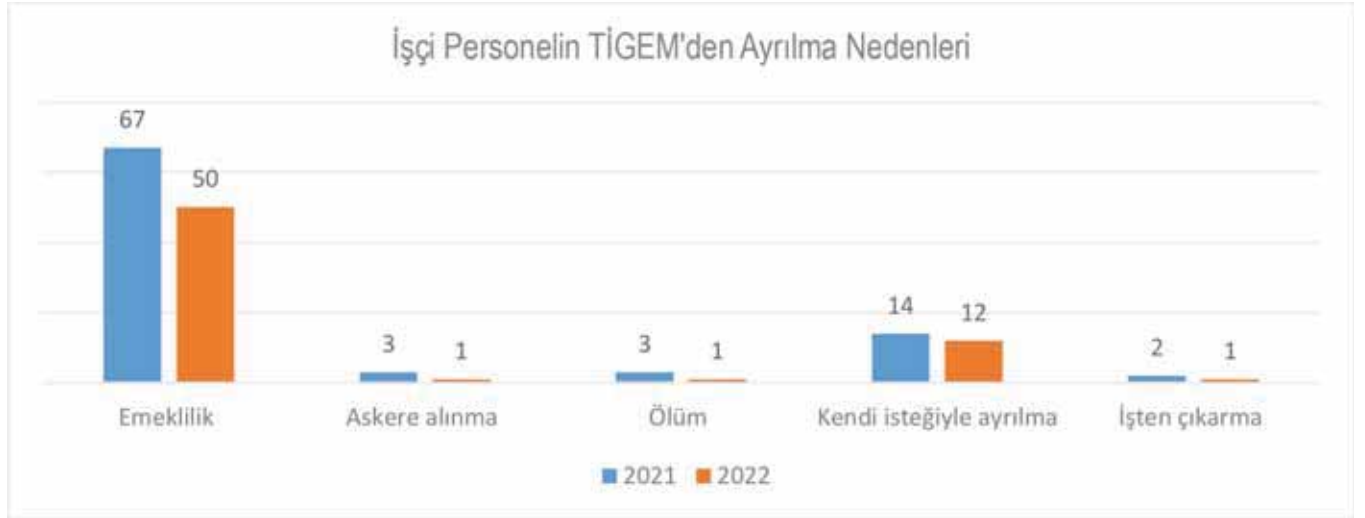
Tablo 20. | Memur ve Sözleşmeli Personelin Hareketleri

Memur Sözleşmeli Personelin Hareketleri	2021 (Kişi)	2022 (Kişi)
Yılbaşı Mevcudu (A)	1.117	1.209
Yıl içinde giren/işe Giriş Şekli (B)		
Açıktan tayin	134	73
Muafakat	-	4
Göreve İade	-	-
Memuriyetten sözleşmeli statüye geçiş	1	-
Sözleşmeden memuriyete geçiş	4	16
Başkaca nedenler	1	1
Toplam (B)	140	94
Yıl içinde çıkan/ İşt en Ayrılış nedenleri (C)		
Emeklilik	23	20
Başka kuruluşa nakil	1	-
Memuriyetten sözleşmeli statüye geçiş	1	-
Sözleşmeli statüden memuriyete geçiş	4	16
İşt en çıkarma	-	1
İstifa	19	39
Ölüm	-	1
Toplam (C)	48	77
Yılsonu Mevcudu (A+B-C)	1.209	1.226

Grafik 4. Memur ve Sözleşmeli Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri**Tablo 21. | İşçi Hareketleri**

İşçi Personelin Hareketleri	2021 (Kişi)	2022 (Kişi)
Yılbaşı Mevcudu (A)	1.127	1.129
Yıl içinde giren/İşe Giriş Şekli (B)		
Geçici mevsimlik işçilerin başlatılması	64	427
Askerlik dönüşü	4	2
Açıktan atama	451	5
Göreve iade	-	-
Toplam (B)	519	434
Yıl içinde çıkan/ İşten Ayrılış nedenleri (C)		
Emeklilik	67	50
Askere alınma	3	1
Ölüm	3	1
Kendi isteğiyle ayrılma	14	12
İşten çıkarma	2	1
Geçici ve mevsimlik işçilerin ayrılması	428	423
Toplam (C)	517	488
Yılsonu Mevcudu (A+B-C)	1.129	1.075

Grafik 5. İşçi Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri

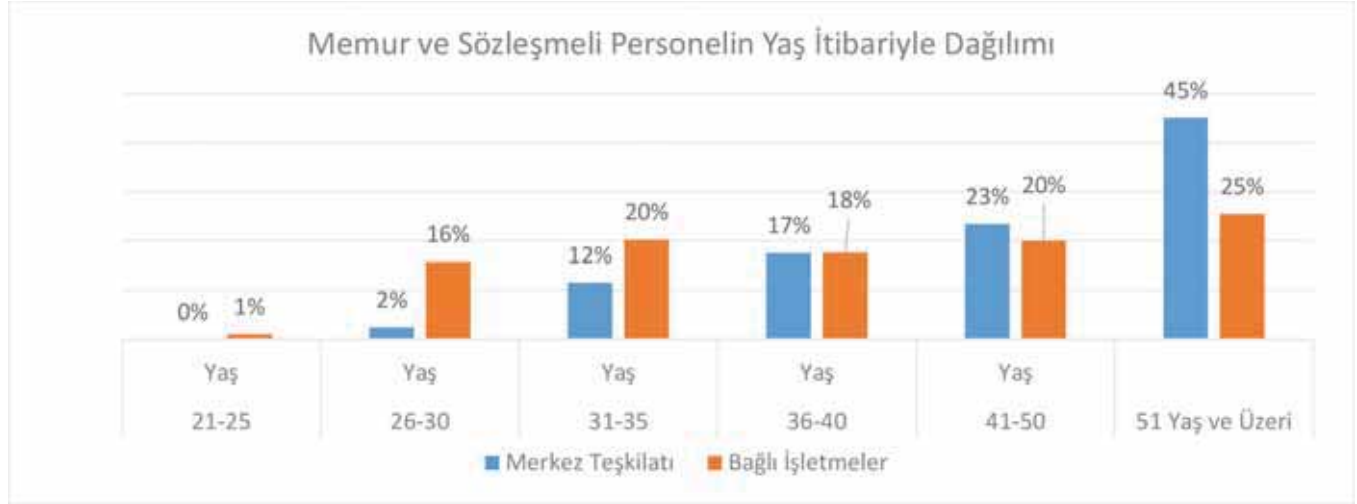

Tablo 22. İşçilerin Kuruluş İçindeki Dağılımı

İŞLETMELER	Yıl Sonu (Kişi)	
	2021	2022
A- Genel Müdürlük Merkez	26	25
B- İşletmeler		
Altınova-Konya	68	67
Anadolu-Eskişehir	16	15
Boztepe-Antalya	4	4
Ceylanpınar-Şanlıurfa	696	665
Çukurova-Adana	26	21
Dalaman-Muğla	10	10
Gökhöyük-Amasya	22	20
Gözlü-Konya	61	57
Karacabey-Bursa	39	37
Kazımkarabekir-Iğdır	5	4
Koçaş-Aksaray	13	13
Konuklar-Konya	13	13
Malya-Kırşehir	31	30
Polatlı-Ankara	34	34
Sultansuyu-Malatya	22	19
Türkgeldi-Kırklareli	20	20
Ulaş-Sivas	23	21
Toplam	1.129	1.075

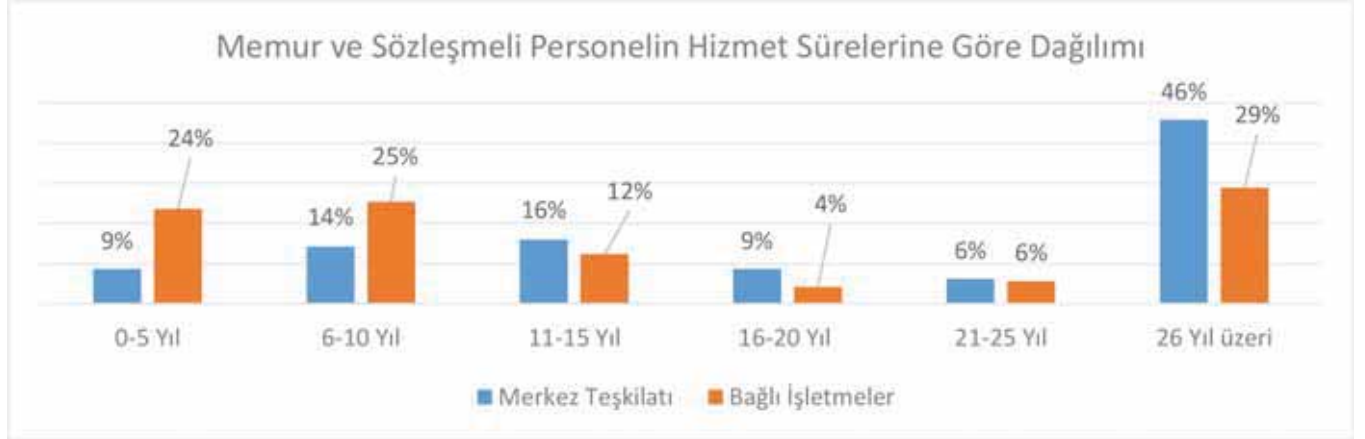
Tablo 23. | Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibariyle Dağılımı

	21-25 Yaş	26-30 Yaş	31-35 Yaş	36-40 Yaş	41-50 Yaş	51 Yaş ve Üzeri
Merkez Teşkilatı						
Kişi Sayısı)	0	7	33	50	67	129
Oranı (%)	0	2	13	17	23	45
Bağlı İşletmeler						
Kişi Sayısı)	10	148	190	165	188	239
Oranı (%)	1	16	20	18	20	25

Grafik 6. Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibariyle Dağılımı (%)**Tablo 24. | Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı**

	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	21-25 Yıl	26 Yıl ve Üzeri
Merkez Teşkilatı						
Kişi Sayısı)	25	41	46	25	18	131
Oranı (%)	9	14	16	9	6	46
Bağlı İşletmeler						
Kişi Sayısı)	221	238	117	40	53	271
Oranı (%)	24	25	12	4	6	29

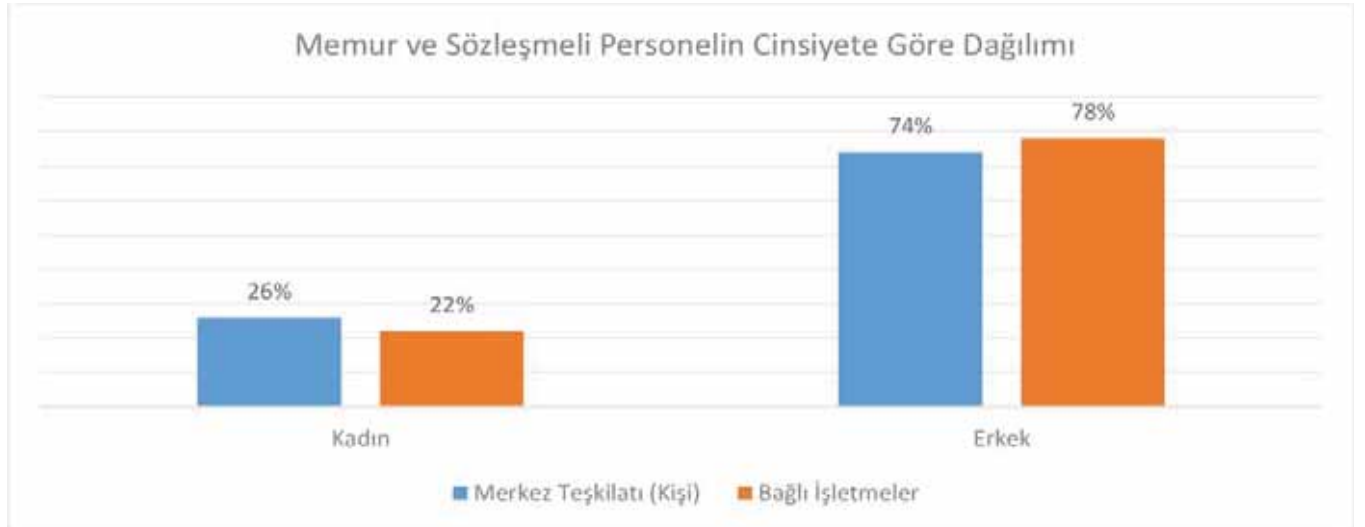
Grafik 7. Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Tablo 25. Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı

Birimi	Kadın	Erkek	Toplam
Merkez Teşkilatı (Kişi)	74	211	285
Oran (%)	26	74	
Bağlı İşletmeler	207	733	940
Oran (%)	22	78	

Grafik 8. Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 26. Sürekli İşçilerin Yaş İtibariyle Dağılımı

	21-25 Yaş	26-30 Yaş	31-35 Yaş	36-40 Yaş	41-50 Yaş	51 Yaş ve Üzeri
Merkez Teşkilatı (Kişi)	-	-	-	-	9	16
Oran (%)	-	-	-	-	36	64
Bağlı İşletmeler	1	33	128	213	493	182
Oran (%)	-	3	12	20	47	17

Grafik 9. Sürekli İşçilerin Yaş İtibariyle Dağılımı

Tablo 27. İşçilerin Hizmet Süreleri

Birimi	1-3 Yıl	4-6 Yıl	7-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	20 Yıl Üzeri
Merkez Teşkilatı (Kişi)	-	-	-	2	2	21
Oran (%)	-	-	-	8	8	84
Bağlı İşletmeler	73	-	168	464	73	272
Oran (%)	7	-	16	44	7	26

Grafik 10. İşçilerin Hizmet Süreleri

1.5. TİGEM Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

1.5.1. Teftiş Kurulu Başkanlığına İlişkin Hizmetler

TİGEM’de Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcılığı, Daire Başkanlığı, İşletme Müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuş Başmüfettiş ve Müfettişler ile yarışma ve yeterlik sınavları sonucunda mesleğe atanmış müfettişlerimiz tarafından denetimler yapılmaktadır.

Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri ve icra edilen teftiş programlarının tamamı; TİGEM Teftiş Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği, TİGEM Cevaplı Normal Teftiş İnceleme, Soruşturma ve Rehberlik Yönergesi ile genel esaslar dahilinde yapılmaktadır.

TİGEM Teftiş Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğince Müfettişlerimize verilmiş olan görev yetki ve sorumluluklar Genel Müdür adına kullanılmaktadır. Teftiş, İnceleme ve Soruşturma işlemleri Kuruluşun görev alanına giren her türlü faaliyetine ilişkin olarak, mevzuat hükümlerinin uygulanmasını sağlayan, usulsüzlükleri ve hataları gerçekleşmeden önlemeyi esas alan, eğiticiliği ve rehberliği ön plana çıkaran bir anlayış içerisinde yapılmaktadır.

1.5.2. Hukuk Müşavirliğine İlişkin Sunulan Hizmetler

Kuruluşun danışma birimi olan Hukuk Müşavirliği, Genel Müdürlüğümüz görev yetki ve sorumluluk yönergesinin kendisine yüklediği görevleri ifa etmektedir. Hukuk Müşavirliğimiz ilişkide bulunduğu tüm kamu kurum ve kuruluşları ve Genel Müdürlüğümüzün işletmeler dahil tüm birimleriyle uyum içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir.

TİGEM işletmeleri ve merkez birimleri tarafından Müşavirliğimize ulaştırılan her konu hakkında ayrıntılı incelemeler yapılmakta olup, bütün sorunların mevzuat dahilinde usul ve hukuka uygun olarak çözümü sağlanmaktadır. Genel Müdürlüğümüz çalışmalarında ihtiyaç duyulan her aşamada da Müşavirliğimizce gerekli katkı sağlanmaktadır.

1.5.3. İç Denetim Birimi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler

İç Denetim Birimi Başkanlığı, uluslararası standartların ve mevzuatın belirttiği esaslarda Kuruluşun çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla bağımsız, tarafsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetini yürütmektedir. Söz konusu faaliyetlerini sürdürürken risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim süreçlerinin etkinliği ve yeterliliğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi suretiyle Kuruluşun amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

1.5.4. Strateji Geliştirme Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler

Kalkınma planı ve yıllık programlara alınması önerilen yatırım isteklerini inceleyerek yıllık yatırım tekliflerinin hazırlanması ve uygulanmasının sağlanması, TİGEM’in yıllık iş programlarının hazırlanması, TİGEM’in çalışma konularına giren her türlü istatistikî verilerin toplanması, işletme plân ve programlarının uygulamadaki sorunlarını teknik, ekonomik ve mali yönden incelemesi, işletme faaliyetlerinin başarılı ve başarısız yönlerini tespit edilmesi, ülke içi kurum ve kuruluşlarla ülkeler arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, kuruluşun mevzuat çalışmalarının yürütülmesi, bilgi edinme kanunu kapsamındaki vatandaş başvurularının takibi, iç kontrol sisteminin oluşturulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak, uygulanmasını izlemek, değerlendirmek, raporlamak ve iç kontrol faaliyetlerini sürdürmek.

1.5.5. Bitkisel Üretim Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM’in ülkenin bitkisel üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsamında Bitkisel Üretim Dairesi Başkanlığının bitkisel üretim faaliyetleri 5 ana başlık altında toplanmıştır.

Tarla Bitkileri Üretimleri

Ülkemiz çiftçilerinin, kaliteli ve verimli sertifikalı hububat tohumu ihtiyaçlarına yönelik olarak;

- Her yıl yaklaşık olarak 1 milyon dekar tohumluk üretim alanında serin iklim tahılları olan buğday, arpa, tritikale ve yulaf,
- Tohum üretimi, münavebe ve aynı zamanda yem üretimi amacıyla 100-120 bin dekar alanda sıcak iklim tahılı olan dane mısır,
- Tohum ihtiyacının karşılanması, toprağın azot bakımından zenginleştirilmesi, nadas alanlarının daraltılması amacıyla 60-70 bin dekar alanda yemeklik tane baklagil bitkilerinden olan mercimek ve nohut,

“TİGEM tarafından her yıl yaklaşık olarak bir milyon dekar tohumluk üretim alanında buğday, arpa, tritikale ve yulaf ekimi yapılmaktadır.”

- Kaliteli ve yüksek verimli tohum üretimi ile münavebe amacıyla 80-90 bin dekar da endüstri bitkileri olan ayçiçeği, kenevir vb. üretimleri yapılmaktadır.

Uygulamada, toprak işlemeden itibaren özenle hazırlanan özel tohum üretim alanlarına tohumculukla ilgili yönetmeliklerde belirtilen, izolasyon mesafeleri, ön bitki şartı gibi özellikler dikkate alınarak titizlikle ekim yapılmakta, gübreleme, sulama, zirai mücadele, yabancı başak çekimi gibi gereken tüm bakım teknikleri uzman mühendisler tarafından en ileri teknik ve teknolojiler kullanılarak uygulanmakta ve hasat yapılmaktadır.

“

TİGEM-özel sektör tohumculuk firmaları işbirliğinde ortalama 130 bin dekar arazide patates, soğan, pancar, hibrit ayçiçeği, hibrit mısır, sebze vb. tohumlarının üretimleri yapılmaktadır.

”

Ekilişlerde kullanılan yüksek döl kademeli çoğaltım materyallerinin tamamına yakını TİGEM'in kendi adına tescilli çeşitler ile başta araştırma enstitüleri olmak üzere yerli kuruluşlarca geliştirilip, ıslah edilerek tescil ettirilen kaliteli ve verimli çeşitlerden oluşmaktadır.

Diğer taraftan tohum üretim alanlarının münavebe ye girmesi ve özel sektör tohumculuk firmalarının büyük ölçekli sulu tarım arazi taleplerinin karşılanması, TİGEM'in kendi üretmediği cinslerde tohumluk üretimi yapılarak ülke tohum üretimine katkıda bulunulması amacıyla; her yıl ortalama 120-130 bin dekar arazide ortak üretim veya sezonluk kiralama faaliyeti de yapılmaktadır.

Yem Bitkileri Üretimleri

Sertifikalı yem bitkisi tohumu üretimi, işletmelerdeki hayvan varlığının kaba yem ihtiyacının karşılanması ve münavebe amacıyla; her yıl ortalama 270 bin dekar arazide yonca, korunga, fiğ, silajlık mısır, yem bezelyesi, İtalyan çimi, kılçıksız brom, otlak ayrığı ve diğer çayır otlarının ekimi yapılarak, tohum ve kaba yem üretimleri gerçekleştirilmektedir.

“

TİGEM, ülkemiz sertifikalı tohum pazarında; hububatta %25 ve yem bitkilerinde %70 paya sahiptir.

”

Son yıllarda ülke hayvancılığındaki ilerlemelere paralel olarak, yem bitkileri üretiminde de gerek tohum, gerekse ot üretimi bakımından kaliteli ve verimli çeşitler üretim desenine dahil edilmiştir. TİGEM' de sulu tarım alanlarının önemli bir kısmı yem bitkileri üretimlerine ayrılmıştır.

Bahçe Bitkileri Üretimleri

Bitki üretim faaliyetleri içerisinde bahçe bitkileri ortalama 130 bin dekarla önemli bir paya sahiptir. Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstığı ve badem, Dalaman ve Boztepe Tarım İşletmelerinde narenciye, Karacabey Tarım İşletmesinde ceviz, badem, Sultansuyu Tarım İşletmesinde kayısı üretimi yapılmaktadır. Bunların yanında, Gökhöyük Tarım ve Karacabey Tarım İşletmelerinde ise elma, armut, şeftali, vişne, kiraz, nar ve zeytin gibi meyvelerin küçük ölçekli üretimleri yapılmaktadır.

Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstığı ve badem fidanı ve çöğürü, Karacabey Tarım İşletmesinde aşılı-tüplü badem fidanı ve çöğürü, Boztepe Tarım İşletmesinde virüsten ari narenciye fidanı ve avakado fidanı üretimi yapılmaktadır.

Tohum Hazırlama ve Sertifikasyon Laboratuvarı Faaliyetleri

TİGEM İşletmelerindeki en son teknolojiyle donatılmış tohum hazırlama tesislerinde uluslararası standartlarda kanun ve yönetmeliklere uygun olarak hazırlanan ve sertifikalandırılan tohumların çiftçilere satışı yapılmaktadır.

Üreticilerin tohum taleplerinin zamanında karşılanması, kapasitenin artırılması ve uluslararası standartlarda tohum tedarik etmelerinin sağlanması amacıyla özellikle son yıllarda tohum hazırlama tesislerine önemli yatırımlar yapılmakta, teknolojileri yenilenmektedir.

“

TİGEM'in uluslararası standartlardaki sertifikalı tohum üretim kapasitesi 341 ton/saate çıkarılmıştır.

”

Çiftçilere dağıtılacak sertifikalı tohumların kısa sürede hazırlanması, tohumluğun sevkiyatında zaman kaybının önlenmesi, tohumda kalite ve kapasite artırımı kapsamında son yıllarda 8 işletmeye kurulan 11 adet otomatik numune alma, paketleme ve paletleme ünitesi ile tohum hazırlama tesis kapasitesi 341 ton/saate ulaşmıştır. Tohum hazırlama tesislerine 28 adet lazer teknolojisi ile çalışan Renk Ayrıcı Makine monte edilerek, çeşit safiyeti %99,8'e kadar çıkarılmış ve tohum kalitesi artırılmıştır.

Diğer yandan, Bakanlığımızdan alınan yetki devri çerçevesinde Sertifikasyon Laboratuvarı kurularak, 2016 yılından itibaren faaliyete geçirilmiştir. 2022 yılında tohum Kuruluşumuz Tohum Sertifikasyon Laboratuvarında 4.011 adet numune analiz edilerek, 119 bin tohumluğa sertifika verilmiştir. Kuruluşumuzda üretimi yapılan tohumlukların %72'sinin sertifikalandırma işlemi TİGEM Tohumluk Sertifikasyon Laboratuvarında yapılmaktadır.

AR-GE Faaliyetleri

AR-GE birimi tarafından ağırlıklı olarak; çeşit verim ve adaptasyon denemeleri, toprak sulama suyu analizleri-kalite analizleri ve diğer AR-GE faaliyetleri yürütülmektedir.

Son yıllarda AR-GE biriminin faaliyetleri sonucunda TİGEM adına fiğ, yonca, buğday, arpa, tritikale, korunga ve mercimek çeşitleri ıslah edilerek, tescil ettirilmiştir.

TİGEM'in misyon ve vizyonu dikkate alınarak, faaliyetlerin daha verimli gerçekleştirilmesi bakımından, 2019 yılının başından itibaren AR-GE birimi yeniden yapılandırılmış, verim ve kaliteyi artıracak çalışmalarla, demonstrasyon çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Bu doğrultuda; 2019 yılında tescil edilen 7 adet buğday çeşidi ile yurt dışından getirilen 2 buğday ve 1 tritikale çeşidinin , 2020 yılında tescil edilen üç çeşit korunga ile 2021 yılında tescil edilen dört çeşit ekmeklik buğdayların üretiminin başlatılması, ıslahçı materyali ve elit kademedeki tohum üretimi, daha önce tescil ettirilen yonca, mercimek, korunga ve fiğ çeşitlerinin elit üretimleri, "Golia" buğday, "Reflexion" arpa ve "Kartetra" İtalyan çimi çeşitlerinin elit kademe üretimlerinin yapılması ile yurt içi ve yurt dışında belirlenen çeşitlerin verim ve adaptasyon denemelerinin kurulması, zirai mücadele ilacı, kimyevi gübre ve yeni nesil organik ve organomineral gübrelerin vb. denemelerinin yürütülmesi, Kalite ve Toprak Analiz Laboratuvarında toprak, sulama suyu, işletmelerimiz üretimi yem ve malsullerin kalite analizlerinin yapılması faaliyetleri yürütülmekte olan başlıca çalışmalardır.

1.5.6. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in önemli bir görev alanı da ülkemizin ihtiyaç duyduğu büyük ve küçükbaş damızlıkların ıslahı ve üretimidir. Bu çerçevede mevcut kapasitesi ve önümüzdeki dönem için planlanan hayvancılık yatırımları ile damızlık taleplerinin karşılanması, verim ve kalitesi yüksek materyallerin çiftçilerimizin hizmetine sunulması hedeflenmektedir.

Damızlık Sığır Yetiştiriciliği

Sığırcılık ihtisas alanı olarak belirlenen 14 işletmede, 6 ırkla damızlık sığır yetiştiriciliği faaliyetleri sürdürülmektedir. Hayvancılık faaliyetleri yürütülürken hastalıklardan arı işletmeler oluşturmak, işletmeleri uluslararası standartlara uygun hale getirmek, hayvan sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde çağın araçlarını kullanmak ve bu hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla bilgisayar destekli modern hayvancılık tesisleri kurulmuştur.

“

Sığırcılık ihtisas alanı olarak belirlenen 14 işletmede, 6 ırkla damızlık sığır yetiştiriciliği ve 10 işletmede, 11 ırkla damızlık koyun yetiştiriciliği yapılmaktadır.

”

Damızlık Koyun Yetiştiriciliği

TİGEM hayvancılığının diğer bir kolu olan damızlık koyun yetiştiriciliği 10 işletmede, 11 ırkla sürdürülmektedir. 2009-2021 yılları yatırımları ile tamamlanan 84 bin başlık ve inşası devam eden 8.000 başlık modern koyunculuk tesisleri ile TİGEM tarihinin en büyük koyunculuk projesi hayata geçirilmiştir.

Halep Keçisi Yetiştiriciliği

Keçi sütü ürünlerine olan talebin artmasıyla birlikte yetiştiricilerden yoğun bir şekilde gelen damızlık keçi taleplerinin karşılanması amacıyla, Ceylanpınar İşletmesinde 2013 yılında yapılan 1.000 ana başlık tesislerde Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliği başlatılmış, kapasite 2022 yılında 2.625 ana başa çıkarılmıştır.

Arı Yetiştiriciliği

TİGEM'in yem bitkileri ve baklagiller üretiminde verim ve kalitenin artırılmasına yönelik olarak, 2011 yılında arı yetiştiriciliğine başlanılmış olup, halen Dalaman ve Gökhöyük Tarım İşletmelerinde 5.000 kovan varlığı ile arı yetiştiriciliği sürdürülmektedir.

Gen Kaynakları Yetiştiriciliği ve Koruma

Ülkemiz gen kaynaklarının korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması amacıyla Ceylanpınar ve Altınova İşletmelerinde Asya Ceylanı, Karacabey ve Ulaş İşletmelerinde Türk çoban köpeği (Kangal ve Akbaş) ve Anadolu İşletmesinde Ankara Tiftik Keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır.

“Safkan Arap atının ülkemizde safiyetinin korunması ve genetik iyileştirmenin sağlanması TİGEM’in en önemli faaliyetlerindendir.”

1.5.7. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler

Dünyadaki önemli safkan Arap atı yetiştiriciliği ve ıslahı yapılan merkezlerden olan TİGEM’in atıcılık faaliyetleri ile ilgili bakım, besleme ve sağlık konularındaki esasların belirlenmesi, planlamaların yapılması, özel sektöre satılan atların yarış performanslarının takip edilmesi, damızlık üretimi için ihtiyaç duyulan aygır ve kısır alımlarının planlanması, safkan Arap atının ülkemizde safiyetinin korunması ve genetik iyileştirmesi sağlanmaktadır.

1.5.8. Sulama Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM’in, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile tarım ve tarıma dayalı sanayi için tohumluk, damızlık ve hammadde üretmeye ve gen kaynaklarını korumaya yönelik olarak ihtiyaç duyduğu tüm yapı ve tesislerin gerektirdiği elektrifikasyon işlerinin projelendirilmesi ve uygulanması, mevcut yapı ve tesislerin işletme, bakım, onarım, tamirat ve tadilat işlerinin gelişen teknolojiye paralel olarak mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

1.5.9. Mekanizasyon İle İlgili Sunulan Hizmetler

Yurtiçinde ve yurtdışında gelişen teknolojiyi takip ve tetkik ederek, TİGEM işletmelerinde mekanizasyon ve tarımsal tesis ile ilgili yatırımların projeli yatırım programına alınması, tesis, makine ve ekipmanlarının tarım tekniğine uygun, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması, TİGEM işletmeleri arasında gerekli makine ve alet tahsislerinin düzenlenmesi, üretim maliyetlerinin azaltılması ve rasyonel çalışması için ihtiyaç duyulan tesis ve makinelerin temin edilmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

1.5.10. Bilgi Teknolojilerine İlişkin Sunulan Hizmetler

Kuruluştaki mevcut dijital bilgi ve teknolojik sistemlerin bakımı, tamiri ve ayarlama işlemleri, sistemlerle ilgili yeni ihtiyaç ve projelerin olması durumunda; saha keşfinin yapılması, ürünlerin araştırılması, tek-

nik şartname hazırlanması, yeni projenin mevcut sistemlere uyumlu hale getirilmesi, yaklaşık maliyet belirlenmesi ve süreçle ilgili uzaktan veya işletmelerde yerinde destek hizmetleri verilmektedir.

Ayrıca, sunucu sistemleri, yardımcı üniteler, bilgisayarlar ve çevre birimleri bakım-onarım işlemleri, yazılım, güvenlik ve araç takip sistemleri, Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), Kameralı Güvenlik Sistemi, Felaket Kurtarma Merkezi, Video Konferans Sistemi, E-posta Hizmetleri, Aktif Dizin Yönetim Sistemleri, E-Devlet Entegrasyonları, Loglama Sistemi (Kuruluşun internet trafiği kayıt altına alınması), güvenlik duvarı (TİGEM merkez sunucularına dışarıdan gelebilecek siber saldırılar engellenmesi), personelin kullandığı bilgisayarlar için web filtreleme, ağ erişim kontrolü ve antivirüs sistemi, yazılım geliştirme, temin etme ve bakım onarım hizmeti, bilgi güvenliği hizmeti gibi hizmetlerin merkez ve işletmelerde kontrol, bakım, onarım ve işletilmesi hizmetleri de verilmektedir.

1.5.11. Finans Yönetimine İlişkin Sunulan Hizmetler

Kanun, kararname, tüzük ve yönetmelikler doğrultusunda gerekli muhasebe sistem ve politikalarının tespit edilmesi ve uygulanması, faaliyetlerin parasal ifadelerini kabul edilmiş standartlarla karşılaştırılarak, sonuçlarının rapor halinde düzenlenmesi, Kuruluşun sermaye ihtiyacının tespit edilmesi ve karşılanması ile ilgili programların hazırlanması ve uygulanması, Teşekkülün uzun, orta ve kısa vadeli hedeflerini tespit ederek Teşekkül kârı ve gelişmesi üzerine etkilerinin gösterilmesi, nakit akış programlarının hazırlanması, mali yatırımlarla ilgili politikaların koordine ve idare edilmesi, bankalar ve diğer kredi kuruluşlarından kredi sağlanması ve geri ödenmesine yönelik tüm işlemlerin yürütülmesi, vergi ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi, Teşekkülün bilanço, gelir tablosu, yıllık faaliyet raporu ve diğer mali raporlarının hazırlanması, maliyet analizlerinin yapılması ile ilgili iş ve işlemler yürütülmektedir.

1.5.12. Ticari Faaliyetlere İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM üretimi olan her türlü damızlık, tohum, fide ve fidanın fiyatının tespit edilmesi, dağıtıcı kuruluşlar ile damızlık, tohum, fide ve fidan satışı konusunda düzenlenecek protokollerin imzalanması ve takibinin yapılması, stok planlamalarının yapılması, yurtiçi ve yurtdışı piyasa fiyatlarının ve miktar hareketlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi, mamul ve mahsullerin pazarlama ve satış işlemlerinin yürütül-

mesi, Kuruluşun üretim faaliyeti ve yatırımları için ihtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmetlerin, yurtiçi ve yurtdışından plan ve programa göre satın alınmasının yapılması ile ilgili iş ve işlemler yürütülmektedir.

1.5.13. Destek Hizmetleri İlişkin Sunulan Hizmetler

Destek Hizmetleri kapsamında, Genel Müdürlük ve Gazi Yerleşkesinde yer alan konukevi, yemekhane, ambarlar ve sosyal tesislerin işletilmesi; mevzuat hükümleri çerçevesinde işletmeler dahil kamu konutlarının tahsisi ve takibi; binalar ve tesislerin bakım onarımı; mevcut araçların sevk ve idaresi, araçların muayene ve gerekli belgelerinin takibi ve bakımı; personel taşıması ile ilgili hizmet alımı sürecinin takibi; tanıtım yayın faaliyetleri, basılacak veya satın alınacak kitap, dergi, broşür, afiş gibi basılı yayınlarla, film ve sinevizyon gibi görsel malzemenin hazırlanması veya satın alınması; Kuruluşu tanıtmak amacı ile fuar, ve sergilere katılım sağlanması, hasat bayramı organizasyonu, yayınların arşiv faaliyetlerinin takibi; Genel Müdürlüğün demirbaş ve cihazlarının bakım onarımı, yıllık bakım sözleşmelerinin takibi (kesintisiz güç kaynağı, klimalar, asansör, jeneratör, kablo TV, savunma amaçlı kapalı devre TV, fotokopi makineleri, kayar kapılar, yangın algılama ve erken uyarı sistemleri); Genel Müdürlüğün merkez birimlerinin ortak kullanımındaki alanların temizlik, ulaşım, haberleşme, aydınlatma, ısıtma, havalandırma, çevre düzen-

lemesi ile asansör ve jeneratörlerin çalıştırılması, Genel Müdürlük ve Sosyal tesislerdeki birimlerin bildirdiği ihtiyaç malzemelerinin satın alınması; TİGEM Gazi Satış Ofisinden ve PTTEM aracılığı ile kuruluşumuz ürünlerinin satışı ve personelin sosyal faaliyetleri (duyuruların yapılması, mesajların gönderilmesi) işlemleri yürütülür.

1.5.14. İnşaat ve Emlak İşlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in inşaat faaliyetleri, tarım ve tarıma dayalı sanayi için tohumluk, damızlık ve hammadde üretmeye ve gen kaynaklarını korumaya yönelik olarak ihtiyaç duyduğu tüm yapı ve tesislerin gerektirdiği inşaat işlerinin projelendirilmesi ve uygulanması, mevcut yapı ve tesislerin işletme, bakım, onarım, tamirat ve tadilat işlerinin gelişen teknolojiye paralel olarak mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesi ile emlak, iştirakler ve kiralamalarla ilgili faaliyetlerin mevzuata ve teşekkül amaçlarına uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yürütülmesi, kiraya verilen işletmeler için; taahhüt edilen yatırımların yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi, tarımsal amaç ve faaliyetler dışında bir üretim yapılıp yapılmadığı yapılan yatırımların niteliği, arazinin belirtilen amaç doğrultusunda kullanımı ve işletme bütünlüğünün korunması gibi temel faktörlerin kontrol edilmesi ile ilgili iş ve işlemler yürütülmektedir.

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022
İ D A R E
FAALİYET
RAPORU

**TİGEM'İN
AMAÇ ve FAALİYETLERİ**

YENİ KURULUŞTUR

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

TIGEM

2. TİGEM'İN AMAÇ ve FAALİYETLERİ

2.1. Yatırımlar

2022 Yılı Projeli Yatırımlar

Tarım sektörünün temel girdilerinden olan sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlık üretimi ve

ülkemiz çiftçilerine pazarlanması ana ekseninde faaliyet gösteren TİGEM'in söz konusu faaliyetlerinde etkinliğin artırılarak sürdürülmesi amacıyla, 2021-2022 yıllarında uygulamaya koyduğu projelere ilişkin yatırım programı kapsamında cari dönem fiyatları ile ödenek ve harcama durumları aşağıdaki cetvelde sunulmuştur.

**Tablo 28. | TİGEM'in 2021-2022 Yılları Projeli Yatırım Programı
Ödenek ve Harcama Durumu (Bin TL)**

Proje Adı	2021		2022	
	Ödenek	Harcama	Ödenek	Harcama
Hayvansal Üretimi Geliştirme	48.239	48.226	80.323	71.629
Tarımsal Yapılar ve Tesisler	31.810	31.726	92.125	67.128
Tarımsal Sulama	20.600	20.470	83.750	82.864
Ceylanpınar Sulaması	-	-	254.500	207.238
Muhtelif İşler	64.640	64.387	17.600	16.279
Elektrikli Traktöre Dönüşüm	8.000	-	1.500	-
Sultansuyu İdare Hizmet Binası ve Hizmet Konutu Yapımı	10.000	10.000	25.625	25.246
Toplam	183.289	174.809	555.423	470.384

a) Hayvansal Üretimi Geliştirme Projesi

2022 yılında 80.323.000 TL ödenekten toplam 71.628.736 TL harcama yapılarak;

- Damızlık sığır tesisi yapımı ve ünite tamamlama yatırımları (Altınova, Gökhöyük, Gözlü, Karacabey, Koçaş, Türkgeldi İşletmeleri)
- Damızlık koyun tesisi yatırımları;
 - Ceylanpınar Tarım İşletmesi Barut Mevkii ve Karataş Mevkii'nde toplam 8 adet 1000 başlık koyun ağılı ve 2 adet sağımhane yapımı (2023 yılı içerisinde tamamlanacaktır.)
 - 2021 yılından kalan Karacabey 3 adet 1000 başlık koyun ağılı yapım işi,
 - Gökhöyük ve Polatlı işletmelerinde muhtelif ebatlarda çadır ağılı yapımı,
- Pansiyoner localı at tavlasi yapımı (120 Başlık-Eskişehir/Anadolu İşletmesi),
- Gözlü İşletmesinde yem üretim tesisi peletli yem doldurma yapımı
- Muhtelif işler ek fiyat farkı ödemeleri.

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

b) Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi

2022 yılında 92.125.000 TL ödenekten toplam 67.128.463 TL harcama yapılarak;

- Doğalgaz ve kalorifer altyapısı (Anadolu/Gözlü İşletmesi)

- Atölye binaları ve idari bina yapımı (Ceylanpınar/Gözlü İşletmesi)
 - 330-350 tonluk konik tabanlı çelik silo ve iletim düzenleri yapımı (Ceylanpınar İşletmesi)
 - Yem fabrikasına laboratuvar yapımı (Gözlü İşletmesi)
 - Su isale hattı, kantar binası ve nizamiye binası yapım işleri (Polatlı İşletmesi)
 - Bina bakım ve onarım inşaatları (Muhtelif İşletmeler)
 - 7000 tonluk yatay ambar yapımı (Gözlü İşletmesi)
 - Paket atıksu arıtma tesisi yapımı (Sultansuyu İşletmesi)
 - Parsel Yolu Yapılması 25 km (Urfa/Ceylanpınar İşletmesi)
 - Muhtelif işler ek fiyat farkı ödemeleri
- yatırımları gerçekleştirilmiştir.

c) Tarımsal Sulama Projesi

2022 yılında 83.750.000 TL ödenekten toplam 82.864.000 TL harcama yapılarak;

- Arazinin sulamaya açılması mevcut sistemlerin bağlantılarının tesis edilmesi;
- Ceylanpınar İşletmesine 2021 yılından kalan center pivot tesisi,
- Gökhöyük İşletmesine 2021 yılındana kalan derin kuyu,

- Karacabey İşletmesine 2021 yılından kalan yağmurlama sulama tesisi, yatırımları gerçekleştirilmiştir.

d) Ceylanpınar Sulaması Projesi

2022 yılında 254.500.000 TL ödenekten toplam 207.238.167 TL harcama yapılarak;

- Arazinin sulamaya açılması mevcut sistemlerin bağlantılarının tesis edilmesi;
- Ceylanpınar İşletmesinde 101 (31.349 da) otomasyon kontrollü center pivot ve 11 Adet (2.500) da yarı sabit yağmurlama sulama sistemi ile mevcut 15 Adet center pivot ve mevcut 5 adet yarı sabit yağmurlama sulama sistemi tesis edilmesi işi (Urfa/Ceylanpınar İşletmesi)
- Ceylanpınar İşletmesi Gümüşsu Horozmıran Mevkii 82 adet 26.109 da Center Pivot Sulama Sistemi Tesis Edilmesi işi (Urfa/Ceylanpınar İşletmesi)
- Ceylanpınar İşletmesinde 3 Adet Monoblok KÖK Binası, 99 Adet Direk Tipi Trafo ve Enerji Nakil Hattı Tesis Edilmesi işi (Urfa/Ceylanpınar İşletmesi)
- Ceylanpınar İşletmesinde 3 Adet Monoblok KÖK Binası, 81 Adet Direk Tipi Trafo ve Enerji Nakil Hattı Tesis Edilmesi işi (Urfa/Ceylanpınar İşletmesi)
- 53 Adet (15.741 da) center pivot ve 13 adet (3.629 da) yarı sabit yağmurlama sistemi yapımı ve mevcut 17 adet center pivot ve 5 adet yarı sabit yağmurlama sulama sisteminin bağlantılarının tesis edilmesi (19.370 da) (Urfa/Ceylanpınar İşletmesi)

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

e) Muhtelif İşler Projesi

2022 yılında 17.600.000 TL ödenekten toplam 16.278.543 TL harcama yapılarak;

- Küçük Güçlü Traktör Alımı (Dalaman İşletmesi 1 adet)
- Römork alımı (Ceylanpınar, Çukurova, Dalaman, Ulaş İşletmeleri 15 adet),
- Yem bitkileri ve hayvancılık ekipmanları alımı (muhtelif işletmelere 5 adet),
- Muhtelif alet ve ekipman alımı (muhtelif işletmeler),
- Toprak İşleme Aleti alımı (Boztepe, Gözlü İşletmelerine 8 adet)
- Ekim ve Bakım Makineleri alımı (Dalaman ve Gözlü İşletmelerine 6 adet),

- İş Makinesi alımı (Gözlü İşletmesine 1 adet),
- Etüd Proje Fizibilite, yatırımları gerçekleştirilmiştir.

f) Sultansuyu İdare Hizmet Binası ve Hizmet Konutu Projesi

2022 yılında 25.625.000 TL ödenekten toplam 25.246.317 TL harcama yapılarak Sultansuyu/Malatya İşletmesine idare binası, 24 adet hizmet konutu, ek hizmet binası ve çevre düzenlemesi yatırımları tamamlanarak hizmete açılmıştır.

2022 Yılı Projesiz Yatırım Programı Uygulamaları

a) Bitkisel Tesis Yatırımları

Projesiz yatırımlar kapsamında 2022 yılında bahçe tesislerinin üretime geçinceye kadar bakım giderleri için toplam 27.159.021,89 TL harcama gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;

- 9.080 dekar Antep fıstığı,
- 545 dekar badem,
- 27 dekar zeytin,
- 1.955 dekar ceviz,
- 1.601 dekar narenciye,
- 3.414 dekar park-ağaç,
- 790 dekar koruyucu orman şeridi,

ilk defa yapılacak ve bakımda olan tesisler için ödenekleri çerçevesinde harcamaları yapılmıştır.

Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar kapsamında 2022 yılında yeni yapılan yonca, korunga ve mera tesisleri için 42.552.626,40 TL harcama gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;

- 22.481 dekar yonca,
- 12.295 dekar korunga,
- 1.792 dekar suni çayır-mera

yeni tesisleri kurulmuş ve ödenekleri çerçevesinde harcamaları yapılmıştır.

b) Demirbaş-Mefruşat

Genel Müdürlük merkez ve işletmelerinde ihtiyaç duyulan demirbaş ve mefruşat alımları için 2022 yılında toplam 15.698.000 TL harcama gerçekleştirilmiştir.

c) İrat Hayvanları

Hayvancılık faaliyetlerinin sürdürüldüğü işletmelerde sığır, aygır ve köpek gibi irat hayvanları alımları için 2022 yılında toplam 19.442.000 TL harcama gerçekleştirilmiştir.

Tablo 29. 2022 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projeleri

Projeler	Projenin		Başlangıçtan 2022 yılı sonuna kadar		2022 yılı ödeneginin son tutarı		2022 yılında		Gerçekleşme (%)		Gerçekleşme (%)	
	Yıllar itibarıyla süresi	Son tutarı (Bin TL)	Nakdi ödeme (Bin TL)	Fiziki yatırım (Bin TL)	Nakdi ödeme (Bin TL)	Fiziki yatırım (Bin TL)	Nakdi ödeme (Bin TL)	Fiziki yatırım (Bin TL)	Tümünde	2022	Tümünde	2022
A- Etüd-Proje İşleri		0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
Toplam (A)		0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
B- Devam Eden Projeler												
2019 A03-142113 Hayvansal Üretimi Geliştirme Projesi	2019-2025	449.827	178.213	178.213	80.323	71.629	71.629	71.629	39,6	89,2	39,6	89,2
2019 A02-142168 Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi	2019-2025	450.542	125.893	60.864	92.125	67.128	67.128	67.128	27,9	72,9	13,5	72,9
2020A02- 93341 Tarımsal Sulama Projesi	2020-2025	672.735	115.110	115.110	83.750	82.864	82.864	82.864	17,1	98,9	17,1	98,9
2021A02-167805 Sultansuyu Tarım İşletmesi İdare Binası ve Hizmet Konutu Yapımı Projesi	2021-2022	35.625	35.346	34.246	25.625	25.246	25.246	25.246	99,2	98,5	96,1	98,5
2020A02-152990 Elektrikli Traktöre Dönüşüm Projesi	2020-2023	10.000	0	0	1.500	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toplam (B)		1.618.729	454.562	388.433	283.323	246.867	246.867	246.867	28,1	87,1	24,0	87,1
C- Yeni Projeler												
2022A02-187657 Ceylanpınar Sulaması Projesi	2022-2024	764.500	207.238	207.238	254.500	207.238	207.238	207.238	27,1	81,4	27,1	81,4
2022A02-183055 Muhtelif İşler Projesi	2022-2022	17.600	16.279	16.279	17.600	16.279	16.279	16.279	92,5	92,5	92,5	92,5
Toplam (C)		782.100	223.517	223.517	272.100	223.517	223.517	223.517	28,6	82,1	28,6	82,1
Toplam (A+B+C)		2.400.829	678.079	611.950	555.423	470.384	470.384	470.384	28,2	84,7	25,5	84,7
D-Yatırım programında yer almayan harcamalar:	D-D											
-Bittikisel Tesis Yatırımları	2022-2022	27.250	27.159	27.159	27.250	27.159	27.159	27.159	99,7	99,7	99,7	99,7
-Demirbaş mefruşat	2022-2022	41.000	15.698	15.698	41.000	15.698	15.698	15.698	38,3	38,3	38,3	38,3
-İrad hayvanları-Sperma	2022-2022	65.565	19.442	19.442	65.565	19.442	19.442	19.442	29,7	29,7	29,7	29,7
Toplam Projeksiz Yatırımlar (D)		133.815	62.299	62.299	133.815	62.299	62.299	62.299	46,6	46,6	46,6	46,6
E-Özel tükenmeye tabi varlık Yatırımları	2022-2022	42.553	42.553	42.553	42.553	42.553	42.553	42.553	100,0	100,0	100,0	100,0
Toplamı (E)		42.553	42.553	42.553	42.553	42.553	42.553	42.553	100,0	100,0	100,0	100,0
Genel Toplam (A+B+C+D+E)		2.577.197	782.931	716.802	731.791	575.236	575.236	575.236	30,4	78,6	27,8	78,6

2.2. İdari Birimlerin 2022 Yılında Gerçekleştirdiği Faaliyetler

2.2.1. Teftiş Kurulu Başkanlığı

Teftiş Kurulu Başkanlığında 2022 yılında; 1 Teftiş Kurulu Başkanı, 4 Başmüfettiş, 14 Müfettiş, 4 Müfettiş Yardımcısı, 1 Başuzman, 1 Şef ve 1 Memur olmak üzere toplam 26 personel görev yapmıştır.

2.2.2. Hukuk Müşavirliği

Hukuk Müşavirliği merkez teşkilatında, 2022 yılında (1) 1.Hukuk Müşaviri, (5) Avukat ve (5) büro personeli ile müşavirlik hizmetleri yürütülmüştür.

Genel Müdürlüğün taşrada bulunan işletmelerinden Ceylanpınar, Çukurova, Hatay, Turuncgiller, Gelemen, Karaköy, Altınova, Gözlü, Konuklar, Karacabey, Tahirova, Polatlı, Anadolu, Atatürk, Türk geldi, Gökhöyük, Dalaman, Ulaş, Malya. Koçaş ve Kazımkarabekir Tarım İşletmesi Müdürlüklerinin dava ve icra takipleri 2022 yılında vekâlet sözleşmeli 11 avukat tarafından yürütülmüştür.

2.2.3. İç Denetim Birimi Başkanlığı

İç Denetim Birimi Başkanlığı 2022 yılında faaliyetlerini 1 İç Denetim Birimi Başkanı ve 6 iç denetçi ile yürütmüştür. Kuruluş birimlerinin çalışmalarına esas teşkil eden mevzuatların ayrıntılı olarak incelemeleri yapılarak hazırlanan TİGEM Denetim Evreni revize edilmiştir.

Denetimlerin ölçümler sonucu ortaya çıkan en riskli alanlara öncelik verilmek sureti ile gerçekleştirilmesini ve iç denetim plan ve programının risk esaslı olarak hazırlanmasını sağlamak amacıyla hazırlanan makro risk analizi revize edilmiştir.

Başkanlığımızca 2022 yılında Kazımkarabekir Tarım İşletmesi Müdürlüğü denetimi ve Genel Müdürlüğümüz Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığının T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi kapsamındaki denetimi gerçekleştirilmiştir.

2.2.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

2021 Yılı Faaliyet Raporu, Tohumculuk ve Hayvancılık Sektör Raporları hazırlanmıştır.

Milletvekilleri tarafından Kuruluşumuza yöneltilen yazılı soru önergeleri cevaplandırılmıştır.

Kuruluşumuzun bütçesine esas 2023 yılı İş Programı ve 2019-2023 yıllarına ait Stratejik Planın İzlenmesi ve Değerlendirilmesi kapsamında 2022 yılı Performansı Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Performans Programı Hazırlanmıştır.

Bakanlığımız tarafından takip edilen Anahtar Performans Göstergelerinde yer alan hedeflerimizde Kuruluşumuz %100 oranında başarı sağlamıştır.

Resmi Gazetenin 15 Ocak 2021 tarihli ve 31365 mükerrer sayısında yayımlanan 3428 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında 2021 Yılı Yatırım Programında Kuruluşumuza 6 proje için tahsis edilen 183.289.000 TL ödeneğin alt detayları Yönetim Kurulu Kararı ile belirlenmiştir. Ayrıca, Kuruluşumuzun Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilen yatırım harcamalarının takibi için yazılım geliştirilmiştir.

Kuruluşumuz 2020 faaliyetlerine ilişkin hazırlanan Sayıştay Denetim Raporunda yer alan bulgu ve öneriler cevaplandırılmıştır.

Kuruluşumuzda 2022 yılında, başta TİGEM Alım-Satım ve İhale Yönetmeliği, TİGEM Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği, TİGEM Yetki Devri Yönergesi, TİGEM Personeli Görev Yetki ve Sorumluluk Yönergesi ve TİGEM İç Denetim Yönergesi olmak üzere farklı 30 adet yönetmelik ve yönergede toplam 34 mevzuat çalışması gerçekleştirilmiştir.

İç Kontrol Sisteminin kurulması konusunda ki çalışmaların %85'i tamamlanmıştır. KIOS (Kamu İç kontrol Otomasyon Sistemi) üzerinde, TİGEM'in iş akışı şemaları oluşturulmuş, riskler ve kontroller tanımlanmış ve değerlendirilmiştir.

İç Kontrol İlerleme Raporu hazırlanarak Hazine ve Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. İç Kontrol Sisteminin denetimi kapsamında; Sayıştay ve İç Denetim Raporlarında yer alan bulgu ve öneriler cevaplandırılmıştır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında; TİGEM'e yapılan 972 adet vatandaş başvurusu cevaplanmıştır.

İç Kontrol hizmetlerine yönelik olarak;

2022 yılında, iç kontrol sisteminin en önemli bileşenlerinden bir tanesi olan, bilgi, iletişim bileşeni kapsamında; bilginin elde edilmesi, yönetimi, paylaşımı, raporlamalar, kurum içi ve dışı iletişim, iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gibi süreçler hususunda Kurum genelinde "Bilgi İletişim Anketi" yapılmıştır. Anket çalışması sonrası ikinci adım olarak, kurumsal iç iletişimin güçlendirilmesine yönelik bir eğitim programı ile iletişim, iletişimin önemi, iletişim teknikleri ve kurum içi iletişimin nasıl iyileştirilebileceği konularında Merkez ve Taşra birimlerinden oluşan personele ve İç Kontrol Proje ekibine eğitim verilmiştir.

2022 yılında Kurumsal İç İletişim Kapsamında; risk ve fırsatlara yönelik fikirlerin alınması ve tedbir/ inovasyona dönüştürülmesi ile hata, usulsüzlük ve yolsuzlukların bildirilmesi mekanizmasının güçlendirilmesi konularında İç Kontrol Çalıştayı düzenlenmiştir.

2022 yılında, TİGEM'in "İç Kontrol İlerleme Raporu" hazırlanarak Hazine ve Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.

2022 yılında Kazımkarabekir Tarım İşletmesi Müdürlüğü, İç Denetim Raporunda yer alan bulgu ve öneriler doğrultusunda, Denetim Raporuna ilişkin Eylem Planı hazırlanarak, İç Denetim Birimi Başkanlığına sunulmuştur.

TİGEM Görev Yetki ve Sorumluluk Yönergesinin 01.11.2022 tarihli ve 347 sayılı Yönetim Kurulu Kararıyla yürürlüğe girmesine paralel olarak; KIOS üzerinde iş akış şemalarının oluşturulması, risklerin belirlenmesi, doğal risk seviyesinin ölçülmesi, kontrol faaliyetlerinin belirlenmesi, kalıntı risk seviyesinin belirlenmesi hususlarında TİGEM, Merkez ve Taşra Teşkilatında gerekli güncellemelerin yapılması çalışmaları başlatılmış olup bu kapsamda güncelleme çalışmaları devam etmektedir.

İç Kontrol Proje Ekibine Strateji Geliştirme Daire Başkanlığının koordinasyonunda 2022 yılında verilecek olan Kontrol Özdeğerlendirme eğitimlerinin tamamlanmasından sonra; İç Kontrol Sisteminin değerlendirilmesi, raporlanması, üst yöneticinin onayına sunulması işlemleri gerçekleştirilecektir.

2.2.5. Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı

Teknik Destek işlemleri kapsamında; merkez ve işletmelerdeki kullanıcılarından gelen 1652 adet talebe teknik destek verilmiştir.

Sunucu Sistemleri, yardımcı Üniteler, Bilgisayarlar ve Çevre Birimleri Bakım-Onarım İşlemleri kapsamında; merkez ve işletmelerde 100 adet sunucu, 1312 adet bilgisayar, 600 adet fotokopi ve yazıcı için bakım, güncelleme ve konfigürasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Kamerallı güvenlik hizmetleri kapsamında; 1117 adet hareketli ve sabit kameraların çalışır durumda tutulması, bakım, tamir ve konfigürasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Bilgi Güvenliği Hizmeti kapsamında; KVKK uyumluluk süreci tamamlanmış ve ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi sertifikası yenilenmiştir. Aynı zamanda 27/07/2020 tarihinde yayınlanan Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberine uyum çalışmalarında başlatılmıştır.

Sunucu Sistemleri Yönetimi Kapsamında; Kuruluşun bilişim altyapısının kullanılabilmesi için 100 adet sunucu ve 8 adet depolama ünitesinin bakım, güncelleme ve konfigürasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Yazılım geliştirme hizmeti kapsamında; 3 adet kurumsal yazılım geliştirilmiş olup hizmete sunulmuştur.

Bilgi Teknolojileri Dairesi Tarafından Geliştirilen Kurumsal Yazılımlar

TİGEM Misafirhane Bilgi Sistemi, TİGEM İtranet Portalı ve TİGEM Tarla Defteri.

2.2.6. Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı,

Genel Müdürlük ve Gazi Sosyal Tesislerinde verilen hizmetler 2022 yılında aksama olmaksızın sürdürülmüş, Genel Müdürlük ve İşletmelerimizde lojman tahsisleri mevzuat ve yönergeye uygun olarak yapılmış, tüm bina ve tesislerimizin bakım ve onarımı ile mevcut araçlarımızın sevk ve idaresi sağlanmıştır.

Dalaman ve Gökhöyük Tarım İşletmelerinde üretilen dökme (tenekede) çam ve çiçek balları, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü tesislerinde 850 gr'lık cam kavanozlarda paketleme yaptırılarak, piyasaya satışlarının yapılması için bütün İşletmelerimize sevk edilmiştir. İşletmelerimizin ürettiği Siirt tipi fıstık, kırmızı çorbalık mercimek, çam ve çiçek balı, kabuklu ceviz, kavurma, sucuk, narenciye ürünleri vb. Gazi yerleşkesinde bulunan TİGEM Satış Ofisi ile PTTEM internet sitesi üzerinden personele ve piyasaya satışları yapılmıştır.

Kuruluşun faaliyetlerinin ve özellikle sertifikalı tohumların tanıtımı amacıyla yurt içinde 5, yurt dışında 2 adet tarım fuarına iştirak edilmiştir.

TİGEM tarafından üretilen/yetiştirilen sertifikalı tohum, damızlık sığır, koyun ve genomik sperma ve safkan Arap atı ile ilgili tanıtım broşürleri üreticilerimize, yetiştiricilerimize ve bayilerimize dağıtımı yapılmıştır.

Kuruluşumuzun mevcut Sivil Savunma Planı güncellenmiş, Sivil Savunma Ekipleri oluşturulmuştur. 2022 yılında Yangın Tatbikatı yapılmış ve yangın söndürme ekipmanının bakımı yapılmıştır.

5188 Sayılı Özel Güvenlik Kanunu çerçevesinde Kuruluşumuzun koruma ve güvenlik hizmetleri 7/24 esasıyla yürütülmüş, Kapalı Devre Güvenlik Sisteminin kontrolü ve işleyişinin sürekliliği temin edilerek, Genel Müdürlük ve İşletmelerimizde nokta ve araç ile arazinin güvenliği sağlanmıştır.

Üretim Birimlerinin Faaliyetleri

2.2.7. Bitkisel Üretim Faaliyetleri

İklimsel Değerlendirme

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %50'sine sahip olan Ceylanpınar İşletmesinde güzlük buğday ekilişine 1 Ekim 2021 tarihinde başlanmış ve 27.12.2021 tarihinde tamamlanmıştır. TİGEM'in toplam buğday ekilişinin (845.507 da) %62'sinin bulunduğu Ceylanpınar işletmesinde (525.572 da) 2021-2022 yetiştirme döneminde son yılların en kurak sezonlarından birisi yaşanmış, 2021 yılı Ekim- 2022 yılı Mayıs ayları arasındaki toplam 243 günün sadece 38 günü yağışlı geçmiş, 20 yıllık yağış ortalamasının çok altında yağış alınmıştır (%47).

“Ceylanpınar Tarım İşletmesi, TİGEM arazi varlığının %50'sine sahiptir.”

İşletmede 2021 Ekim ve 2022 Mayıs ayları arasında Ekim, Kasım, Şubat, Nisan ve Mayıs aylarında ortalama 2-3 gün yağış alınmıştır. Son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen toplam yağış ortalaması 263 mm iken, 2022 yılında 144 mm olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki son on yıllık ekiliş üzeri toplam yağış ortalaması ise 281 mm iken, 2021-2022 döneminde %51 daha az olmuştur.

Güzlük ekilişler 01.10.2021 tarihinde başlamış 27.12.2021 tarihinde tamamlanmıştır. Sulu ziraat ekilişlerinde çıkışlar sorunsuz olarak tamamlanmıştır. İşletmenin sulu ziraat ekilişleri şubat ayı sonunda kadar normal gelişimlerini devam ettirmiş olup gelişimi olumsuz yönde etkileyecek herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Bölgede yeterli yağış alınamaması sonucunda kuru alanlardaki ekilişlerde metrekarede istenen çıkış olmamış, bitkiler strese girmiş, bazıları başaklanamamış, bazıları erken başaklanmış, boş başaklar oluşmuş, bitki boyu kısa ve cılız kalmıştır. Bunun sonucunda kuru ziraat alanında 143.110 da buğday alanı terkin edilmiştir.

Orta Anadolu Bölgesi

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %35'ini oluşturan Altınova, Anadolu, Gökhöyük, Gözlü, Koçaş, Konuklar, Malya ve Polatlı İşletmelerinde son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalaması 290,2 mm iken, %10 daha fazla yağış alınmış, ortalama yağış miktarı 322,7 mm olarak gerçekleşmiştir.

Bölgedeki işletmelerde; toplam 362.288 dekar hububat ekilişi yapılmıştır (50.289 dekar sulu, 311.999 dekar kuru). 2021 yılı Eylül-Kasım döneminde ekim tamamlanmış, 2021 Ekim ve 2022 Nisan ayı haricinde yağışlar hemen hemen eşit oranda dağılım göstermiştir.

Altınova işletmesinde; Kardeşlenme ve vejetatif gelişme dönemi olan Mart-Nisan aylarında ve generatif dönemin başladığı Mayıs ayında toplam 94 mm'lik yağış alınmıştır. Haziran ayının 10'undan sonra yağın 25 mm'lik yağışların her ne kadar ekiliş üstü yağış olarak görülse bile bitki gelişimi ve verim üzerine fazla bir etkisi olmamıştır. Nisan ayında esen şiddetli rüzgarlar kum fırtınasına neden olmuş ve yer yer bitkilerin üzerini örterek vejetatif gelişimi olumsuz etkilemiştir. Mayıs ayındaki yer yer yağın şiddetli yağışlar bölgesel olarak bitkilerin yatmasına ve verimlerde nispeten olumsuzluklara neden olsa da ekiliş üstüne 323 mm yağış alınmış ve uygun sıcaklıklar doğrultusunda bitkilerin vejetatif ve generatif gelişimleri olumlu olmuştur. Sonuç olarak dölleme ve dane dolum dönemlerine kadar vejetatif ve generatif gelişimleri iyi olup bu durum işletme verimine olumlu olarak yansımıştır.

Anadolu İşletmesinde; Mart, Nisan ve Mayıs aylarında günlük düşen yağış bitki ihtiyacını karşılayacak miktarda olmamıştır. Yağışın ay içinde dağınık ve seyrek olması kuru ziraat parsellerinin verimi üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Söz konusu aylarda yağışın istenilen düzeyde olmaması kuru ziraat parsellerinde bitki gelişimini olumsuz etkilemiş, ancak Haziran ayında gerçekleşen 73 mm yağış belirgin bir iyileşme sağlamıştır.

Gökhöyük işletmesinde; 2021-2022 üretim sezonunda kışın sert geçmesi, hava sıcaklık ortalamasının Haziran ayına kadar düşük olması, hasat öncesi son yağışın 28.06.2022 tarihinde 18 mm alınması sebebiyle buğday bitkisinin hasat olgunluğu gecikmiş, bu durum hasada geç başlanmasına neden olmuştur.

Gözlü işletmesinde 2021-2022 ekim sezonundaki hava sıcaklıkları incelendiğinde; özellikle Şubat ve Mart aylarındaki minimum, ortalama ve maksimum hava sıcaklıkları uzun yıllar ortalamalarına göre daha düşük seyretmiştir. İzleyen dönem boyunca da sıcaklıklar düşük seyretmiş, bitkiler kışa tam çıkış yapamadan girmiştir. İşletmede belirli bir dönemde yaşanan şiddetli rüzgardan hububat ve yem bitkileri ekilişleri olumsuz etkilenmiş ve bazı bölgelerde rüzgâr ile taşınan toprak, ekilişlerin üzerini tamamen kapatmıştır.

Koçaş işletmesinde; Güzlük ekilişlerin çıkışı Eylül ve Ekim ayında yeterli yağış alınamadığından sulamaya bağlı olarak gerçekleşmiştir. Arpa ekilişleri kış mevsimine girerken çıkışını tamamlamıştır. Bu durum sonraki gelişmeleri olumlu etkilenmiştir. Kışın hava sıcaklığı çok düşük seyretmiştir. Kasım, Aralık, Ocak aylarındaki yağışlar normale dönmüştür. Nisan ve Mayıs ayında yeterli yağış alınamamıştır. Haziran ayındaki yağışlar, kuvvetli rüzgarla birlikte arpa ve tohumluk fiğ ekilişlerinde kısmi yatmaya rağmen, verimli bir yıl olmuştur.

Malva işletmesinde; 2021-2022 ekim sezonunda Eylül ve Ekim aylarında yağış alınamamış ancak Kasım ayının sonlarına doğru 33 mm'lik bir yağış alınmıştır. Kış dönemine girilirken Aralık ayında da 35 mm bir yağış alınmasına rağmen havaların soğuması ile birlikte topraktaki tohumların çoğu çıkış yapamadan kışa girmiştir. Yaşanan don olayları bitkilerde uç kısımlarda yanmalar meydana getirmiştir. İlkbaharda ise, Şubat, Mart ve Nisan aylarında bitkide çıkışlar ve vejetatif gelişme görülmüştür. Şubat ve Mart aylarındaki yağışlara rağmen sıcaklığın düşük olması sebebiyle bitki gelişimi ve çıkışlar çok yavaş seyretmiştir. Nisan ayında görülen aşırı rüzgarlar bitki gelişimini olumsuz etkilemiştir. Mayıs ayı içerisinde alınan ortalamanın üstündeki yağış, bitkilerin gelişimini ve büyümesini hızlandırmış olup, bu durumun verime herhangi bir şekilde olumsuz etkisi olmamıştır.

Polatlı işletmesinde; buğday ekilişlerinin en fazla suya ihtiyaç duyduğu dönemlerde alınan yağış ortalamanın altında kalmıştır. Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında sıcaklık, toplamda 60 gün 0°C 'nin altında gerçekleşmiş ve bitkiler generatif ve vejetatif olarak yeterince gelişmemiştir. Mayıs ve Haziran aylarında ortalama sıcaklıkların yüksek seyretmesi sonucunda tüm ekilişlerde kuraklık stresi yaşanmıştır. Kuraklıkla birlikte bitkilerde verim düşüklüğü yaşanmış, 2.927 dekar tohumluk fiğ alanı kuraklık sebebiyle terkin edilmiştir.

Sahil Bölgeleri

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %6'sını oluşturan Boztepe, Çukurova, Dalaman, Karacabey ve Türkgeldi işletmelerinde son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalaması 617,7 mm iken, 2022 yılında %20 daha fazla yağış alınmıştır. Bölgedeki ekiliş üzerine alınan yağış miktarı 774,3 mm olmuştur. Ekiliş üzerine düşen yağış miktarı ortalamanın üzerinde olmasına rağmen yağışların homojen olarak alınmamasından dolayı Sahil bölgesi

işletmelerinde verimler beklenen seviyenin altında kalmıştır.

Çukurova işletmesinde; Buğday hasat tarihine kadar ekiliş üzeri toplam 667 mm yağış alınmıştır. İşletmenin 10 yıllık ekiliş üzeri yağış ortalamasının üzerinde yağış alınmasına rağmen, bitkinin en fazla suya ihtiyaç duyduğu dönemde istenilen yağış alınamamıştır. Nisan ayında yaşanan ani sıcaklık artışı ve istenilen yağışın alınmaması sonucunda bazı bölgelerde bitki gelişimi istenilen seviyede olmamış ve verim düşüklüğü yaşanmıştır.

Karacabey işletmesinde; 2021-2022 yılı ekilişleri üzerine 428,1 mm yağış alınmış olup, 10 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalamasına yakın olmasına rağmen, bitkinin en fazla suya ihtiyaç duyduğu dönemde beklenen yağış alınamamıştır. Mayıs ayında son 12 yılın en düşük yağışı alınmış ve bu durum verimi etkilemiştir.

Türkgeldi İşletmesinde; 2021-2022 yılı üretim sezonunda ekiliş üzerine düşen yağış 632 mm, 2021 yılı Kasım ve Aralık aylarında toplam 302 mm yağış alınmıştır. Uzun yıllar ortalamasının üzerinde alınan yağış parsellerde lokal göllenmelere ve su birikintilerine sebep olmuş, bitki çıkışlarını olumsuz etkilemiş ve istenilen düzeyde verim alınamamıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %9'unu oluşturan Sultansuyu, Kazımkarabekir ve Ulaş işletmelerinde son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalaması 301,3 mm iken, 2022 yılında %21 civarında azalışla 239 mm olarak gerçekleşmiştir.

Sultansuyu İşletmesi; Ekilişler Eylül ve Ekim yapılmış olup, Eylül ayında hiç yağış alınmaması ve Ekim ayında ise sadece 4 mm yağış alınması kuru arpa ve yulaf ekilişlerini olumsuz etkilemiştir. Ocak ayından başlayarak Mayıs ayı boyunca yağış rejimi düzensiz ve yetersiz olmuştur. Bu durum bitkilerin gelişimini olumsuz etkilemiştir.

Ulaş işletmesinde; 2021-2022 yılı üretim sezonunda gerçekleşen ekiliş üzeri yağış miktarı, 10 yıllık ekiliş üzeri yağış ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Kış mevsimine girerken bitki çıkışları yeterli düzeyde olmasına rağmen, bitkinin en fazla suya ihtiyaç duyduğu dönemde yeterli yağış alınamamış ve bitki gelişimi olumsuz etkilenmiştir.

Tablo 30. | İşletmeler İtibariyle Ekilişler Üzerine Düşen Yağış Miktarı

İşletme Adı	20 Yıllık Ekiliş Üzerine Düşen Yağış (mm)	2021-2022 Ekiliş Üzerine Düşen Yağış (mm)
Altınova-Konya	291,8	323,0
Anadolu-Eskişehir	287,4	345,5
Boztepe-Antalya	777,1	1164,0
Ceylanpınar-Şanlıurfa	263,3	144,0
Çukurova-Adana	597,7	667,0
Dalaman-Muğla	853,9	980,4
Gökhöyük-Amasya	305,5	339,0
Gözlü-Konya	298,3	294,1
Karacabey-Bursa	428,5	428,1
Kazımkarabekir-Iğdır	212,8	107,3
Koçaş-Aksaray	289,0	301,0
Konuklar-Konya	294,5	365,0
Malya-Kırşehir	278,0	318,0
Polatlı-Ankara	282,5	296,0
Sultansuyu-Malatya	283,0	337,0
Türkgeldi-Kırklareli	392,7	632,0
Ulaş-Sivas	326,3	293,5

2.2.7.1. Tarla Bitkileri Üretimleri

TİGEM işletmelerinde 2022 yılında tarla bitkileri grubu içerisinde serin iklim tahılları grubunda buğday, arpa, tritikale ve yulaf, sıcak iklim tahılları grubunda dane mısır, endüstri ve lif bitkileri olarak ayçiçeği, soya ve kenevir, baklagiller grubunda mercimek ve nohut üretimleri yapılmıştır.

“ 2021-2022 ekilişlerinde; 7’si makarnalık ve 24’ü ekmeklik olmak üzere toplam 31 buğday çeşidi yer almıştır. ”

Buğday Üretimi

TİGEM’in 12 işletmesinde 2021-2022 sezonu için, 2021 yılı güz döneminde; 422.668 dekarı suluda ve 422.839 dekarı kuruda olmak üzere toplam

845.507 dekar alanda buğday ekimi yapılmıştır. Ekilişlerde; 7’si makarnalık ve 24’ü ekmeklik olmak üzere toplam 31 buğday çeşidi yer almıştır. Bu ekilişin; % 62’sini Ceylanpınar, % 29’unu Altınova, Polatlı, Gözlü ve Malya işletmeleri, %9’unu ise diğer 7 işletmenin ekilişleri oluşturmuştur.

Sonbahar ve ilkbahar dönemindeki kuraklık nedeniyle 2022 yılında Ceylanpınar İşletmesinde 143.110 ve Türkgeldi İşletmesinde 645 dekar olmak üzere toplamda 143.755 dekar buğday ekili alan terkin edilmiştir.

“ TİGEM’de 2022-2023 yılı güzlük ekim döneminde 906.233 dekar buğday ekimi gerçekleştirilmiş ve 362.500 ton üretim hedeflenmiştir. ”

Tablo 31. İşletmelere Göre Buğday Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2020			2021			2022		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Altınova-Konya	Sulu	15.346	7.310	476	16.886	6.579	390	15.587	7.987	512
	Kuru	76.367	19.836	260	71.905	5.021	70	80.522	20.678	257
	Toplam	91.713	27.146	296	88.791	11.600	131	96.109	28.665	298
Anadolu-Eskişehir	Sulu	7.542	2.912	386	5.274	1.676	318	5.044	2.147	426
	Kuru	4.960	905	182	8.034	1.232	153	5.103	980	192
	Toplam	12.502	3.816	305	13.308	2.908	218	10.147	3.127	308
Boztepe-Antalya	Sulu	605	364	602	279	104	371	-	-	-
	Kuru	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	605	364	602	279	104	371	-	-	-
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Sulu	398.377	154.787	389	387.731	189.261	488	381.762	178.966	469
	Kuru	157.267	32.898	209	155.625	8.694	56	700	27	38
	Toplam	555.644	187.684	338	543.356	197.954	364	382.462	178.993	468
Çukurova-Adana	Sulu	7.833	2.945	376	-	-	-	-	-	-
	Kuru	14.753	4.963	336	22.131	11.100	502	22.247	9.752	438
	Toplam	22.586	7.907	350	22.131	11.100	502	22.247	9.752	438
Dalaman-Muğla	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	9.477	4.502	475	9.768	5.237	536	9.761	4.513	462
	Toplam	9.477	4.502	475	9.768	5.237	536	9.761	4.513	462
Gökhöyük-Amasya	Sulu	8.341	3.640	436	6.178	3.422	554	8.225	4.533	551
	Kuru	-	-	-	111	8	-	-	-	-
	Toplam	8.341	3.640	436	6.289	3.430	545	8.225	4.533	551
Gözlü-Konya	Sulu	9.251	4.380	473	9.578	3.714	388	8.985	5.446	606
	Kuru	23.071	5.347	232	21.641	1.641	76	23.782	5.792	244
	Toplam	32.322	9.727	301	31.219	5.354	172	32.767	11.238	343
Karacabey-Bursa	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	11.500	6.153	535	14.820	6.729	454	12.876	5.800	451
	Toplam	11.500	6.153	535	14.820	6.729	454	12.876	5.800	451
Konuklar-Konya	Sulu	2.890	1.276	442	3.059	1.274	416	2.687	1.278	476
	Kuru	2.355	528	224	4.794	507	106	2.355	457	194
	Toplam	5.245	1.804	344	7.853	1.781	227	5.042	1.735	344
Malya-Kırşehir	Sulu	415	209	504	409	199	485	378	220	582
	Kuru	50.037	10.171	203	47.262	6.157	130	41.167	7.814	190
	Toplam	50.452	10.380	206	47.671	6.355	133	41.545	8.034	193
Polatlı-Ankara	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	80.488	20.934	260	79.639	9.630	121	77.016	15.656	203
	Toplam	80.488	20.934	260	79.639	9.630	121	77.016	15.656	203
Türkgeldi-Kırklareli	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	6.120	2.364	386	4.900	2.793	570	3.555	1.639	461
	Toplam	6.120	2.364	386	4.900	2.793	570	3.555	1.639	461
Ulaş-Sivas	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	200	56	280	200	30	150	-	-	-
	Toplam	200	56	280	200	30	150	-	-	-
TOPLAM	Sulu	450.600	177.823	395	429.394	206.228	480	422.668	200.577	475
	Kuru	436.595	108.657	249	440.830	58.778	133	279.084	73.107	262
	Toplam	887.195	286.479	323	870.224	265.006	305	701.752	273.684	390

Tablo 32. | Yıllara Göre Buğday Üretim Verileri

Yıllar	Buğday Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2000	-	-	-	-	-	-	635.185	177.819	280
2005	-	-	-	-	-	-	941.641	284.529	302
2010	773.162	191.128	247	88.483	28.061	317	861.645	219.190	254
2011	791.281	196.148	248	167.952	81.840	487	959.233	277.987	290
2015	580.286	182.165	314	339.848	164.935	485	920.134	347.100	377
2016	430.143	95.061	221	404.858	206.661	511	835.001	301.722	361
2017	542.392	118.211	218	410.823	206.124	502	953.215	324.335	340
2018	416.950	77.206	185	399.156	175.698	440	816.106	252.905	310
2019	493.051	133.556	271	364.354	118.108	324	857.405	251.664	294
2020	436.595	108.6577	249	450.600	177.823	395	887.195	286.479	323
2021	440.830	58.778	133	429.394	206.228	481	870.224	265.006	305
2022	279.084	73.107	262	422.668	200.577	475	701.752	273.684	390

Grafik 11. Yıllara Göre Buğday Üretimi ve Verimi (Ton - Kg/Da)

Arpa Üretimi

Orta Anadolu Bölgesindeki 6 işletme ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 1 işletmede 2021-2022 sezonu için 2021 yılı güz döneminde 7 çeşitle 19.983 dekarı sulu ve 84.052 dekarı kuru olmak üzere toplam 104.035 dekar alanda sertifikalı tohum üretim amaçlı arpa ekilişi yapılmıştır. 2022 yılında toplam 104.035 dekar hasat alanından geçen

yıla göre % 95 artışla 28.967 ton arpa üretimi yapılmıştır. Verimler; suluda 543 kg/da, kuruda 216 kg/da ve ortalama 278 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

TİGEM'in 8 işletmesinde 2022 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen, suluda 19.931 dekar ve kuruda 79.288 dekar olmak üzere toplam 99.219 dekar arpa ekimi ile 2023 yılı için 29.765 ton malsul üretimi hedeflenmiştir.

Tablo 33. | İşletmelere Göre Arpa Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2020			2021			2022		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Altınova-Konya	Sulu	2.292	906	253	1.739	545	313	2.060	826	401
	Kuru	28.804	6.962	253	22.501	1.160	52	29.641	7.787	263
	Toplam	31.096	7.868	506	24.240	1.705	70	31.701	8.613	272
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Sulu	6.693	3.208	479	6.656	3.537	531	7.673	4.609	601
	Kuru	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	6.693	3.208	479	6.656	3.537	531	7.673	4.609	601
Gözlü-Konya	Sulu	-	-	-	-	-	-	1.092	519	475
	Kuru	29.447	6.701	228	26.631	2.345	88	27.633	4.813	174
	Toplam	29.447	6.701	228	26.631	2.345	88	28.725	5.332	186
Koçaş-Aksaray	Sulu	6.460	3.205	496	6.512	3.157	485	5.840	3.558	609
	Kuru	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	6.460	3.205	496	6.512	3.157	485	5.840	3.558	609
Konuklar-Konya	Sulu	82	40	491	100	46	460	110	52	475
	Kuru	10.346	3.091	299	8.697	646	74	9.646	1.907	198
	Toplam	10.428	3.131	300	8.797	692	79	9.756	1.959	201
Malya-Kırşehir	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	11.202	2.895	258	16.455	1.809	110	15.314	3.298	218
	Toplam	11.202	2.895	258	16.455	1.809	110	15.314	3.298	218
Sultansuyu-Malatya	Sulu	2.182	1.074	492	1.806	838	464	3.208	1.285	401
	Kuru	2.226	690	310	3.247	770	237	1.998	313	157
	Toplam	4.408	1.765	400	5.053	1.608	318	5.206	1.598	307
Toplam	Sulu	17.709	8.433	476	16.813	8.123	483	19.983	10.848	543
	Kuru	82.025	20.339	248	77.531	6.730	87	84.052	18.118	216
	Toplam	99.734	28.772	288	94.344	14.853	157	104.035	28.967	278

Tablo 34. | Yıllara Göre Arpa Üretim Verileri

Yıllar	Arpa Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2000	-	-	-	-	-	-	92.759	25.504	275
2005	-	-	-	-	-	-	79.394	21.833	275
2010	-	-	-	-	-	-	74.626	19.265	258
2015	79.132	24.207	306	6.801	3.092	455	85.933	27.299	318
2016	61.075	6.998	115	16.469	7.072	429	77.544	14.070	181
2017	82.530	18.971	230	17.639	7.777	441	100.169	26.738	267
2018	84.369	20.856	247	15.362	6.146	400	99.731	27.002	271
2019	78.875	15.843	201	16.855	6.311	374	95.730	22.155	231
2020	82.025	20.339	248	17.709	8.433	476	99.734	28.772	289
2021	77.531	6.730	87	16.813	8.123	483	94.344	14.853	157
2022	84.052	18.118	216	19.983	10.848	543	104.035	28.967	278

Grafik 12. Yıllara Göre Arpa Üretimi

Tritikale Üretimi

Tritikale üretimi 2022 yılında Ulaş ve Koçaş işletmelerinde yapılmıştır. 2021-2022 sezonu için 2021 güz döneminde 3 çeşitle 2.157 dekarı sulu ve 15.934 dekarı kuru olmak üzere toplam 18.091 dekar arazide sertifikalı tohum üretim amaçlı tritikale ekilişi yapılmıştır.

2022 yılı hasat döneminde toplamda 3.389 ton mahsul elde edilmiştir. Verimler suluda 371 kg/dekar, kuruda 163 kg/dekar ve ortalama 187 kg/dekar olarak gerçekleşmiştir.

2022 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen, suluda 1.708 dekar ve kuruda 14.774 dekar olmak üzere toplam 16.482 dekar tritikale ekimi ile 2023 yılı için 4.500 ton mahsul üretimi hedeflenmiştir.

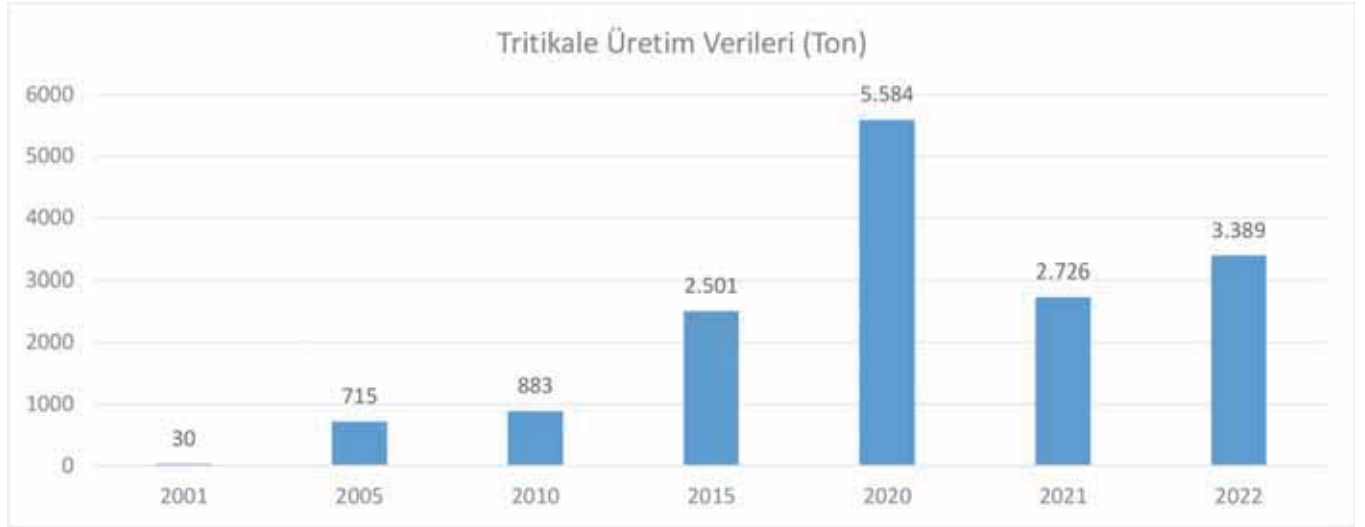
Tablo 35. | İşletmelere Göre Tritikale Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2020			2021			2022		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Koçaş-Aksaray	Sulu	-	-	-	360	131	364	281	130	461
	Toplam	-	-	-	360	131	364	281	130	461
Ulaş-Sivas	Sulu	873	399	457	1.379	552	400	1.876	670	357
	Kuru	18.210	5.185	285	10.961	2.043	186	15.934	2.589	163
	Toplam	19.083	5.584	293	12.340	2.595	210	17.810	3.259	183
TOPLAM	Sulu	873	399	457	1.739	683	393	2.157	800	371
	Kuru	18.210	5.185	285	10.961	2.043	186	15.934	2.589	163
	Toplam	19.083	5.584	293	12.700	2.726	215	18.091	3.389	187

Tablo 36. | Yıllara Göre Tritikale Üretim Verileri

Yıllar	Tritikale Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2010	-	-	-	-	--	-	2.474	883	357
2011	2.000	666	333	445	235	528	2.445	900	368
2015	5.376	1.846	343	1.301	655	504	6.677	2.501	375
2016	8.391	2.476	295	1.130	529	468	9.521	3.005	316
2017	6.483	1.322	204	1.489	535	360	7.726	1.972	233
2018	16.161	5.233	324	677	317	469	16.838	5.550	330
2019	12.788	4.022	315	1.195	480	402	13.983	4.502	322
2020	18.210	5.185	285	873	399	457	19.083	5.584	293
2021	10.961	2.043	186	1.739	683	393	12.700	2.726	215
2022	15.934	2.589	163	2.157	800	371	18.091	3.389	187

Grafik 13. Yıllara Göre Tritikale Üretimi

Yulaf Üretimi

TİGEM'de 2012 yılından itibaren tohum ve mahsul üretim amaçlı üretimine başlanan yulafın, Sultansuyu işletmesinde 2021-2022 sezonu için 2021 güz döneminde bir (1) çeşitle 1.355 dekar sulu ve 603 dekar kuru olmak üzere 1.958 dekar alanda mahsul ve sertifikalı tohum üretim amaçlı ekilişi yapılmıştır.

2022 yılı hasadı sonucunda suluda verim 328 kg/da, kuruda verim 200 kg/da ve ortalama verim 289

kg/da olarak gerçekleşmiş, toplam 565 ton mahsul elde edilmiştir.

Sultansuyu İşletmesinde 2022 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen suluda 369 dekar ve kuruda 1.000 dekar ve Karacabey İşletmesinde kuruda 1.000 dekar olmak üzere toplam 2.369 dekar yulaf ekimi ile 2023 yılı için 700 ton üretim hedeflenmiştir.

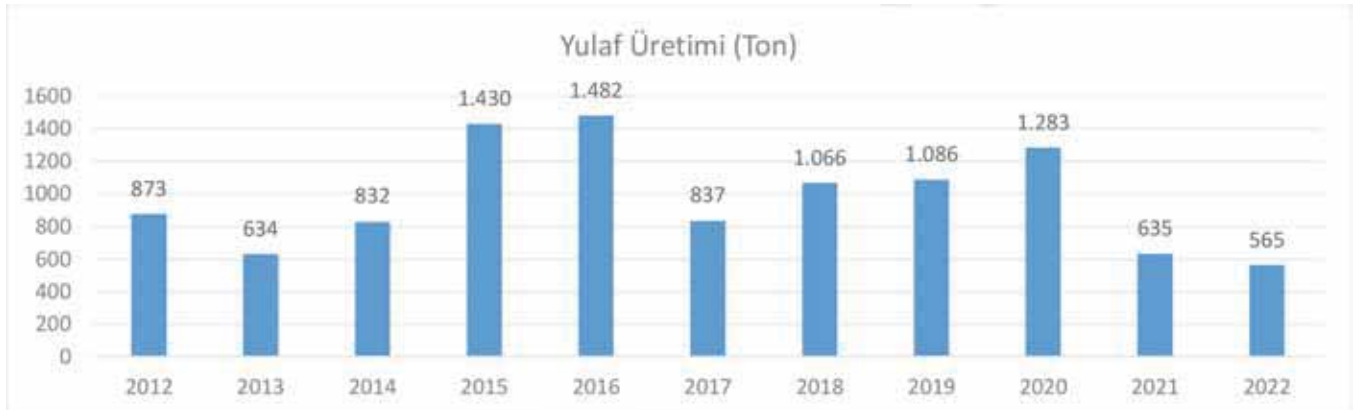
Tablo 37. | İşletmelere Göre Yulaf Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2020			2021			2022		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Sultansuyu-Malatya	Sulu	2.958	1.042	352	1.308	491	375	1.355	445	328
	Kuru	980	241	246	1.103	145	131	603	121	200
	Toplam	3.938	1.283	326	2.411	635	264	1.958	565	289

Tablo 38. | Yıllara Göre Yulaf Üretim Verileri

Yıllar	Yulaf Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2012	-	-	-	4.246	873	206	4.246	873	206
2013	-	-	-	4.609	634	137	4.609	634	137
2014	820	34	41	4.052	798	197	4.872	832	171
2015	472	81	173	3.724	1.349	362	4.196	1.430	341
2016	-	-	-	3.724	1.482	398	3.724	1.482	398
2017	1.198	182	152	1.682	655	389	2.880	837	291
2018	851	101	118	2.718	966	355	3.569	1.066	299
2019	450	131	291	2.223	955	430	2.673	1.086	406
2020	980	241	246	2.958	1.042	352	3.938	1.283	326
2021	1.103	145	131	1.308	491	375	2.411	635	264
2022	603	121	200	1.355	445	328	1.958	565	289

Grafik 14. Yıllara Göre Yulaf Üretimi

2.2.7.1.1. Endüstri Bitkileri Üretimi

Dane Mısır Üretimi

Hububat ekiliş alanlarının münavebeye girmesi ve dane üretim amacıyla, 2022 yılında Ceylanpınar, Dalaman ve Karacabey işletmelerinde 124.798 dekar alanda yemlik dane mısır ekilişi yapılmıştır. Ceylanpınar işletmesindeki 120.574 da ekilişin tamamı II. üründür. 2022 yılı içerisindeki TİGEM’de

hasat edilen toplam dane mısır alanı 124.798 dekar olup, bunun 2.424 dekarı I. ürün, 122.374 dekarı II. üründür. Toplam 124.798 dekar alandan 136.009 ton ürün ve 1.089,8 kg/dekar ortalama verim alınmıştır. (Karacabey’de ekimi yapılan 400 da II. ürün dane mısır ekilişinin hasadı Aralık-Mart /2022 aylarındaki yağışlardan dolayı 2022 yılı içerisinde yapılamadığından, bu alan 2023 yılı bilanço kayıtlarında yer alacaktır.)

Tablo 39. | I. Ürün Dane Mısır Üretim Verileri

İşletmeler	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Altınova/Konya	2.555	2.350	920	-	-	-	-	-	-
Çukurova/Adana	1.581	1.735	1.097	591	610	1.033	-	-	-
Dalaman/Muğla	700	884	1.262	809	1.063	1.314	544	701,2	1.289
Karacabey/Bursa	3.097	3.340	1.079	1.233	1.585	1.286	1.880	2.265	1.205
Toplam	7.933	8.308	1.047	2.633	3.258	1.238	2.424	2.966	1.224

Tablo 40. | II. Ürün Dane Mısır Üretim Verileri

İşletmeler	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Ceylanpınar/Ş.Urfa	126.133	128.616	1.020	112.369	116.442	1.036	120.574	131.076	1.087
Çukurova/Adana	-	-	-	667	534	800	-	-	-
Dalaman/Muğla	1.200	1.291	1.076	1.700	1.896	1.116	1.400	1.717	1.227
Karacabey/Bursa	-	-	-	578	590	1.021	400	250	625
Toplam	127.333	129.907	1.020	115.314	119.463	1.036	122.374	133.043	1.087

Karacabey işletmesinde 2022 yılında Kamu ve özel sektör tohumculuk firmalarıyla hibrit mısır tohumu üretimi amacıyla 3.675 dekar sulu tarım arazisinde ortak ve çeşit lisans anlaşması çerçevesinde üretim yapılmış, 1.123 ton ürün elde edilmiş ve verimi 305,6 kg/dekar olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca İş-

letmenin kendisinin yapmış olduğu hibrit tohumluk dane mısır üretiminden ise, 606 dekar alandan 329 ton üretim, 543,5 kg/da verim alınmıştır. Toplamda 4.281 dekar tohumluk mısır ekiminden 1.452 ton üretim, 339,3 kg/da verim elde edilmiştir.

Tablo 41. | Hibrit Mısır Üretim Verileri

İşletmeler	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Karacabey/Bursa	1.997	557	279	2.329	549	236	4.281	1.452	339

Ayçiçeği Üretimi

TİGEM'e ait 5 işletmede münavebe amacıyla 2022 yılında 83.861 dekar arazide yağlık ayçiçeği üretimi yapılmış 21.595 ton ürün elde edilmiş ve ortalama verim 257,6 kg/dekar olarak gerçekleşmiştir. 2 iş-

letmede ise 6.072 dekar alanda sözleşmeli tohumluk ayçiçeği üretimi yapılmış, 660 ton tohum elde edilmiş ve verim 108,8 kg/da olarak gerçekleşmiştir. Tohumluk ve mahsül olmak üzere 7 işletmede ayçiçeği üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 42. Yağlık Ayçiçek Üretim Verileri

İşletme Adı	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Ceylanpınar-Şanlıurfa	57.963	14.704	254	63.895	15.219	238	64.369	15.710	244
Çukurova-Adana	9.822	1.820	185	9.308	2.135	229	9.807	3.170	323
Dalaman-Muğla	3.777	1.402	371	3.412	1.255	365	3.074	1.174	382
Gökhöyük- Amasya	-	-	-	950	262	276	-	-	-
Gözlü-Konya	-	-	-	215	40	186	-	-	-
Karacabey-Bursa	1.757	325	185	2.553	564	221	2.797	620	222
Türkgeldi-Kırklareli	740	257	348	1.005	294	292	3.814	920	241
Sultansuyu-Malatya	-	-	-	403	90	224	-	-	-
Toplam	74.059	18.508	250	81.741	19.859	243	83.861	21.595	258

Tablo 43. Özel Sektör Tohumculuk Firmaları ile Hibrit Ayçiçeği Tohumu Üretimi

İşletme Adı	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Altınova-Konya	5.056	455	90	5.840	515	88	5.110	614	120
Gözlü-Konya	-	-	-	674	32	47	962	45	48
Konuklar- Konya	-	-	-	984	88	90	-	-	-
Toplam	5.056	455	90	7.498	635	85	6.072	660	109

Kenevir Üretimi:

Ülkemizdeki Endüstriyel kenevirin yaygınlaştırılması ve sanayi sektörünün kenevir hammadde tedarikinin yerli üretimden karşılanması politikasına uygun olarak; 2019 yılında “Türkiye’de Endüstriyel Kenevir Yetiştiriciliği Raporu ve Eylem Planı” hazırlanmıştır.

Eylem Planında; Ülkemizdeki kenevir üretiminin kısa vadede yerli popülasyondan yapılması ve “Vezir” ve “Narlı” isimli yerli ve milli kenevir çeşit adaylarının tescil süreçleri ve tohum çoğaltım işlemleri tamamlanıncaya kadar yerli “Narlısaray” popülasyonundan tohum çoğaltımının TİGEM tarafından yapılması öngörülmüştür.

Bu çerçevede TİGEM 2019 yılında; Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğünde 40 da alanda Narlı-

saray popülasyonu kenevir ekimi gerçekleştirerek ve Narlısaray ilçesinde 27 üretici ile 127 da alanda sözleşmeli üretim yaparak tohumluk üretimine başlamıştır.

2021 yılında; yeni geliştirilen ve ülkemizin ilk tescilli çeşitlerinden olan “Vezir 55” çeşidinin tohumluk üretim ve satış hakkı, çeşit sahibi Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsünden TİGEM tarafından satın alınarak, Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğünde 34 da alanda ilk sertifikalı tohum ekimi gerçekleştirilmiştir. Hasat sonunda bu çeşitten ilk kez ülkemizde satışı yapılmak üzere 2.110 kg sertifikalı kenevir tohumu hazırlanmıştır. 2022 yılında ekimi yapılan 514 da alandan 22.720 kg “Vezir 55” çeşidi kenevir mahsülü üretimi yapılmış, bundan da 12.000 kg sertifikalı tohum hazırlanmıştır.

Tablo 44. | Kenevir Üretimi

İşletme Adı	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (kg)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (kg)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (kg)	Verim (kg/da)
Gökhöyük-Amasya	1.174	49.190	46	34	3.400	100	514	22.720	44

Yemeklik Dane Baklagil Üretimleri

Kırmızı Mercimek ve Nohut Üretimi

Ceylanpınar İşletmesinde tohumluk amaçlı üretimi yapılan buğday alanlarının münavebeye girmesi ve toprağın fiziksel yapısının iyileştirilmesi amacıyla geniş alanlarda kırmızı mercimek ekimi yapılmaktadır. 2021-2022 ekim sezonunda Ceylanpınar İşletmesinde 73.289 dekar sulu alanda kırmızı mercimek ekimi yapılmış olup, 10.122 ton ürün alınmış ve verim 138 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Gökhöyük ve Gözlü İşletmelerinde 2022 yılında toplam nohut ekim alanı 791 dekar olup, bunun tamamı tohumluk amaçlıdır. Bu ekilişten toplam 158 ton ürün alınmış ve verim 200 kg/dekar olmuştur. 2022 yılında 12 ton civarında tohumluk tedarik edilmiş olup, bunun yaklaşık 11,5 tonu 2023 yılında satışı yapılmak üzere piyasaya sunulacak 0,5 tonu ise ekilişlerde kullanılacaktır.

Gözlü İşletmesinde 2022 yılında 70 dekar alanda kuru fasulye üretimi yapılmış olup, 106 kg/da verim alınmıştır.

Tablo 45. | İşletmeler İtibariyle Yemeklik Dane Baklagil (Nohut-Kırmızı Mercimek) Üretim Verileri

İşletme Adı	Cinsi	2020			2021			2022		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Mercimek	47.360	4.700	99	60.640	5.978	99	73.289	10.122	138
Gözlü-Konya	Nohut	-	-	-	-	-	-	200	25,7	129
Gökhöyük-Amasya	Nohut	439	16	35	865	71	82	591	132,7	225
Mercimek Toplamı		47.340	4.700	99	60.640	5.978	99	73.289	10.122	138
Nohut Toplamı		439	16	35	865	71	82	791	158	200

2.2.7.1.2. Yem Bitkileri Üretimi

TİGEM işletmelerinde 2022 yılında yem bitkileri olarak; yonca, korunga, fiğ, yem bezelyesi, italyan çimi, çayır mera bitkileri ve silajlık mısır üretimleri yapılmıştır.

Yonca Üretimi

Hayvan yetiştiriciliğinin en önemli girdilerinden olan kaba yemler içerisinde yoncanın özel bir yeri vardır. Kaba yemler içerisinde protein ve diğer besin ele-

mentleri yönüyle birinci sırada yer alan yonca, özellikle sığır yetiştiriciliğinin en önemli besin kaynağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, damızlık sığır yetiştiriciliği yapılan işletmelerde ihtiyacı karşılamak üzere 2022 yılında 42.577 dekar sulu tarım arazisinde 50.358 ton yonca kuru ot üretimi yapılmış ve verimi 1.183 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Sertifikalı yonca tohumu üretilmesi amacıyla; 2022 yılında 9.418 dekar araziden 388 ton çepelli mahsul üretilmiştir.

Tablo 46. | Yonca Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2020			2021			2022		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Yonca (Kuru Ot)	49.018	48.681	993	44.748	43.908	981	42.577	50.358	1.183
Yonca (Çepelli Tohum)	8.343	249	30	8.981	378	42	9.418	388	41
Toplam	57.361	-	-	53.729	-	-	51.995	-	-

Tablo 47. | Yonca Kuru Ot Üretimleri

İşletmeler	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)
Altınova/Konya	1.553	2.350.000	1.513	1.775	2.040.000	1.149	1.460	2.000.000	1.370
Anadolu/Eskişehir	3.661	3.167.550	865	3.019	2.750.000	911	3.458	3.330.000	963
Ceylanpınar/Ş.Urfa	22.611	21.353.270	944	17.736	18.406.510	1.038	16.540	23.022.310	1.392
Çukurova/Adana	598	690.840	1.155	878	966.615	1.101	852	969.960	1.138
Dalaman/Muğla	740	1.501.137	2.029	774	1.246.318	1.610	731	983.695	1.346
Gökhöyük/Amasya	1.259	2.218.600	1.762	1.751	2.760.000	1.576	1.799	2.735.000	1.520
Gözlü/Konya	5.122	4.800.270	937	5.056	3.868.860	765	4.879	4.944.320	1.013
Karacabey/Bursa	3.803	3.042.500	800	3.704	2.325.980	628	2.077	2.091.700	1.007
Kazımkarabekir/Iğdır	583	467.180	801	783	375.400	479	783	383.000	489
Koçtaş/Aksaray	3.158	3.362.500	1.065	2.703	3.204.250	1.185	3.289	3.919.260	1.192
Konuklar/Konya	206	301.500	1.464	206	152.825	742	206	540.400	2.623
Malya/Kırşehir	1.207	1.034.000	857	1.183	965.000	816	1.220	1.120.000	918
Polatlı/Ankara	2.103	1.935.330	920	1.127	1.611.925	1.430	1.527	1.391.920	912
Sultansuyu/Malatya	739	1.138.500	1.541	1.349	1.303.000	966	1.189	972.000	817
Türkgeldi/Lüleburgaz	955	813.000	851	1.785	1.495.000	838	1.755	1.450.000	826
Ulaş/Sivas	720	504.740	701	919	435.950	474	812	504.000	621
Toplam	49.018	48.680.917	993	44.748	43.907.633	981	42.577	50.357.565	1.183

Tablo 48. | Yonca Çepelli Tohum Üretimleri

İşletmeler	2020			2021			2022		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)
Altınova/Konya	3.469	105.000	30	2.682	96.500	36	2.574	77.480	30
Anadolu/Eskişehir	991	24.480	25	559	8.220	15	559	12.920	23
Ceylanpınar/Ş.Urfa	510	16.150	32	2.802	122.940	44	3.730	178.960	48
Gökhöyük/Amasya	1.800	42.480	24	1.596	59.100	37	1.205	24.100	20
Gözlü/Konya	834	33.360	40	669	53.520	80	677	56.360	83
Konuklar/Konya	739	27.380	37	673	37.430	56	673	38.630	57
Toplam	8.343	248.850	30	8.981	377.710	42	9.418	388.450	41

Fiğ Üretimi

Önemli bir kaba yem kaynağı olan fiğın, kuru ot ve tohum üretimi amaçlı, kuru ve sulu tarım alanlarında münavebe bitkisi olarak ekimi yapılabilen fiğın üretimi, her yıl ihtiyaç oranında artan miktarlarda TİGEM işletmelerinde yapılmaktadır. 2022 yılında 47.621 dekar fiğ kuru ot üretim alanından 17.128 ton kuru ot elde edilmiştir.

Sertifikalı tohum üretimi amacıyla; Ceylanpınar işletmesinde 9.307 dekar Adi fiğ, Orta Anadolu İşletmelerinde 16.405 dekar Macar fiği olmak üzere toplam 25.712 dekardan 1.880 ton çepelli mahsül üretimi yapılmıştır.

2022 yılında yaşanan kuraklık ve yetersiz yağış nedeniyle; 2.927 dekar tohumluk fiğ ekim alanı üretim alınmadan terkin edilmiştir.

Tablo 49. | Fiğ Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2020			2021			2022		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Fiğ (Yeşil Ot)	800	1.559	1.949	317	447	1.410	0	0	0
Fiğ (Kuru Ot)	42.941	17.654	411	40.874	11.990	293	47.621	17.128	360
Fiğ (Çepelli Tohum)	35.071	2.410	69	29.148	1.111	38	25.712	1.880	73

Korunga Üretimi

Önemli bir kaba yem kaynağı olan Korunga bitkisinde kuru ot üretimi için; 2022 yılında Altınova işletmesinde üretim yapılmış olup, 1.969 dekar alandan 500 ton kuru ot üretimi yapılarak 254 kg/da verim elde edilmiştir.

Tohum üretim amaçlı yapılan üretimde ise 24.372 dekar korunga tohum alanından 1.263 ton çepelli korunga mahsül üretimi ve 52 kg/da verim elde edilmiştir.

Tablo 50. | Korunga Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2020			2021			2022		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Korunga (Kuru Ot)	2.000	375	188	2.107	112	53	1.969	500	254
Korunga (Çepelli Tohum)	25.285	933	37	24.958	530	21	24.372	1.263	52
Toplam	27.285	-	-	27.065	-	-	26.341	-	-

Silajlık Mısır Üretimleri

İşletmelerde sürdürülen damızlık hayvan yetiştiriciliği faaliyetleri için ihtiyaç duyulan ve kaba yem içerisinde önemli bir yeri olan silajın tamamı işletme üretimlerinden karşılanmakta olup, bu bakımdan silajlık mısır üretimi büyük önem taşımaktadır.

2022 yılında toplam 34.641 dekar silaj üretim amaçlı mısır ekilişinden 173.648 ton silajlık mısır üretilmiş ve verimi 5.013 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 51. | Silajlık Mısır Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2020			2021			2022		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Silajlık Mısır	30.596	140.996	4.608	35.797	173.930	4.859	34.641	173.648	5.013

Çayır Otu Üretimleri

İşletmelerde sürdürülen damızlık hayvan yetiştiriciliği için ihtiyaç duyulan çayır otları faaliyetlerinde 14.315 dekar araziden 15.191 ton yeşil ve 29.539

dekar araziden 6.688 ton kuru ot üretimi yapılmıştır. Ayrıca tohum üretim amaçlı 395 dekar çayır otu ekilişinden de 38 ton çepelli mahsül üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 52. | Çayır Otu Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2020			2021			2022		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Çayır Otu (Kuru ot)	31.774	8.889	280	29.358	5.292	180	29.539	6.688	226
Çayır Otu (Yeşil ot)	12.818	11.915	930	12.921	12.195	944	14.315	15.191	1.061
Çayır Otu (Çepelli Tohum)	842	71	84	887	57	65	395	38	97

2.2.7.2. Bahçe Kùltürleri Üretimi

TİGEM'e baēlı işletmelerde ekolojik ve toprak şartlarına baēlı olarak zeytin, narenciye, antepfıstıēı, ceviz, badem, çeşitli sebze tohum üretimi ve başta badem olmak üzere muhtelif fidan üretimi yapılmaktadır.

Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstıēı ve badem, Dalaman ve Boztepe Tarım İşletmelerinde narenciye, Karacabey Tarım İşletmesinde ceviz,

badem, Sultansuyu Tarım İşletmesinde kayısı üretimi yapılmaktadır. Bunların yanında, Gökhöyük ve Karacabey Tarım İşletmelerinde ise elma, armut, şeftali, vişne, kiraz, nar ve zeytin gibi meyvelerin küçük ölçekte üretimleri yapılmaktadır.

Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstıēı ve badem fidanı ve çöēürü, Karacabey Tarım İşletmesinde aşılı-tüplü badem fidanı ve çöēürü, Boztepe Tarım İşletmesinde virüsten ari narenciye fidanı ve avakado fidanı üretimi yapılmaktadır.

Tablo 53. | Bahçe Kùltürleri Tesisleri

Cinsi	2022			Toplam (da)
	Üretimdeki Tesis (da)	Bakımdaki Tesis (da)	Yeni Tesis (da)	
Narenciye	7.464	1601	-	9.065
Elma	223	-	-	223
Antepfıstıēı	31.989	9.080	-	41.069
Çam fıstıēı	6.500	-	-	6.500
Zeytin	3.177	27	-	3.204
Badem	4105	545	170	4.820
Ceviz	1.215	1.955	-	3.170
Baē	93	-	-	93
Kayısı	576	-	-	576
Muhtelif Meyve	764	90	-	854
Park- aēaç	34.185	3.414	-	37.599
Koruyucu Orman	10.470	790	-	11.260
Kavaklık+ Okaliptüs	287	90	-	377
Sebzecilik	11	-	-	11
Fidanlık	24	-	-	24
Bademlik	6.478	-	110	6.588
Toplam	107.561	17.592	280	125.433

Tablo 54. | Bahçe Kùltürleri Üretim Verileri

Üretimin Cinsi	2020			2021			2022		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton/Ad)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton-Ad)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton/Ad)	Verim (Kg/da)
Antep Fıstıēı	31.989	1.655	52	31.989	743	23	31.989	1.874	59
Narenciye	7.601	12.253	1.612	7.464	14.331	1.920	7.464	13.167	1.764
Zeytin	2.954	257	87	3.177	67	21	3.177	199	59
Baēcılık	93	100	1.075	93	14	149	93	150	1.613
Kayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Badem	1.770	160	90	1.871	21	11	1.800	74	41
Ceviz	1.500	49	33	1.200	61	51	1.200	183	153
Fidan (Fidan+Çöēür)	24	71.500	-	24	81.700	-	24	63.340	-
Diēer Meyveler	638	56	88	638	50	78	638	57	88

2.2.7.3. Özel Sektör Firmalarıyla Ortak Üretim

TİGEM'in önemli ve öncelikli faaliyet konusu olan sertifikalı hububat tohumluğu üretim alanlarının münavebeye girmesi ve özel sektör tohumculuk firmalarının büyük ölçekli sulu tarım arazi taleplerinin karşılanması ve TİGEM'in üretmediği bitki cinslerine ait tohumlukların özel sektör tarafından üretilmesini sağlayarak, ülkesel tohumculuk üretimine

katkıda bulunmak amacıyla her yıl ortalama 120-130 bin dekar arazide ortak üretim veya sezonluk kiralama yapılmaktadır.

2022 yılında tohumluk amaçlı olarak 88.071 dekar, mahsül amaçlı olarak 44.945 dekar olmak üzere toplam 133.019 dekar alan özel sektör firmalarına kiraya verilmiştir. 2023 yılında ise toplam 140.000 dekar alanın özel sektör firmalarına kiraya verilmesi hedeflenmiştir.

Tablo 55. | TİGEM-Özel Sektör İşbirliğinde Sertifikalı Tohum, Fidan ile Münavebe Amaçlı Tohumluk ve Mahsül Üretimleri İçin Kiraya Verilen Alanlar (da)

İşletme Adı	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Altınova-Konya	10.042	9.197	9.490	9.436	10.950	8.935
Anadolu-Eskişehir	1.232	-	471	-	-	-
Boztepe-Antalya	-	212	212	212	236,7	237
Ceylanpınar-Ş.Urfa	12.108	34.039	41.990	25.995	32.115	67.559
Çukurova-Adana	8.320	8.279	7.666,50	8.073	10.705	10.956
Dalaman-Muğla	2.467	4.650	3.563,50	1.153,50	1.145,50	2.621
Gökhöyük-Amasya	1.718	1.242	2.097,50	2.508,50	2.966,50	2.645
Gözlü-Konya	3.806	3.123	4.225	4.673	4.172	4.661
Karacabey-Bursa	11.292	11.282	18.114	14.082	17.656	16.787
Kazımkarabekir-Iğdır	10.000	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500
Koçaş-Aksaray	-	2.511	2.511	2.511	2.511	2.511
Konuklar-Konya	1.268	1.110	1.289	1.808	2.978	1.902
Malya-Kırşehir	-	12.312	12.386	9.222	-	-
Sultansuyu-Malatya	1.182	772	1.412	1.740	2.435,50	2.705,5
Tükgeldi-Lüleburgaz	-	-	2.600	1.371	1.524	-
Ulaş-Sivas	1.578	1.037	746	1.340	1.340	-
Toplam	65.013	101.266	120.273,50	95.625,50	102.235,20	133.019

2.2.8. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in önemli bir görev alanı da ülkemizin ihtiyaç duyduğu büyük ve küçükbaş damızlıkların ıslahı ve üretimidir. Bu çerçevede mevcut kapasitesi ve önümüzdeki dönem için planlanan hayvancılık yatırımları ile damızlık taleplerinin karşılanması, verim ve kalitesi yüksek materyallerin çiftçilerimizin hizmetine sunulması hedeflenmektedir.

Tablo 56. | TİGEM'in Damızlık Hayvan Varlığı (Baş)

	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
İnek-Ana	6.467	7.226	7.673	13.709	12.873	13.756	14.110
Toplam Sığır	16.143	17.475	14.921	29.420	28.579	28.478	28.399
Koyun-Ana	42.688	54.610	45.805	77.190	99.587	113.139	124.112
Toplam Koyun	72.155	97.470	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136
Keçi-Ana	550	530	1.204	2.246	2.259	2.623	3.152
Toplam Keçi	945	1.220	2.680	3.577	3.833	4.572	5.323

Grafik 15. TİGEM'in Damızlık Sığır Varlığı (Ana-Baş)

Grafik 16. TİGEM'in Damızlık Koyun Varlığı (Ana-Baş)

2.2.8.1. Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Sığircılık ihtisas alanı olarak belirlenen 14 işletme- de 2022 yılında, 6 ırk ve 14.110 baş ana kadro olmak üzere toplam 28.399 baş hayvan varlığı ile damızlık sığır yetiştiriciliği faaliyetleri sürdürülmüştür.

Hayvancılık faaliyetleri yürütülürken hastalıklardan arı işletmeler oluşturmak, işletmeleri uluslararası standartlara uygun hale getirmek, hayvan sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde çağın araçlarını kullanmak ve bu hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla bilgisayar destekli modern hayvancılık tesisleri kurulmuştur.

Tablo 57. | İşletmeler ve Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)

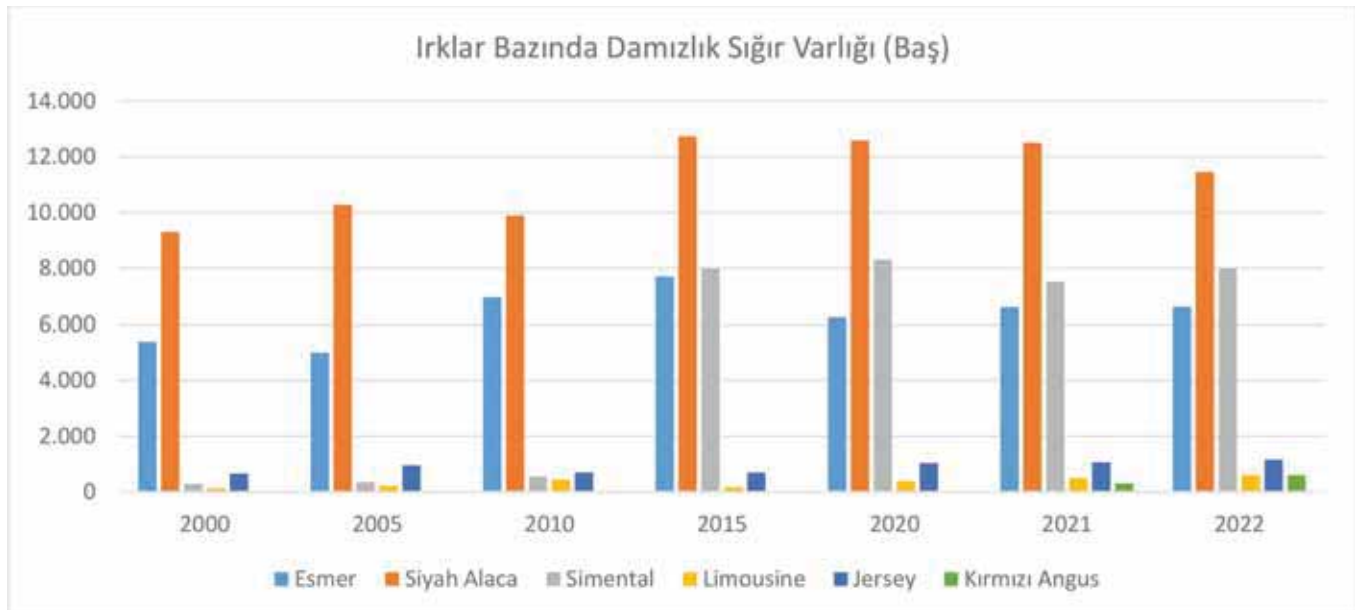
İşletme Adı	Yetiştirilen Irklar	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Altınova-Konya	Esmer	772	978	919	1.032	943	922	1.002
Anadolu-Eskişehir	Esmer	586	690	2.073	3.238	3.369	2.779	2.983
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Siyah Alaca	1.805	2.516	2.149	2.041	2.052	2.395	2.213
	Simental	G.S.K 54	-	-	5.489	5.659	5.507	5.950
	Esmer	Melez 88	-	-	189	-	-	-
	Limuosin	-	-	-	3	-	-	-
	Toplam	1.947	2.516	2.149	7.722	7.711	7.902	8.163
Çukurova-Adana	Siyah Alaca	307	524	1.217	845	962	1.101	984
	Esmer	-	-	-	126	-	-	-
	Toplam	-	-	-	971	-	-	984
Dalaman-Muğla	Siyah Alaca	922	1.198	588	1.107	1.206	1.234	1.243
Gökhöyük-Amasya	Jersey	-	-	-	695	1.042	1.065	1.079
Gözlü-Konya	Esmer	-	-	-	2.131	1.501	2.320	2.163
	Simental	-	-	-	1.274	2.278	1.509	1.486
	Toplam	-	-	-	3.405	3.779	3.829	3.649
Karacabey-Bursa	Esmer	844	857	1.987	-	-	-	51
	Siyah Alaca	904	930	-	1.723	271	-	-
	Simental	-	Mlz 21	-	1.221	283	-	-
	Toplam	1.748	1.808	1.987	2.944	554	-	51
Kazımkarabekir-Iğdır	Esmer	231	288	-	-	-	-	-
	Simental	-	2	-	-	32	30	-
	Limousine	24	213	429	-	385	438	594
	Krmz. Angus	-	-	-	-	-	303	595
	Melez	205	669	48	-	-	-	-
	Toplam	460	1.172	477	-	417	771	1.189
Koçaş-Aksaray	Siyah Alaca	777	1.125	3.022	3.773	3.784	3.764	3.556
Konuklar-Konya	Esmer	393	532	-	525	-	171	18
	Siyah Alaca	-	-	-	-	147	148	96
	Jersey	-	-	-	-	-	-	81
	Simental	-	-	-	-	-	15	3
	Toplam	393	532	-	525	147	334	198
Malya-Kırşehir	Esmer	587	826	-	-	-	-	-
Polatlı-Ankara	Siyah Alaca	538	795	780	1.213	2.066	2.093	2.007
Sultansuyu-Malatya	Siyah Alaca	-	-	-	17	-	1	1
	Esmer	259	371	406	581	430	412	395
	Limousine	-	-	-	173	1	47	1
	Simental	-	-	-	2	64	32	81
	Jersey	-	-	-	2	-	-	-
	Charolais	-	-	-	-	-	-	1
	K.Angus	-	-	-	-	-	-	1
	Toplam	259	371	406	775	495	492	480

Türkgeldi-Kırklareli	Siyah Alaca	485	651	568	2.020	2.104	1.774	1.349
	Simental	-	-	-	-	-	418	466
	Toplam	485	651	568	-	-	2.192	1.815
Ulaş-Sivas	Esmer	733	-	745	-	-	-	-
	Siyah Alaca	-	768	-	-	-	-	-
	Toplam	733	768	745	-	-	-	-
Diğer işletmeler (Kiralanan)	Esmer	985	452	242	-	-	-	-
	Siyah Alaca	3.297	1.772	1.571	-	-	-	-
	Limousine	96	-	-	-	-	-	-
	Simental	276	-	-	-	-	-	-
	Jersey	654	953	698	-	-	-	-
	Melez	60	-	-	-	-	-	-
	Toplam	4.383	2.725	2.269	-	-	-	-
Genel Toplamı		16.143	17.475	18.579	29.420	28.579	28.478	28.399

Tablo 58. | Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)

İrk	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Esmer	5.390	4.994	6.957	7.696	6.243	6.604	6.612
Siyah Alaca	9.296	10.279	9.895	12.736	12.592	12.510	11.449
Simental	276	346	552	7.986	8.316	7.511	7.986
Limousine	120	213	429	173	386	485	596
Jersey	654	953	698	697	1.042	1.065	1.160
Kırmızı Angus	-	-	-	-	-	303	596
Melez	407	690	48	-	-	-	-
Toplam	16.143	17.475	18.579	27.271	28.579	28.478	28.399

Grafik 17. Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)

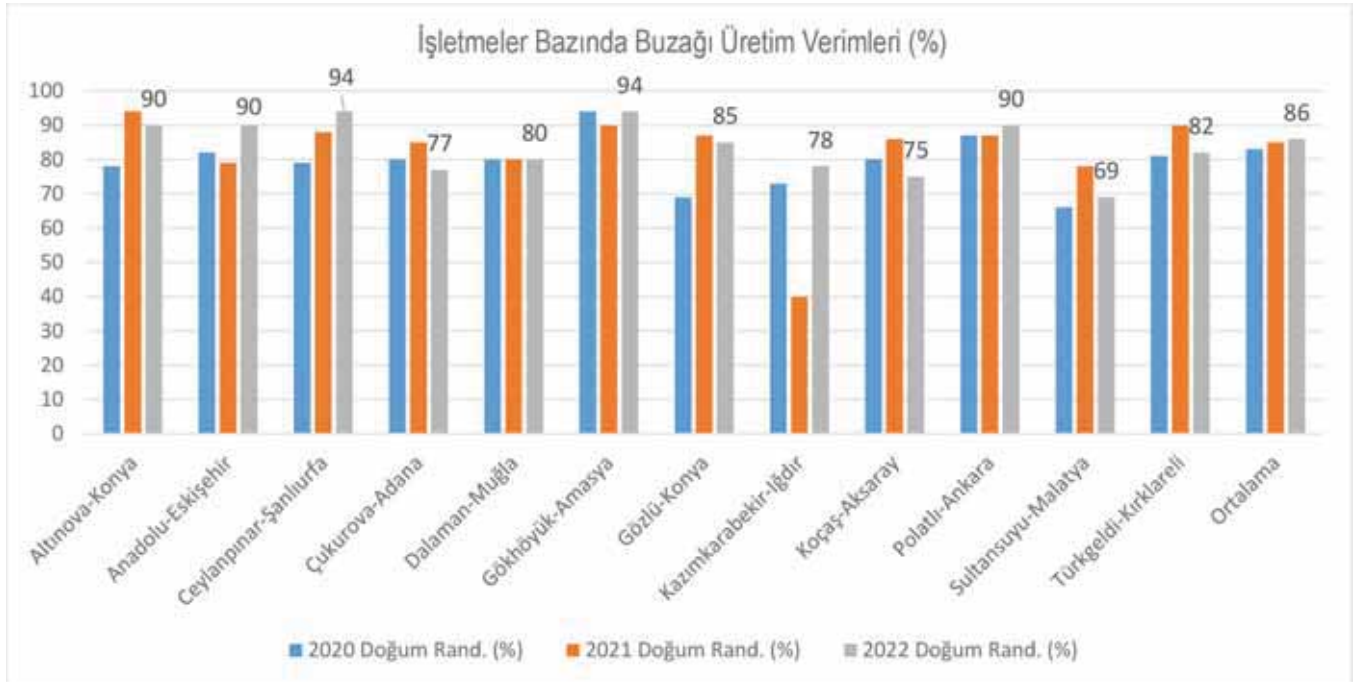
Buzağı Üretimi

TİGEM damızlık sığır yetiştiriciliği faaliyetlerinin sürdürüldüğü işletmelerde 2022 yılında toplam 12.179 baş buzağı üretimi gerçekleşmiştir.

Tablo 59. | İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Verileri

İşletme Adı	2020			2021			2022		
	Ana (Baş)	Doğan Buzağı (Baş)	Doğum Rand. (%)	Ana (Baş)	Doğan Buzağı (Baş)	Doğum Rand. (%)	Ana (Baş)	Doğan Buzağı (Baş)	Doğum Rand. (%)
Altınova-Konya	493	386	78	467	440	94	460	416	90
Anadolu-Eskişehir	1.425	1.166	82	1307	1030	79	1.464	1.323	90
Ceylanpınar-Şanlıurfa	3.400	2.679	79	3771	3335	88	3.953	3.722	94
Çukurova-Adana	402	324	80	445	380	85	500	385	77
Dalaman-Muğla	619	495	80	616	490	80	663	531	80
Gökhöyük-Amasya	475	445	94	474	425	90	482	451	94
Gözlü-Konya	1.783	1.235	69	1981	1718	87	1.912	1.628	85
Karacabey-Bursa	6	510	-	-	-	-	-	-	-
Kazımkarabekir-Iğdır	118	80	73	415	164	40	597	466	78
Koçaş-Aksaray	2.003	1.600	80	1944	1664	86	1.950	1.458	75
Polatlı-Ankara	946	821	87	993	862	87	1.022	916	90
Sultansuyu-Malatya	228	151	66	223	175	78	215	148	69
Türkgeldi-Kırklareli	975	791	81	1120	1007	90	892	735	82
Toplam	12.873	10.683	83	13.756	11.690	85	14.110	12.179	86

Grafik 18. İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Randımanları (%)

Süt Üretimi

TİGEM'in damızlık hayvan yetiştiriciliği faaliyeti yapılan işletmelerinde esas amaç damızlık üretimidir. Süt ise, damızlık üretmek için yapılan hayvancılığın yan ürünü olarak elde edilmekte ve genetik kapasitenin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Süt hayvancılığı yapılan işletmelerde en önemli işletmecilik göstergelerinden birisi de ahırlardaki sağmal inek yüzdesidir. Sağmal inek oranı 2022 yılında Siyah Alaca ırkında %79, Esmer ırkında %76, Simental ırkında % 71 ve Jersey ırkında %85 olmak üzere TİGEM ortalaması %76 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 60. | İnek Sütü Üretim Verileri

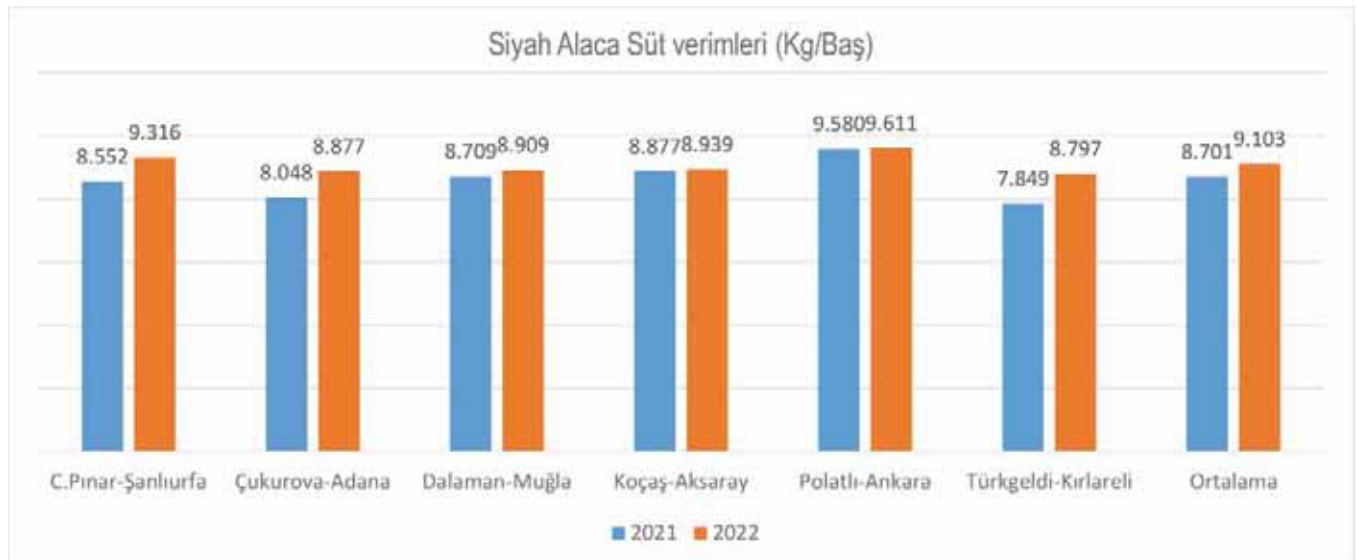
İşletme Adı	2020		2021		2022	
	Sağılan inek Sayısı (Baş)	Toplam Üretilen Süt (ton)	Sağılan inek Sayısı (Baş)	Toplam Üretilen Süt (ton)	Sağılan inek Sayısı (Baş)	Toplam Üretilen Süt (ton)
Altınova-Konya	367	2.518	363	2.478	320	2.070
Anadolu-Eskişehir	1.029	7.645	1.024	6.406	1.010	6.987
Ceylanpınar-Şanlıurfa	1.862	14.493	2.667	19.570	2.695	21.051
Çukurova-Adana	296	2.311	360	2.897	333	2.956
Dalaman-Muğla	517	4.502	490	4.267	496	4.419
Gökhöyük-Amasya	374	2.752	398	2.931	366	2.852
Gözlü-Konya	1.493	12.014	1.409	10.301	1.510	11.944
Karacabey-Bursa	247	1.554	-	5	-	-
Koçaş-Aksaray	1.587	14.633	1.578	14.007	1.479	13.220
Polatlı-Ankara	695	7.012	791	7.578	808	7.766
Sultansuyu-Malatya	172	1.116	160	1.019	145	898
Türkgeldi-Kırklareli	801	6.204	868	6.675	797	6.769
Toplam	9.440	76.754	10.108	78.134	9.959	80.932

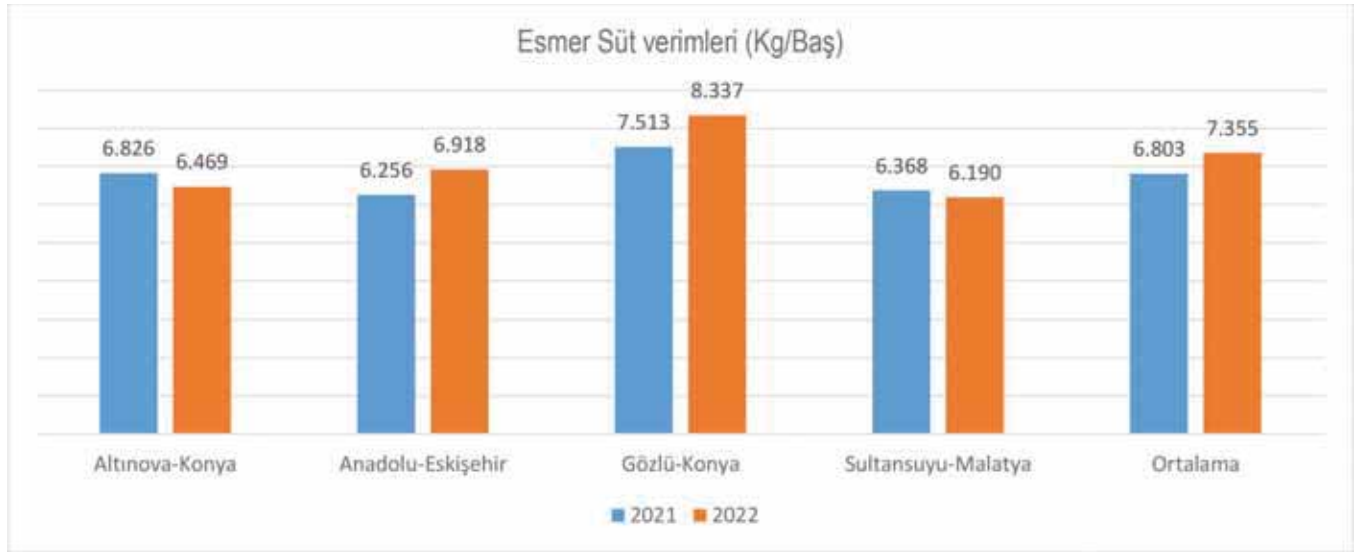
Tablo 61. İşletmelerin Irklara Göre Süt Verimleri ve Mukayesesi

İşletme Adı	Ana Kadro		2021		2022				Önceki Yıla Göre Verim (%)
	(Ortalama)								
	2021	2022	Ortalama		Ortalama Verim				
	(Baş)	(Baş)	Sağmal (Baş)	Verim (Kg/Baş)	Sağmal (Baş)	Süt Üretimi (Ton)	Verim (Kg/Baş)		
Siyah-Alaca									
Ceylanpınar-Şanlıurfa	921	989	712	8.552	819	7.630	9.316	109	
Çukurova-Adana	441	440	360	8.048	333	2.956	8.877	110	
Dalaman-Muğla	600	611	490	8.709	496	4.419	8.909	102	
Koçaş-Aksaray	1.980	-	1.578	8.877	1.479	13.220	8.939	101	
Polatlı-Ankara	984	1.989	791	9.580	808	7.766	9.611	100	
Türkgeldi-Kırklareli	947	1.023	743	7.849	557	4.900	8.797	112	
Toplam/Ortalama	5.873	5.052	4.674	8.701	4.492	40.891	9.103	104	
Esmer									
Altınova-Konya	367	451	363	6.826	320	2.070	6.469	95	
Anadolu-Eskişehir	1.029	1.329	1.024	6.256	1.010	6.987	6.918	111	
Gözlü-Konya	944	1.149	875	7.513	911	7.595	8.337	111	
Sultansuyu-Malatya	172	201	160	6.368	145	898	6.193	97,2	
Toplam/Ortalama	2.512	3.130	2.422	6.803	2.386	17.550	7.355	108	
Jersey									
Gökhöyük	487	398	398	7.365	366	2.852	7.792	106	
Simmental									
Gözlü-Konya	684	759	534	6.978	599	4.348	7.259	104	
Ceylanpınar-Şanlıurfa	2.798	2.781	1.954	6.899	1.876	13.421	7.154	104	
Türkgeldi-Kırklareli	137	-	124	6.802	240	1.869	7.788	114	
Toplam/Ortalama	3.619	3540	2.612	6.911	2.715	19.638	7.233	105	
Genel Toplam/Ortalama	12.491	12.120	10.106	7.731	9.959	80.931	8.127	105	

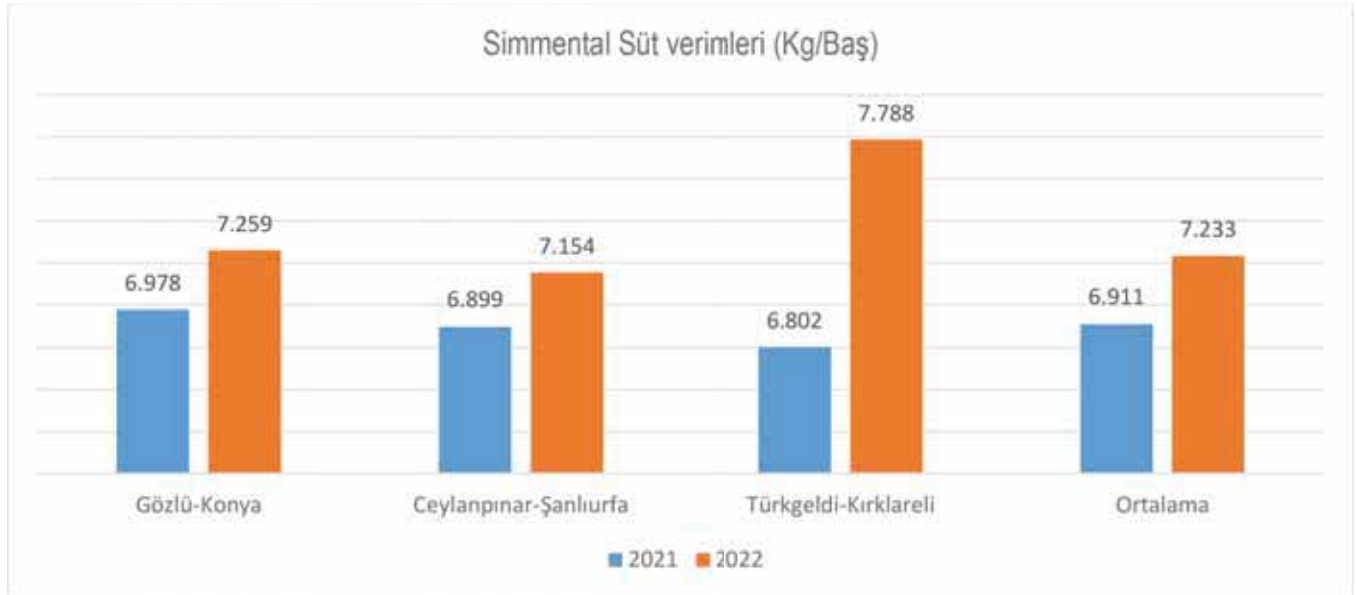
Grafik 19. Siyah Alaca Irkı Süt Verimleri

Grafik 20. Esmer Irkı Süt Verimleri

Grafik 21. Simmental Irkı Süt Verimleri

Türkiye'deki kültür ırkı nitelikli siğir varlığının artırılması konusunda kendisine düşen görevi kuruluşundan bu yana etkin bir şekilde sürdüren TİGEM, son 15 yılda ülkemiz yetiştiricilerine toplam 75 bin

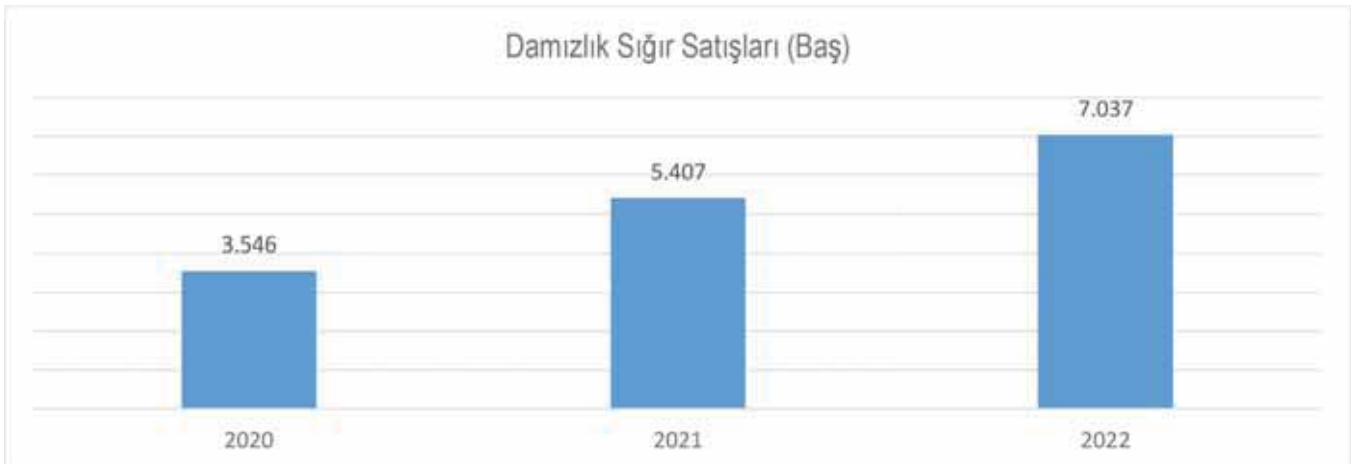
baş damızlık siğir satışı gerçekleştirmiş, önümüzdeki dönemde yapmayı planladığı büyük ölçekli yatırımlarla her yıl 5.000 baş damızlık satışı hedeflemiştir.

Tablo 62. | Damızlık Siğir Satışları

Cinsi	Miktarı (Baş)		
	2020	2021	2022
Damızlık Siğir	3.546	5.407	7.037

Grafik 22. Damızlık Sığır Satışları

Sultansuyu İşletmesinde bulunan Sperma Üretim Merkezinde 2022 yılında yerli 11 baş ve genomik 39 baş olmak üzere toplam 50 baş boğadan 916.575 doz sperma üretilmiş ve bunun 878.090 dozu piyasaya satılırken 67.175 dozu diğer TİGEM işletmelerinde kullanılmıştır. Kuruluşu olan 2011 yılından 2022 yılı sonuna kadar 90 baş boğadan 6.286.365 doz sperma üretilmiştir.

Ayrıca ülkemiz sığırlarının genetik kapasitelerinin ilermesine katkıda bulunmak amacıyla 2018, 2020, 2021 ve 2022 yılında Avusturya'dan getirilen üstün vasıflı genomik testen geçmiş 39 baş boğadan 2022 yılında 671.975 doz üretim yapılmış ve yetiştiricilerimizin hizmetine sunulmuştur. 2023 yılı için-

de genomik boğa sayısının artırılarak elde edilecek olan üstün vasıflı boğalara ait spermalarla, ülkemizin bu alandaki ithalatının önemli bir kısmı ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.

“ Genomik boğa sayısının 2023 yılında artırılmasıyla elde edilecek olan üstün vasıflı boğalara ait spermalarla, ülkemiz ihtiyacının önemli bir kısmı ülkemiz üretimleri ile karşılanacaktır. ”

Tablo 63. | TİGEM Sperma Üretim ve Satışları

Yıllar	İrklar	Üretim Miktarı (Doz)	Satış Miktarı (Doz)
2012	Holstein	296.300	1.370
2015	Holstein	256.180	30.960
	Esmer	79.790	24.325
	Simmental	30.150	5.925
	Toplam	366.120	61.210
2019	Holstein	114.825	260.665
	Esmer	98.775	73.735
	Simmental	486.400	362.120
	Jersey	-	7.325
	Toplam	700.000	703.845
2020	Holstein	-	249.730
	Esmer	45.075	66.325
	Simmental	588.325	335.000
	Jersey	-	6.950
	Toplam	633.400	658.005
2021	Holstein	14.325	83.425
	Esmer	215.220	146.575
	Simmental	525.280	633.000
	Jersey	15.560	5.025
	Limousine	39.050	5.950
	Toplam	809.435	873.975
2022	Holstein	29.300	86.460
	Esmer	45.000	108.970
	Simmental	812.850	728.225
	Jersey	-	10.535
	Limousine	13.275	6.450
	Kırmızı Angus	4.675	450
	Charolais	11.475	4.175
	Toplam	916.575	945.265

*TİGEM İşletmelerinde kullanılanlar dahildir.

2.2.8.2. Damızlık Koyun Yetiştiriciliği Faaliyetleri

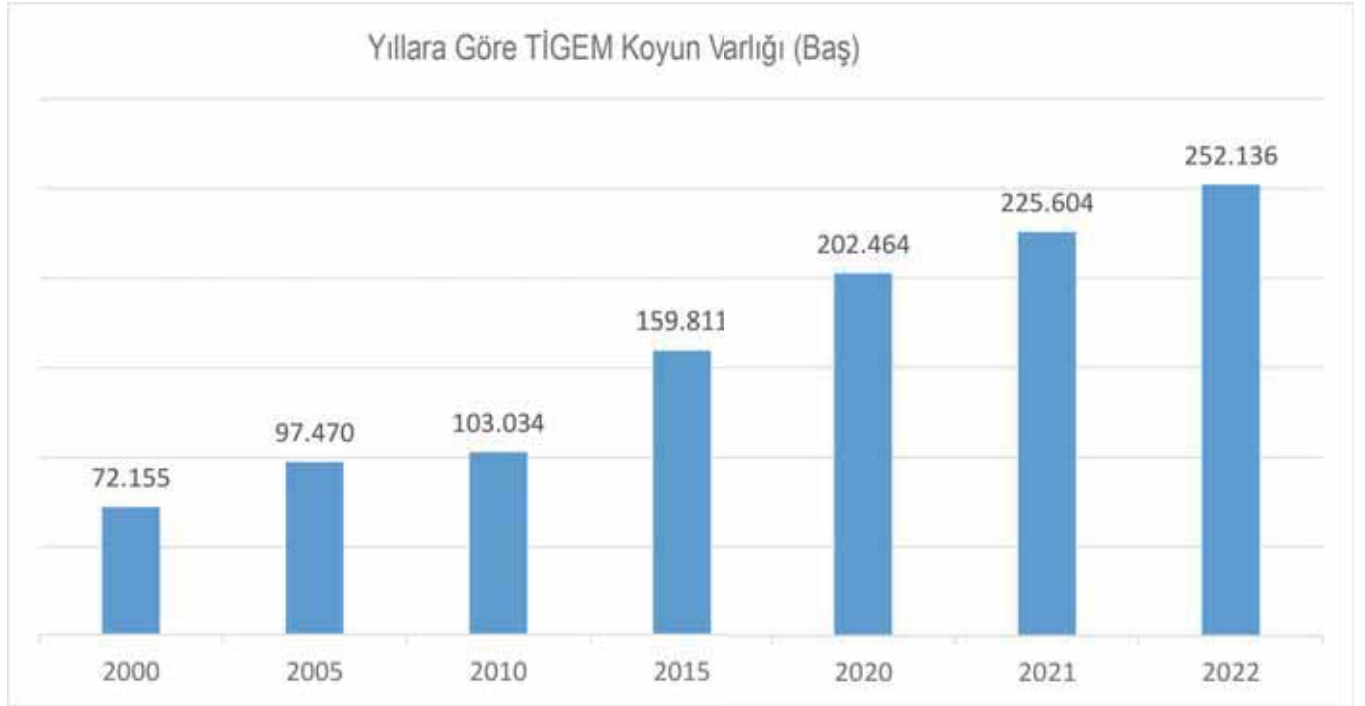
TİGEM hayvancılığının diğer bir kolu olan damızlık koyun yetiştiriciliği 2022 yılında 10 işletmede, 11 ırk ve 124.112 ana baş olmak üzere toplam 252.136 baş damızlık hayvan varlığı ile sürdürülmüştür. 2009-

2021 yılları yatırımları ile tamamlanan 84 bin başlık modern koyunculuk tesisleri ile TİGEM tarihinin en büyük koyunculuk projesi hayata geçirilmiştir. 2010 yılında 103.000 baş olan damızlık koyun varlığı son 10 yılda yapılan damızlık koyun tesisi yatırımları ile 2022 yılında 252.136 başa çıkarılmıştır.

Tablo 64. | İşletmelerin Irklar Bazında Damızlık Koyun Varlığı (Baş)

İşletme Adı	Yetiştiriciliği Yapılan Irk	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Altınova-Konya	Merinos	5.518	6.813	7.244	14.575	18.657	20.022	20.295
Anadolu-Eskişehir	Merinos	-	-	-	-	-	1.275	1.960
Ceylanpınar-Şanlıurfa	İvesi	28.230 GAP 190	49.161	56.808	76.409	93.217	104.309	124.503
Gökhöyük-Amasya	Bafra	Karayaka 418 Sak. X Kara 1.449	2.445	1.963	3.175	5.500	6.623	7.414
Gözlü-Konya	Akkaraman	Akkaraman 2.890 İvesi 3.617	8.359	7.606	16.426	25.342	27.754	27.061
	Acıpayam	-	-	2.300	1.766	1.771	1.811	2.094
	Bafra	-	-	-	1.140	1.306	1.254	1.046
	Toplam	6.507	8.359	9.906	19.332	28.419	30.819	30.201
Karacabey-Bursa	Merinos	1.019	1.540	2.297	4.582	5.122	6.115	7.661
	Kıvrıkcık	-	1.012	1.243	2.399	1.863	2.391	2.873
	Tahirova	-	Tahirova 234 Türkgeldi 202 Türktahir. 470	1.046	1.455	1.357	1.709	1.952
	Toplam	1.019	3.458	4.586	8.436	8.342	10.215	12.486
K.Karabekir-Iğdır	Morkaraman	4.824	Morkar. 7.124 Bafra 514	Morkar. 4.342 Akkar. 966 Bafra 367	8.685	9.175	10.017	10.704
Malya-Kırşehir	Akkaraman	3.230	3.898	2.046	4.962	5.373	6.294	6.152
	Malya	2.360	2.514	3.385	4.342	5.110	5.477	5.855
	Toplam	5.590	6.412	5.431	9.304	10.483	11.771	12.007
Polatlı-Ankara	Merinos	2.820	4.346	5.940	11.392	14.724	14.886	16.277
	Polatlı	İl de FrXAkkar. 1.051 Ramliç 1.199	Melez 1.470	952	1.677	2.333	2.614	2.758
	Toplam	5.070	5.816	6.892	13.069	17.057	17.500	19.035
Ulaş-Sivas	Akkaraman	5.009	5.866	4.539	6.826	11.614	13.053	13.531
Kiralanan İşletmeler		8.331	1.502	-	-	-	-	-
Genel Toplam		72.155	97.470	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136

Grafik 23. TİGEM'in Yıllara Göre Damızlık Koyun Varlığı

Tablo 65. | Irklara Göre Koyun Varlığı (Baş)

	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Acıpayam	-	-	2.300	1.766	1.771	1.811	2.094
Akkaraman	11.129	18.123	15.157	28.214	42.329	47.101	46.744
Bafra	-	2.959	2.320	4.315	6.806	7.877	8.460
İvesi	31.847	49.161	56.808	76.409	93.217	104.309	124.503
Kıvrıkcık	-	1.012	1.243	2.399	1.863	2.391	2.873
Malya	2.360	2.514	3.385	4.342	5.110	5.477	5.855
Merinos	9.357	12.699	15.481	30.549	38.503	42.298	46.193
Morkaraman	4.824	7.124	4.342	8.685	9.175	10.017	10.704
Polatlı	-	-	952	1.677	2.333	2.614	2.758
Tahirova	-	234	1.046	1.455	1.357	1.709	1.952
Toplam	-	-	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136
Diğer ırklar	4.307	2.142	-	-	-	-	-
Kiralan işlemler	8.331	1.502	-	-	-	-	-
Genel toplam	72.155	97.470	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136

Tablo 66. | Koyun Mevcudu ve Ana Kadroları

İşletme	Ana Kadro		2022 Yılı Toplam Damızlık Varlığı (Baş)											
	2021	2022	Saf Irklar					Melez Irklar					Toplam	
			İvesi	Akkaraman	Morkaraman	Kıvırcık	Acıpayam	Bafra	Malya	Merinos (Anadolu)	Merinos (Karacabey)	Türktahirova		Polatlı
Altınova-Konya	11.931	11.903	-	-	-	-	-	-	-	20.295	-	-	-	20.295
Anadolu-Eskişehir	1.199	1.085	-	-	-	-	-	-	-	1.960	-	-	-	1.960
Ceylanpınar-Ş. Urfa	40.708	46.639	124.503	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	124.503
Gökhöyük-Amasya	3.087	3.807	-	-	-	-	-	7.414	-	-	-	-	-	7.414
Gözlü-Konya	18.552	18.234	-	27.061	-	-	2.094	1.046	-	-	-	-	-	30.201
Karacabey-Bursa	5.833	7.392	-	-	-	2.873	-	-	-	-	7.661	1.952	-	12.486
K.Karabekir-Iğdır	6.428	7.298	-	-	10.704	-	-	-	-	-	-	-	-	10.704
Malya-Kırşehir	7.074	7.523	-	6.152	-	-	-	-	5.855	-	-	-	-	12.007
Polatlı-Ankara	10.137	11.003	-	-	-	-	-	-	-	16.277	-	-	2.758	19.035
Ulaş-Sivas	8.190	9.228	-	13.531	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.531
Toplam	113.139	124.112	124.503	46.744	10.704	2.873	2.094	8.460	5.855	38.532	7.661	1.952	2.758	252.136

Tablo 67. | Koyun Irkları, Sağmal Ortalamaları ile Süt Üretim ve Verimleri

İşletme	İrki	2021			2022			Gerçekleşme (%)		Sağmal Ortalamasına Göre Süt Verimi (Kg/Baş)	
		Ort. Sağ. (Baş)	Süt Üretimi (ton)		Ort. Sağ. (Baş)	Süt Üretimi (ton)		Programa Göre	Geçen Yıla Göre	2021	2022
			Program	Gerçekleşme		Program	Gerçekleşme				
Altınova-Konya	A.Merinos	6.643	200	244	7.022	225	303	134	124	37	43
Ceylanpınar-Şanlıurfa	İvesi	23.152	3.458	3.102	20.831	3.822	2.815	74	91	134	135
Gözlü-Konya	Acıpayam	800	340	65	950	450	49	102	75	81	52
	Akkaraman	13.500		404	12.500		412		102	30	33
Karacabey-Bursa	Kıvırcık	795	26	11	674	42	8	55	72	14	12
	Tahirova	522		11	647		15		136	21	23
Polatlı-Ankara	A.Merinosu	5.060	200	215	5.048	225	211	102	98	42	42
	Polatlı	657		25	640		18		72	39	28
TOPLAM		51.129	4.224	4.077	48.312	4.764	3.831	80	94	80	79

Tablo 68. | Koyunculuk Verileri

Yıllar	Ana (Baş)	Damızlık Toplamı (Baş)	Doğum Yapan Koyun Sayısı (Baş)	Kuzu Üretimi (Baş)	İkizlik Oranı (%)	Sağılan (Baş)	Süt Üretimi (Ton)
2015	77.190	159.811	66.627	68.762	25	33.683	3.091
2016	85.287	179.069	60.565	99.970	30	30.550	2.813
2017	87.732	180.646	73.457	93.031	28	43.557	3.802
2018	92.226	191.827	76.122	99.954	30	40.365	3.560
2019	94.259	192.747	79.704	103.386	31	37.159	2.628
2020	99.587	202.464	80.830	110.046	34	40.976	3.034
2021	113.139	225.604	89.261	120.275	34	51.129	4.077
2022	124.112	252.136	103.793	139.587	34	48.312	3.843

Ülkemiz yetiştiricilerine 2022 yılında 12.830 baş damızlık koyun satışı yapılmıştır

Tablo 69. | Damızlık Koyun Satışları

CİNSİ	MİKTARI (Baş)					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Damızlık Koyun	19.683	17.569	17.292	21.841	16.969	12.830

Koyun sağımı yapılan Ceylanpınar, Gözlü, Altınova ve Polatlı İşletmelerinde 2012-2020 yıllarında Otomatik Sağım Merkezleri oluşturulmuş, mevcut 90 bin baş koyunun tamamında elle sağım sonlandırılarak, en ileri teknolojiye sahip makineler ile sağıma geçilmiştir. Bu sistemin uygulamaya konulması ile sağım işçiliğinden %75 tasarruf sağlanmış, hijyenik şartlarda süt üretimi yapılarak süt kalitesi artırılmış, oluşturulan soğuk zincir ile daha sağlıklı süt elde edilir hale gelmiştir.

“Ülkemiz koyunculuğunun en büyük ıslahçı kuruluşu olan TİGEM, üniversitelerle yapılan işbirliği çerçevesinde Acıpayam, Anadolu Merinosu, Bafra, Karacabey Merinosu, Malya, Polatlı ve Türktahirova koyun ırklarının elde edilmesini sağlamıştır.”

2.2.8.3. Islah Çalışmaları ve Yürütülen Projeler

Koyunculuk üzerine yaptığı çalışmalarla TİGEM, koyunculukta ülkemizin en büyük ıslahçı kuruluşu konumundadır. Üniversitelerle yaptığı işbirliği AR-GE çalışmalarıyla Acıpayam, Anadolu Merinosu, Bafra, Karacabey Merinosu, Malya, Polatlı ve Türk-tahirova koyun ırklarının elde edilmesini sağlamıştır.

2.2.8.4. Damızlık Keçi Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda keçi sütü ürünlerine olan talebin yükselmesiyle birlikte yoğun bir şekilde artan damızlık keçi taleplerinin karşılanması amacıyla, Ceylanpınar İşletmesinde 2013 yılında yapılan 1.000 ana başlık tesislerde Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliği başlatılmıştır. Halen Ceylanpınar İşletmesinde devam ettirilen Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliği 2022 yılında 2.625 başı ana olmak üzere toplam 4.223 baş damızlık varlığı ile sürdürülmektedir.

Tablo 70. | Halep ırkı Keçi Yetiştiriciliği

Yıllar	Ana (Baş)	Damızlık Toplamı (Baş)	Doğum Yapan (Baş)	Oğlak Üretimi (Baş)	İkizlik Oranı (%)	Sağılan (Baş)	Süt Üretimi (Ton)
2017	1.087	1.799	786	1.428	734	657	228
2018	1.373	2.349	946	1.732	70	746	260
2019	1.720	2.431	890	1.560	689	735	211
2020	2.253	3.823	1.748	2.693	51	1.073	310
2021	2.104	3.490	1.334	2.281	59	1.043	243
2022	2.625	4.223	1.677	2.706	61	1.331	389

2.2.8.5. Arı Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Sertifikalı tohum amaçlı yonca, korunga ve fiğ gibi yem bitkileri üretiminde, yabancı dölleme özelliği nedeniyle tozlaşmayı sağlayan arı, sertifikalı tohumun verim ve kalitesinin artışında uygulanan tarım teknikleri kadar önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalarda, böcek tozlaşmaya ihtiyaç duyulan yem bitkilerinde yeterli sayıda arı kovani bulundurulması durumunda tohum verimlerinin beş katına kadar artırılabilceği ortaya konulmuştur.

TİGEM'de arı yetiştiriciliğine 2011 yılında 2.000 kovani ile başlanılmış olup 2022 yılında koloni sayısı 5.000 kovana çıkarılmıştır.

“

Arıcılık faaliyetleri sonucunda, 2022 yılında 64.205 kg bal üretimi yapılmıştır.

”

2.2.8.6. Gen Kaynaklarını Koruma Faaliyetleri

Asya Ceylanı Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Asya Ceylanının neslini korumak, çoğaltmak ve damızlık olarak dağıtmak amacıyla Ceylanpınar ve Altınova İşletmelerinde 876 baş ile yetiştiricilik yapılmaktadır. 2022 yılında 48 baş ceylan satışı gerçekleştirilmiştir.

Çoban Köpeği Yetiştiriciliği Faaliyetleri

TİGEM’de Kangal (Karabaş ve Akbaş) ırkı ile Ulaş ve Karacabey İşletmelerinde köpek yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Karacabey ve Ulaş İşletmelerinde 82 ana olmak üzere toplam 206 baş damızlık köpek varlığı ile yetiştiricilik faaliyetleri sürdürülmektedir. 2022 yılında 176 baş çoban köpeği satışı yapılmıştır.

Ankara Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Ülkemiz gen kaynaklarının korunması adına Anadolu Tarım İşletmesinde 528 başı ana olmak üzere 2022 yılında toplam 1.100 baş damızlık varlığı ile Ankara Tiftik keçisi yetiştiriciliği yapılmıştır.

Tablo 71. | Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği

Yıllar	Ana (Baş)	Damızlık Toplamı (Baş)	Oğlak Üretimi (Baş)	İkizlik Oranı (%)	Tiftik Üretimi (kg)
2017	500	1.130	675	32	3.330
2018	500	1.163	652	39	2.640
2019	520	1.136	601	23	2.480
2020	508	1.118	582	24	2.200
2021	519	1.082	545	18	1.800
2022	528	1.100	570	22	2.060

2.2.8.7. Kesif yem üretim faaliyetleri

Genel Müdürlüğe bağlı olarak faaliyet gösteren 16 işletme müdürlüğünde yetiştiriciliği yapılan yaklaşık 30.000 büyükbaş ve 295.000 küçükbaş hayvanın

beslenmesinde kullanılan kesif yemlerin tamamı 5 işletme müdürlüğünde toplam 50 ton saat kapasite ile çalışan yem hazırlama ünitelerinde hazırlanmaktadır.

Tablo 72. | Kesif Yem üretim verileri

İşletmeler	Üretim Kapasitesi (Ton/Saat)	Üretim Miktarı (Ton)				
		2018	2019	2020	2021	2022
Gözlü/Konya	300	40.576	50.823	59.214	68.984	74.220
Ceylanpınar/Şanlıurfa	10	32.612	28.899	26.455	33.366	31.063
Karacabey/Bursa	5	14.619	7.156	4.860	2.424	2.981
Dalaman/Muğla	3	2.085	1.870	1.873	1.904	-
Malya/Kırşehir	2	1.556	2.599	2.897	2.649	2.905
Toplam	320	91.448	91.347	95.300	109.327	111.169

2.2.9. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'de Safkan Arap atı yetiştiriciliği Karacabey, Anadolu ve Sultansuyu İşletmelerinde dünyada örneğine az rastlanan 49 ana, 12 baba kan hattı ile yapılmaktadır. Bu kan hatları her üç işletmede muhafaza edilerek ülkemiz Safkan Arap atı kan hatları güvence altına alınmaktadır.

2022 yılı sonu itibari ile Anadolu İşletmesinde 404, Karacabey İşletmesinde 421 ve Sultansuyu İşletmesinde 365 olmak üzere toplam 1.190 baş at mevcuduyla faaliyetlere devam edilmiştir.

“TİGEM'de Safkan Arap atı yetiştiriciliği Karacabey, Anadolu ve Sultansuyu İşletmelerinde dünyada örneğine az rastlanan 49 ana, 12 baba kan hattı ile yapılmaktadır.”

İşletmelerin tüm damızlık at materyali gözden geçirilerek 2022 yılı sıfat tevzii programı hazırlanmıştır. Satışı yapılması gereken tayların tespiti ve sınıflandırılması yapılarak koşu tayları Karacabey İşletmesinde, elit taylar ise İstanbul Veliefendi Hipodromunda “Açık artırma suretiyle satışı yapılmıştır.

Karacabey İşletmesinde, önceki yıllarda olduğu gibi 2022 yılında da sperma dondurma laboratuva-

rında TİGEM aygırlarının sperma dondurma işlemine ve satışlarına devam edilmiştir.

Anadolu Tarım İşletmesinde 2019 yılında ve Sultansuyu Tarım İşletmesinde 2021 yılında Aygır Sperması üretim laboratuvarı kurulmuştur. Diğer taraftan Karacabey ve Sultansuyu İşletmelerinde özel Arap Atı yetiştiricilerine Pansiyonerlik hizmeti verilmeye 2022'de de devam edilmiştir.

Taylarda akciğerlerde tahribat yapan Rhodococcus enfeksiyonu ile mücadele etmek için; TİGEM, Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi ve Konya Veteriner Araştırma Enstitüsü'nün beraber hazırladıkları TÜBİTAK destekli; “Taylardaki Rhodococcus Equi Enfeksiyonu için Aşı, Hiperimmün Plazma ve Bağışıklık Ölçüm Kiti Geliştirilmesi” projesi çalışmaları kapsamında üretilen “REQUIVAC IMS” isimli aşının deneme amaçlı 2015-2017 yıllarındaki kullanımından olumlu sonuç alınması ile birlikte 2022 yılında aşı üretimi ve kullanımına devam edilmiş, bundan sonraki yıllarda da üretilmesi hedeflenmiştir.

Bursa/Karacabey Tarım İşletmesinde 213 baş ve İstanbul Veliefendi Hipodromunda 52 baş olmak üzere toplam 265 baş üstün performanslı yarış tayının taliplilerine satışları yapılmıştır.

Türkiye yarış sahalarında koşan Safkan Arap atlarının %25'i TİGEM yetiştirmesi atlar oluştururken, kazanılan ikramiyelerin %32'sini almıştır.

Gerçekleştirilen 265 baş tay satışından 63 milyon TL gelir elde edilmiş ve yarış primlerinden ise 27 milyon TL pay alınmıştır.

Tablo 73. | Tay Doğumları (2022)

İşletme Adı	Erkek (Baş)	Dişi (Baş)	Toplam (Baş)
Anadolu-Eskişehir	57	62	119
Karacabey-Bursa	60	76	136
Sultansuyu-Malatya	59	63	122
Toplam	176	201	377

Tablo 74. | Tay Satışları (2022)

İşletme Adı	Hipodromda Satılan (Baş)	İşletmede Satılan (Baş)	Reforme (Baş)	Toplam (Baş)
Anadolu-Eskişehir	18	72	3	93
Karacabey-Bursa	19	74	5	98
Sultansuyu-Malatya	15	67	2	84
Toplam	52	213	10	275

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022
İ D A R E
FAALİYET
RAPORU

SATIŞLAR

3. SATIŞLAR

TİGEM Ana Statüsünde yer alan başlıca faaliyet konusu; ülkenin bitkisel ve hayvansal üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek

amacıyla yetiştirdiği tohum, fidan, fide ve benzeri mallar ile ürettiği damızlık hayvan ve spermaları yetiştiricilere intikal ettirmek olup, bu kapsamda pazarlama faaliyetleri yürütülmektedir.

Tablo 75. | Damızlık Hayvan Satışları

Cinsi	Miktarı (Baş)		
	2020	2021	2022
Damızlık Sığır	3.546	5.407	7.037
Damızlık Koyun	21.841	16.969	12.830
Safkan Arap Tayı*	-	274	265
Damızlık Keçi	222	105	95
Damızlık Ceylan	74	26	48
Damızlık Köpek	126	167	176

* 2021'de 1 adet, 2022'de 10 adet reforme tay satışı dahil değildir.

Tablo 76. | Mamul ve Mahsul Satışları (2022)

Ürün Cinsi	Miktarı (Ton-Baş-Doz)
Mahsul Buğday	65.733
Selektöraltı Buğday	907
Temizlenmiş Mercimek	3.794
Çepelli Mercimek	2.796
Selektöraltı Kırık Mercimek	162
Dalında Fıstık	1.698
Mahsul Dane Mısır	70.839
Narenciye	13.166
Mahsul Ayçiçeği	20.665
Sperma *	945.265
Reforme Sığır	3.557
Reforme Koyun	70.557
İnek Sütü	75.065
Koyun Sütü	3.826
Safkan Arap Tayı	265

*TİGEM işletmelerinde kullanılanlar dahildir.

Tablo 77. | İhracat

Konusu	Miktar (Ton)
Kıbrıs'a sertifikalı buğday tohumu ihracatı	320
Irak'a sertifikalı buğday tohumu ihracatı	500
Suriye'ye sertifikalı buğday tohumu ihracatı	30

Sertifikalı Tohum Satışları

İşletmelerde üretilen sertifikalı tohumlar ülke geneline yayılmış 294 TİGEM Tohum Bayisi, Tarım Kredi Kooperatifleri, PANKOBİRLİK, Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri ve işletmelerden peşin satış olmak üzere satılmaktadır.

İl ve İlçelerin arazi potansiyeli dikkate alınarak TİGEM Yönetim Kurulunca belirlenen esaslarda bayilik verilmektedir. Kontenjanı boş olan il ve ilçelerde bayilik şartlarını taşıyan gerçek ve tüzel kişilere, yerinde yapılan araştırmaların neticesinde durumu uygun olması halinde bayilikler verilmektedir. Üretim miktarına bağlı olarak tüm bayiler ve diğer dağıtıcı kuruluşların tohum talepleri karşılanmaktadır.

“ TİGEM tohum satışları 294 TİGEM Tohum Bayisi, Tarım Kredi Kooperatifleri, PANKOBİRLİK, Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. ”

Ülkemiz tohumculuğunun en önemli Kuruluşu olan TİGEM, hububatta üretiminde, verim ve kalitenin artırılması için sertifikalı hububat tohumu kullanımının yaygınlaştırılması, ülke çiftçisinin hizmetine sunulması ve ülkemizin en ücra köşelerine kadar ulaştırılması için tanıtım ve demonstrasyon çalışmalarını da devam ettirmektedir. Bu kapsamda, gerek bayilerimizin gerekse diğer sektör paydaşlarının talebi üzerine önder çiftçilerin köylerinde TİGEM uzmanlarınca çeşitler, üretim metotları, gübreleme vb. hakkında bilgiler verilmektedir.

Yine, sertifikalı tohum kullanımını yaygınlaştırmak ve tanıtımını yapmak amacıyla, TİGEM Bayilerine ve Tarım ve Orman Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerine doğrudan çiftçilerimize ise tarım fuarlarında afiş, basılı materyal dağıtımı yapılmıştır.

TİGEM işletmelerinde kullanılan miktarlarla birlikte 2022 yılında tohum satışında görev alan kurum ve kuruluşlar aracılığı ile 125.140 ton sertifikalı hububat, 88 ton nohut, 342 ton mercimek, 64 ton fiğ, 345 ton korunga, 130 ton yonca tohumu satılmıştır.

Tablo 78. | TİGEM Sertifikalı Hububat Tohumu Satış Cetveli (Ton)

Yıl	Cinsi	Satılan	Ekilişte Kullanılan	TOPLAM
2017	Buğday	101.561	23.632	125.193
	Arpa	19.178	2.298	21.476
	Tritikale	787	480	1.267
	Yulaf	0	56	56
	Toplam	121.527	26.466	147.992
2018	Buğday	97.424	20.538	117.962
	Arpa	18.200	2.235	20.435
	Tritikale	3.642	502	4.144
	Yulaf	120	46	166
	Toplam	119.386	23.321	142.707
2019	Buğday	123.777	23.641	147.418
	Arpa	15.176	2.320	17.496
	Tritikale	3.490	626	4.116
	Yulaf	103	66	169
	Toplam	142.546	26.653	169.199
2020	Buğday	109.569	26.486	136.055
	Arpa	17.706	2.186	19.893
	Tritikale	4.260	450	4.710
	Yulaf	342	38	380
	Toplam	131.879	29.159	161.038
2021	Buğday	84.234	22.397	106.631
	Arpa	8.777	2.391	11.168
	Tritikale	1.701	682	2.383
	Yulaf	11	31	42
	Toplam	94.723	25.501	120.224
2022	Buğday	79.562	24.757	104.319
	Arpa	15.386	2.340	17.726
	Tritikale	2.244	646	2.890
	Yulaf	154	51	205
	Toplam	97.346	27.794	125.140

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022
İ D A R E
FAALİYET
RAPORU

**TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ,
ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER
VE DİĞER HUSUSLAR**

4. TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ, ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER VE DİĞER HUSUSLAR

4.1. TİGEM AR-GE Faaliyetleri

TİGEM bünyesinde 2002 yılında oluşturulan AR-GE birimi tarafından aynı yıllarda başlatılan ve uzun bir süreç içerisinde sürdürülen titiz çalışma ve verilen yoğun emek sonucunda yüksek verimli, kaliteli, hastalıklara mukavemetli, kurağa ve soğuğa dayanıklı, sanayicilerin isteklerini karşılayabilecek çeşitlerin elde edilmesi amacıyla buğday, arpa, tritikale, mercimek, nohut, yonca, korunga, fiğ ve çayır-mera bitkilerinde çeşit ıslah çalışmaları 2002 yılından bu yana sürdürülmektedir.

Yeni Tescil Edilen ve TİGEM Üretim Desenine Alınan Çeşitler

Gerçekleştirilen AR-GE faaliyetleri kapsamında 2002-2016 yılları arasında; ALTINOVA -2002 (kışlık fiğ), CEYLAN (tüyü fiğ) ve GÖZLÜ-1 (kışlık yonca) olmak üzere toplam 3 çeşit, ülkemiz bitkisel üretiminin hizmetine sunulmuştur.

“2022 yılında 3 adet makarnalık buğday çeşidi tescile sunulmuş olup, çalışmalar 2024 yılında sonuçlanacaktır.”

2018 yılında iki adet mercimek çeşidi, 2019 yılında tescil edilen 7 adet buğday çeşidi ile yurt dışından getirilen 2 buğday ve 1 tritikale çeşidi, 2020 yılında üç adet korunga çeşidi ve 2021 yılında tescil edilen dört adet buğday çeşidi ile birlikte tescilli çeşitlerimizin sayısı 26'ya ulaşmıştır. Kuruluşumuzda makarnalık buğday çeşitlerinin tescili için çalışmalar devam etmekte olup, 2022 yılında üç adet makarnalık buğday çeşidi tescile sunulmuştur.

Elit ve Orijinal Kademedeki Tohum Üretimi

Kuruluşumuz tarafından tescil ettirilen yeni bitki çeşitlerine ait elit ve orijinal kademedeki tohum üretimleri Altınova, Ceylanpınar, Gözlü, Polatlı ve Karacabey işletmelerinde yapılmaktadır.

Çeşit Verim ve Adaptasyon Çalışmaları

Çeşit verim ve adaptasyon çalışmaları kapsamında özel sektör firmalarının sahip olduğu yüksek verimli, adaptasyon kabiliyeti iyi, verim ve kalite yönüyle öne çıkan çeşitlerin tespiti yapılarak bunların

TİGEM bitkisel üretim desenine alınması hedeflenmektedir. Bu amaçla küçük alan ve büyük alan deneyleri kurulmuştur.

AR-GE Laboratuvar Faaliyetleri

TİGEM Gazi Tesislerinde kurulan Kalite Analiz Laboratuvarında bitki ıslah çalışmalarının sıhhatli yürütülmesi, piyasada mevcut olan kaliteli ve verimli çeşitlerle rekabet edebilecek çeşitlerin ıslahında yüksek verimli, adaptasyon kabiliyeti ve kalitesi yüksek, hastalıklara dayanıklı ıslah materyallerinin tespiti yanı sıra gıda kalite ve yem analizleri için gerekli bütün tahliller yapılmaktadır.

“2022 yılında,
- Analiz Laboratuvarında 1.166 adet toprak,
- Kalite Laboratuvarında ise 814 adet kaba ve kesif yem, 230 adet sulama suyu numunesi ve 128 adet ıslah materyali analizi yapılmıştır.”

Tarımsal üretimlerde yüksek verimlilik ve kaliteyi sağlamak, ekonomik tarımsal üretim yapmak için tarımsal üretim yapılan toprakların zamanında ve doğru olarak tahlillerinin yapılması modern tarımın olmazsa olmazından hareket ile 2015 yılında TİGEM Gazi Tesislerinde kurulan Toprak Analiz Laboratuvarında 2017 yılında 2.390, 2018 yılında 2.672, 2019 yılında 1.263, 2020 yılında 1.403 adet 2021 yılında 1.161 ve 2022 yılında 1.166 adet toprak örneğinin analizleri yapılmıştır.

4.2. Üniversite ve Kamu Araştırma Kuruluşları ile Ortak Yürütülen projeler

- TUBİTAK- Enerji Bakanlığı ve TİGEM işbirliği kapsamında 2013 yılında “Ceylanpınar İşletmesinde 6 MW'lık pilot “Milli Güneş Enerjisi Santrali Projesi” planlanmış, Ocak 2021 den itibaren elektrik üretimine başlanmıştır. 2022 yılında 9,6 milyon KWh elektrik enerjisi üretilmiştir.
- TİGEM ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi işbirliği kapsamında; 2012 yılında Gözlü Tarım İşletmesinde uygulamaya konulan Akkaraman koyun ırkının, verim düzeyleri yüksek yerli ırklarla melezlenerek süt, döl ve et randımanı yüksek yeni ırk elde edilmesi ile ilgili araştırma çalışmaları devam etmektedir. Gözlü tipi koyun oluşturma melezleme çalışmasında, G1 seviyesinde 2.000 baş dişi ve 150 baş erkek materyal bulunmaktadır.

- TİGEM ile Ankara Üniversitesi işbirliği kapsamında; Ulaş Tarım İşletmesinde Kangal Akkaraman tipinde seleksiyonla süt ve döl verimlerinin artırılması yönündeki ıslah çalışmaları 2016 yılında başlatılmış olup, halen devam etmektedir. Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için bu işletmedeki koyunlarda süt ve döl verimi ile kuzularda büyüme ve etçilik özellikleri üzerinde durulmaktadır. Böylece sistemli ve sürekli seleksiyonla İç Anadolu şartlarına uygun süt, döl ve et verimi yüksek saf Kangal Akkaraman tipi elde edilmeye çalışılmaktadır. Süt ve et verim yönlü iki elit sürü oluşturulmuş olup, bu sürüler üzerinde seleksiyon çalışmalarına devam edilmektedir. İkiz doğumlardan elde edilen erkek ve dişi kuzular, gelecek jenerasyonun damızlık sürüsünü oluşturmak üzere ayrılmaktadır.

“TİGEM’in arazi varlığı 3.602.455 dekar olup, kiraya verilen işletmelerin arazileri toplam arazi miktarının yaklaşık % 9’una tekabül etmektedir.

4.3. Kiraya Verilen İşletmeler

TİGEM, faaliyetlerini sürdürdüğü süreç içerisinde İktisadi Devlet Teşekkülü olmanın gereklerine uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda çalışarak daha fazla yatırım kaynağı oluşturmak amacıyla 2003-2015 yıllarında yapılan kapsamlı çalışmalar sonucunda biri kısmi ikisi iştirak olmak üzere 20 işletme özel sektör firmalarına uzun süreli

reli (30 yıl) kiraya verilmiştir. Kiralanan işletmelerin arazi varlığı 2022 yılı itibariyle de toplam 326.891 dekadır.

TİGEM ile kiracı şirketler arasında düzenlenen ve Yüksek Planlama Kurulundan onaylı kira sözleşmelerinde; yürütülecek faaliyetin konusu ve kiralanan gayrimenkulün kullanma şekli başlığı altında yer alan hükümlerde, tarımsal amaç ve faaliyetler doğrultusunda kullanma, bu amaca matuf olmak üzere üretim yapma, tesis kurma, pazarlama faaliyetlerinde bulunma gibi temel ilkeler belirlenmiş, amaç dışı kullanıma izin verilmemiş, kiracılık haklarının devredilmesi konusunda kısıtlar getirilmiştir. Diğer bir başlıkta kiracının yükümlülükleri sayılmış, bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde ise kiraya verenin fesih hakkını sağlayan bir maddeye yer verilmiştir. Kiracı faaliyetleri TİGEM denetim komisyonları tarafından sürekli denetlenmektedir.

Kiraya verilen işletmeler taahhüt ettikleri kadar ya da bunun üzerinde yatırım yapmışlardır. Tüm işletmelerde tarımsal amaçlı üretim yapılmış, tarım dışı amaçlarla gelen muhtelif talepler kabul edilmemiş, yapılan yatırımların niteliği, arazinin belirtilen amaç doğrultusunda kullanımı ve işletme bütünlüğü ile ilgili temel faktörler korunmuş, kiracıların yatırım taahhütlerine uymaları sağlanmıştır.

2003-2022 dönemi içerisinde özel sektör yatırımlarına açılan 20 işletmede kiracı firmalar tarafından 2022 yılı sonu itibari ile toplam 1.074.032.407 TL yatırım yapılmış ve 2022 yılı için toplam KDV hariç 109.532.258 TL kira bedeli tahsil edilmiştir. Bu işletmelerde 2022 yılı sonu itibariyle 3.128 daimi personel istihdam edilmiştir.

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022
İ D A R E
FAALİYET
RAPORU

**KURUMSAL KABİLİYET
ve KAPASİTENİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

5. KURUMSAL KABİLİYET ve KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Üstünlükler

- Tarımsal yönden toprak etüt-haritalama ve parselasyon çalışmaları yapılmış, farklı iklim kuşaklarında bulunan toplu ve büyük arazi varlığına sahip olması,
- Nitelikli ve tecrübeli personel ile köklü bir kurumsal kültüre sahip olması,
- Bitkisel ve hayvansal üretimde gen kaynaklarına sahip olması,
- En son teknoloji ile donatılmış mekanizasyona sahip olması,
- Tohum ve damızlık üretim-satışında büyük, köklü, güvenilir ve önder kuruluş olması,
- Modern basınçlı sistemler ile sulanan büyük ölçekli tarım arazisine sahip olması,
- Safkan Arap atı yetiştiriciliğinde uzmanlığa sahip olması,
- Geniş bir tohum ve damızlık satış ağına sahip olması,
- Tarımda uygulamalı eğitim veren altyapıya sahip olması,
- Üretimde kullanılan bir kısım hammaddeyi kendi kaynaklarından sağlaması,
- Yüksek kapasiteli, modern tarımsal tesis altyapısına sahip olması,
- Sperma üretimi ve döl kontrolü (Progenytest) çalışmasını yürütecek bir altyapıya sahip olması,
- Organik ve iyi tarım uygulamalarına müsait altyapıya sahip olması,

- Bitkisel üretimde önemli tür ve çeşitlerin tohum üretim hakkına sahip olması,
- Koyun ıslah çalışmalarında uzmanlığa sahip olması,
- Özel sektör tohumculuk firmalarıyla ortak üretim yapabilme imkanının olması,
- Üretim kapasitesinin artırılabilir olması,
- Ar-Ge çalışmalarına uygun ve işbirliğine müsait alt yapıya sahip olması,

B. İyileştirilmesi Gereken Yönler

- Ar-Ge çalışmalarının yeterli düzeye çıkarılması,
- İşletmelerde çalışan personel ve ailesi için sağlık, eğitim ve sosyal ihtiyaçların karşılanması noktasında etkinliğin artırılması,
- Kalifiye personel yetersizliği nedeniyle bozulmak üzere olan usta-çırak ilişkisinin düzeltilmesi amacıyla kilit noktalara kalifiye personel istihdamı,
- İşletmelerin il-ilçe merkezlerinden uzak olması, iş yoğunluğu, vb. nedenlerle teknik elemanların kurumdan ayrılmaması için özlük haklarının iyileştirilmesi,
- TİGEM adına tescilli bitki çeşit sayısının artırılması,
- Norm kadronun etkin olarak uygulanmasının sağlanması,
- Faaliyetlerde verim ve kalitenin artırılması için mevcut kurumsal yapının çağdaş bir yapıya kavuşturulması,
- Performansa dayalı ücret sisteminin getirilmesi,
- Mevzuatlara bağlı kalmaksızın kalifiye personel istihdamına imkan verilmesi.

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2022
İ D A R E
FAALİYET
RAPORU

MALİ BİLGİ VE TABLOLAR

BAĞIMSIZ DENETÇİ RAPORU

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'nün
Yönetim Kuruluna

A) Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi

1) Görüş

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün ve bağlı ortaklığının (birlikte "Grup" olarak anılacaktır.) 31 Aralık 2022 tarihli konsolide finansal durum tablosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; konsolide kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, konsolide özkaynaklar değişim tablosu ve konsolide nakit akış tablosu ile önemli muhasebe politikalarının özeti de dâhil olmak üzere finansal tablo dipnotlarından oluşan konsolide finansal tablolarını denetlemiş bulunuyoruz.

Görüşümüze göre ilişikteki finansal tablolar, Grup'un 31 Aralık 2022 tarihi itibarıyla konsolide finansal durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait konsolide finansal performansını ve konsolide nakit akışlarını, Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na ("TFRS"lere) uygun olarak tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun bir biçimde sunmaktadır.

2) Görüşün Dayanağı

Yaptığımız bağımsız denetim, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ("KGK") tarafından yayımlanan Türkiye Denetim Standartlarının bir parçası olan Bağımsız Denetim Standartlarına ("BDS") uygun olarak yürütülmüştür. Bu Standartlar kapsamındaki sorumluluklarımız, raporumuzun Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. KGK tarafından yayımlanan Bağımsız Denetçiler için Etik Kurallar (Etik Kurallar) ile finansal tabloların bağımsız denetimiyle ilgili mevzuatta yer alan etik hükümlere uygun olarak Grup'tan bağımsız olduğumuzu beyan ederiz. Etik Kurallar ve mevzuat kapsamındaki etiğe ilişkin diğer sorumluluklar da tarafımızca yerine getirilmiştir. Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

web: www.sistemglobal.com.tr e-posta: info@sistemglobal.com.tr
Adres : Beştepe Mah. Nergiz Sokak No:7/2 Via Flat Ofis No:60-61 Söğütözü Yenimahalle/ANKARA 34396 TÜRKİYE
Telefon : (+90 312) 442 20 40
Faks : (+90 312) 442 20 63

ANKARA - İSTANBUL - İZMİR - ADANA - GAZİANTEP - BURSA - ANTALYA - KAYSERİ
BRÜKSEL - LONDRA - BERLİN - SİNGAPUR

1

3) Diğer Hususlar

06.02.2023 tarihinde ülkemizde art arda meydana gelen 7,7 ve 7,6 şiddetindeki depremlerden etkilenen Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa ve Elâziğ olmak üzere 11 ilde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilirken, bu iller afet bölgesi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, deprem bölgesinde bulunan mükellefler için 31 Temmuz 2023 tarihine kadar mücbir sebep hali ilan edilmiştir. Deprem tarihi itibarıyla bu illerdeki mükelleflerin, 6 Şubat 2023 ila 31 Temmuz 2023 tarihleri arasında yerine getirmeleri gereken vergisel yükümlülükleri ertelenmiştir. Mücbir sebep süresince, verilmesi gereken vergi beyanname ve bildirimlerinin verilme süreleri 15 Ağustos 2023 günü sonuna kadar, bu beyanname ve bildirimler üzerine tahakkuk eden vergilerin ödeme süreleri de 31 Ağustos 2023 gününe kadar uzatılmıştır.

Bu gelişmelerin bölgede yerleşik olmasa bile, bu bölgelere ticaret yapan diğer firmalar açısından ülke genelindeki ekonomik ve diğer etkilerinin ölçülmesi devam etmektedir. Bu etkilerin rapor okuyucularınca dikkate alınması gerekmektedir.

4) Kilit Denetim Konuları

Kilit denetim konuları, mesleki muhakememize göre cari döneme ait finansal tabloların bağımsız denetiminde en çok önem arz eden konulardır. Kilit denetim konuları, bir bütün olarak finansal tabloların bağımsız denetimi çerçevesinde ve finansal tablolara ilişkin görüşümüzün oluşturulmasında ele alınmış olup, bu konular hakkında ayrı bir görüş bildirmiyoruz.

Kilit Denetim Konusu	Kilit denetim konusunun nasıl ele alındığı
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller ve Gerçeğe Uygun Değer	
Şirketin Yatırım Amaçlı Gayrimenkulleri Finansal Durum Tablosunda gerçeğe uygun değerleri ile raporlanmıştır. Gerçeğe uygun değerler, Sermaye Piyasası tarafından yetkilendirilmiş bir gayrimenkul değerleme şirketi tarafından belirlenmiştir. Değerleme çalışmaları ekonomik çevrede önemli değişikliklerin olması ve bunun gayrimenkullere etkisinin önemli olduğu dönemlerde tekrarlanmalıdır.	Mevcut denetim prosedürlerimizin yanı sıra, değerlendirme şirketi tarafından yapılan değerlemelerin belirlenen standartlara uygun olup olmadığının değerlendirilmesi ile yapılan değerlemelerin muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarda doğru olarak raporlandığının kontrolünü içermektedir. İçinde bulunduğumuz ekonomik dönemde ekonomik göstergelerde değişiklikler olmakla beraber bunların ilgili gayrimenkuller üzerinde önemli bir değişim yaratmadığı tarafımızdan da kabul görmüştür.
Özkaynak Değerleme Yöntemi	
Özkaynak Değerleme Yöntemi ile Değerlenen Yatırımlar kilit denetim konusu olarak belirlenmiştir.	Bu konuda ilave teyid ve kontrol süreçleri uygulanmıştır.

2

web: www.sistemglobal.com.tr e-posta: info@sistemglobal.com.tr
 Adres : Beştepe Mah. Nergiz Sokak No: 7/2 Via Flat Ofis No: 60-61 Söğütözü Yenimahalle/ANKARA 34396 TÜRKİYE
 Telefon : (+90 312) 442 20 40
 Faks : (+90 312) 442 20 63
 ANKARA - İSTANBUL - İZMİR - ADANA - GAZİANTEP - BURSA - ANTALYA - KAYSERİ
 BRUKSEL - LONDRA - BERLİN - SINGAPUR

Hasılat Gelirlerin kayıt edilmesi, gelirin zamanında ve doğru bir şekilde tespit edilmesi açısından kilit bir denetim konusu olarak değerlendirilmiştir.	Denetim prosedürlerimiz Hasılatların kaydedilmesinin doğruluğunu sorgulamak üzerine tasarlanmıştır. Hasılat sürecine ilişkin Grup'un satış ve teslimat prosedürleri incelenerek ve gözlemlenerek değerlendirilmiştir. Denetim prosedürlerimiz faturaların düzenlenmiş ancak risk ve mülkiyetin devredilmemiş olduğu durumların değerlendirilmesine odaklanılmıştır. Satıştan ladelere hesabının denetim tarihi itibarıyla detaylarını talep ederek bilanço tarihi sonrasında yüksek tutarlı bir iade olup olmadığı değerlendirilmiştir. Satış işlemine ilişkin fatura, irsaliye tarihi, ambar çıkış ve teslim evrakları kontrol edilerek fiili teslimin bilanço tarihi öncesi yapıldığı değerlendirilmiştir.
Ticari Alacaklar Denetim prosedürlerimiz Ticari Alacaklar'ın doğruluğunu sorgulamak üzerine tasarlanmıştır. Grup, ticari alacaklar için hesaplanan değer düşüklüğü karşılıklarını, müşterilerden alınan teminatlar, müşterilerin geçmiş ödeme performansları, kredi derecelendirme risk bilgileri ile alacak bakiyelerinin vade analizlerini göz önünde bulundurularak yapılan tahminler sonucu finansal tablolarına almaktadır. Kullanılan tahminler gelecekte beklenen piyasa koşullarına oldukça duyarlıdır. Uzun süreden beri ödenmeyen alıcı borçları mevcut ise nedenleri araştırılarak gerekli olan cari hesaplar için faiz ya da vade farkı karşılığı çalışmaları değerlendirilmiştir. Grup'un dövizli veya dövizle endeksli çalışan alıcılarının kur farkı çalışmaları ve Ticari Alacaklar için yapılan itfa çalışmaları tarafımızca değerlendirilmiştir.	Bu alanda uyguladığımız denetim prosedürlerimiz aşağıdakileri içermektedir: · Kredi kontrol, alacak yönetimi ve karşılık ayırma süreçlerine yönelik yönelik iç kontrollerin tasarımı, uygulaması ve işleyişinin etkinliğinin değerlendirilmesi · Alacak yaşlandırma raporundaki vade bilgilerinin fatura ve diğer ilgili belgeler vasıtasıyla doğruluğunun test edilmesi · Seçilen ticari alacaklar için dış teyitlerin yapılması ve finansal tablolar ile uyumunun kontrol edilmesi · Grup'un avukatlarından alınan yazılı beyanlarda belirtilen icra takipleri ile ayrılan şüpheli alacakların kontrol edilmesi · Tahsilata ilişkin herhangi bir anlaşmazlık veya dava sürecinin başlayıp başlamadığının yönetim ile yapılan görüşmeler ile oluşturulması · Beklenen kredi zararı hesaplaması için geliştirilen modelde kullanılan varsayımların değerlendirilmesi · Grup'un finansal tablolarında yapmış olduğu dipnot açıklamalarının TFRS 9 uyarınca yapılması gereken açıklamalara uygun olup olmadığının değerlendirilmesi.

5) Yönetimin ve Üst Yönetimden Sorumlu Olanların Finansal Tablolara İlişkin Sorumlulukları

Grup yönetimi; finansal tabloların TFRS'lere uygun olarak hazırlanmasından, gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan ve hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyecek şekilde hazırlanması için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Finansal tabloları hazırlarken yönetim; Grup'un sürekliliğini devam ettirme kabiliyetinin değerlendirilmesinden, gerektiğinde süreklilikle ilgili hususları açıklamaktan ve Grup'u tasfiye etme ya da ticari faaliyeti sona erdirmeye niyeti ya da mecburiyeti bulunmadığı sürece işletmenin sürekliliği esasını kullanmaktan sorumludur.

Üst yönetimden sorumlu olanlar, Grup'un finansal raporlama sürecinin gözetiminden sorumludur.

6) Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları

Bir bağımsız denetimde, biz bağımsız denetçilerin sorumlulukları şunlardır:

Amacımız, bir bütün olarak finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içerip içermediğine ilişkin makul güvence elde etmek ve görüşümüzü içeren bir bağımsız denetçi raporu düzenlemektir. BDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetim sonucunda verilen makul güvence; yüksek bir güvence seviyesidir ancak, var olan önemli bir yanlışlığın her zaman tespit edileceğini garanti etmez. Yanlışlıklar hata veya hile kaynaklı olabilir. Yanlışlıkların, tek başına veya toplu olarak, finansal tablo kullanıcılarının bu tablolara istinaden alacakları ekonomik kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa bu yanlışlıklar önemli olarak kabul edilir.

BDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetimin gereği olarak, bağımsız denetim boyunca mesleki muhakememizi kullanmakta ve mesleki şüpheciliğimizi sürdürmekteyiz. Tarafımızca ayrıca:

-Finansal tablolardaki hata veya hile kaynaklı "önemli yanlışlık" riskleri belirlenmekte ve değerlendirilmekte; bu risklere karşılık veren denetim prosedürleri tasarlanmakta ve uygulanmakta ve görüşümüze dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmektedir. (Hile; muvazaa, sahtekârlık, kasıtlı ihmal, gerçeğe aykırı beyan veya iç kontrol ihlali fiillerini içerebildiğinden, hile kaynaklı önemli bir yanlışlığı tespit edememe riski, hata kaynaklı önemli bir yanlışlığı tespit edememe riskinden yüksektir.)

-Grup'un iç kontrolünün etkinliğine ilişkin bir görüş bildirmek amacıyla değil ama duruma uygun denetim prosedürlerini tasarlamak amacıyla denetimle ilgili iç kontrol değerlendirilmektedir.

-Yönetim tarafından kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğu ile yapılan muhasebe tahminlerinin ve ilgili açıklamaların makul olup olmadığı değerlendirilmektedir.

-Elde edilen denetim kanıtlarına dayanarak, Grup'un sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturabilecek olay veya şartlarla ilgili önemli bir belirsizliğin mevcut olup olmadığı hakkında ve yönetimin işletmenin sürekliliği esasını kullanmasının uygunluğu hakkında sonuca varılmaktadır.

web: www.sistemglobal.com.tr e-posta: info@sistemglobal.com.tr
Adres : Beştepe Mah. Nergiz Sokak No:7/2 Via Flat Ofis No:60-61 Söğütözü Yenimahalle/ANKARA 06395 TÜRKİYE
Telefon : (+90 312) 442 2040
Faks : (+90 312) 442 2063

ANKARA - İSTANBUL - İZMİR - ADANA - GAZİANTEP - BURSA - ANTALYA - KAYSERİ
BRÜKSEL - LONDRA - BERLİN - SİNGAPUR

Önemli bir belirsizliğin mevcut olduğu sonucuna varmamız hâlinde, raporumuzda, finansal tablolardaki ilgili açıklamalara dikkat çekmemiz ya da bu açıklamaların yetersiz olması durumunda olumlu görüş dışında bir görüş vermemiz gerekmektedir. Vardığımız sonuçlar, bağımsız denetçi raporu tarihine kadar elde edilen denetim kanıtlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, gelecekteki olay veya şartlar Grup'un sürekliliğini sona erdirebilir.

-Finansal tabloların, açıklamalar dâhil olmak üzere, genel sunumu, yapısı ve içeriği ile bu tabloların, temelini oluşturan işlem ve olayları gerçeğe uygun sunumu sağlayacak şekilde yansıtıp yansıtmadığı değerlendirilmektedir.

Diğer hususların yanı sıra, denetim sırasında tespit ettiğimiz önemli iç kontrol eksiklikleri dâhil olmak üzere, bağımsız denetimin planlanan kapsamı ve zamanlaması ile önemli denetim bulgularını üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmekteyiz.

Bağımsızlığa ilişkin etik hükümlere uygunluk sağladığımızı üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmiş bulunmaktayız. Ayrıca bağımsızlık üzerinde etkisi olduğu düşünülebilecek tüm ilişkiler ve diğer hususları ve -varsa- ilgili önlemleri üst yönetimden sorumlu olanlara iletmış bulunmaktayız.

Üst yönetimden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından, cari döneme ait finansal tabloların bağımsız denetiminde en çok önem arz eden konuları yani kilit denetim konularını belirlemekteyiz. Mevzuatın konunun kamuya açıklanmasına izin vermediği durumlarda veya konuyu kamuya açıklamanın doğuracağı olumsuz sonuçların, kamuya açıklamanın doğuracağı kamu yararını aşacağına makul şekilde beklendiği oldukça istisnai durumlarda, ilgili hususun bağımsız denetçi raporumuzda bildirilmemesine karar verebiliriz.

B) Mevzuattan Kaynaklanan Diğer Yükümlülükler

- 1) TTK'nın 402'nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca Grup'un 1 Ocak - 31 Aralık 2022 hesap döneminde defter tutma düzeninin, finansal tabloların, kanun ile Grup esas sözleşmesinin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olmadığına dair önemli bir hususa rastlanmamıştır.
- 2) TTK'nın 402'nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca Yönetim Kurulu tarafımıza denetim kapsamında istenen açıklamaları yapmış ve talep edilen belgeleri vermiştir.

Bu bağımsız denetimi yürütüp sonuçlandıran sorumlu denetçi Songül ÖZSARI DUR'dur.

20.08.2023

Songül ÖZSARI DUR
Sorumlu Denetçi

Beştepe Mahallesi Nergiz Sokak 7/2
Via Flat İş Merkezi Kat: 2 No:60-61
Söğütözü – Yenimahalle /ANKARA

web: www.sistemglobal.com.tr e-posta: info@sistemglobal.com.tr

Adres : Beştepe Mah. Nergiz Sokak No:7/2 Via Flat Ofis No:60-61 Söğütözü Yenimahalle/ANKARA 34396 TÜRKİYE

Telefon : (+90 312) 442 20 40

Faks : (+90 312) 442 20 63

ANKARA - İSTANBUL - İZMİR - ADANA - GAZİANTEP - BURSA - ANTALYA - KAYSERİ
BRUKSEL - LONDRA - BERLİN - SİNGAPUR

İŞLETME ÇALIŞMALARI

Bütçenin Genel Durumu:

TİGEM'in 2022 yılı işletme bütçesi Yönetim Kurulunun 07.12.2021 tarih ve 182 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

2022 yılı faaliyetlerine ilişkin bütçe verileri ve gerçekleştirmeleri, 2021 yılına ilişkin verilerle birlikte aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-1. | Bütçe Verileri ve Gerçekleştirmeleri (2022)

Bütçeye ilişkin toplu bilgiler	Ölçü	2021		2022			
		Gerçekleşen	Bütçeye Göre Sapma (İlk Durum) (%)	Bütçe		Gerçekleşen	Bütçeye Göre Sapma (Son Durum) (%)
				İlk durum	Son durum		
1-Personel sayısı	Kişi	2.658	10	2.732	2.965	2.739	0
2-Personel giderleri	Bin TL	385.623	-12	421.600	681.807	626.180	49
3-Alımlar tutarı	Bin TL	912.380	30	2.565.384	2.565.384	2.108.959	-18
4-Tüm üretim maliyeti	Bin TL	2.871.231	4	3.938.681	7.248.636	5.699.629	45
5-Başlıca üretimler							
Buğday	Ton	265.006	-17	299.838	262.919	273.534	-9
Arpa	Ton	14.853	-44	27.195	27.195	28.967	7
Yemlik dane mısır	Ton	122.722	30	115.036	115.036	135.759	18
Ayçiçeği	Ton	19.859	6	21.043	21.518	21.595	3
Mercimek	Ton	5.978	17	8.844	8.844	10.123	14
Buzağı	Baş	11.690	-5	12.780	12.780	12.179	-5
Kuzu	Baş	120.275	-3	135.155	135.155	139.587	3
Tay	Baş	370	-30	380	380	377	-1
Süt	Ton	78.135	2	83.400	83.400	80.932	-3
6-Net satış tutarı	Bin TL	1.768.976	13	2.343.516	4.524.575	3.561.479	52
7-Başlıca satışlar							
Buğday(Tohumluk)	Ton	84.234	-38	148.118	120.130	79.562	-46
Arpa(Tohumluk)	Ton	8.777	-51	17.972	17.972	15.386	-14
Yemlik dane mısır	Ton	82.712	43	73.230	73.680	70.839	-3
Ayçiçeği	Ton	19.865	6	21.043	21.518	20.665	-2
Mercimek	Ton	3.542	-43	5.081	5.081	3.794	-25
Damızlık sığır	Baş	5.407	48	4.450	4.450	7.037	58
Damızlık koyun	Baş	16.969	-28	24.250	24.250	12.830	-47
Yarış atı	Baş	274	-1	280	280	265	-5
Süt	Ton	72.197	1	78.920	78.920	75.065	-5
8-Yatırımlar (Nakdi harcama)	Bin TL	174.809	-5	404.553	547.423	470.384	16
9-Finansman ihtiyacı ya da fazlası	Bin TL	83.968	16	-106.874	-43.409	-722.887	576
10-Dönem karı veya zararı	Bin TL	132.210	216	112.474	406.655	798.688	610

Giderler

2022 yılında gerçekleşen giderler, geçen yılki değerlerle birlikte ve ilk ve son durum program ödenekleri ile karşılaştırmalı olarak, ekteki çizelgede gösterilmiştir.

Genel Müdürlük Yönetim Kurulunun 07.12.2021 tarihli ve 182 sayılı kararı ve 15.08.2022 tarihli ve 285 sayılı kararı ile kabul edilen 2022 yılı işletme bütçesinin ilk durum verilerine göre; 4.647.245 bin TL revize bütçe ile 8.661.647 bin TL gider yapılması programlanmıştır. Yıl içinde meydana gelen gelişmeler çerçevesinde Genel Müdürlük Makamının toplam giderler değişmemek üzere gider fasılları arasında yapılan ödenek aktarmaları ile ödeneklerin son durumu belirlenmiştir.

2022 yılı sonu itibarıyla gider gerçekleşmesi, önceki döneme göre yaklaşık olarak % 103 oranında artarak gerçekleşmiştir. Fiili harcama Bütçe ödeneklerinin % 24 altındadır.

Giderlerin türler itibarıyla incelenmesinde; geçmiş yıllarda olduğu gibi toplam giderler içinde en önemli grubu % 53,17 oranı ile ilk madde ve malzeme giderleri teşkil etmiştir. Bunu % 5,60 oranı ile işçi ücret ve giderleri, % 3,97 oranı ile memur ve sözleşmeli personel ücret ve giderleri, % 25,84 oranı ile de dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler, % 11,42 oranı ile diğer gider grupları takip etmektedir.

Toplam 3.478.101 bin TL'lik İlk madde ve malzeme giderlerinin, 462.247 bin TL'sini tohumluk üretiminde kullanılan ilk maddeler, 1.271.497 bin TL' sini yemler, 817.200 bin TL'sini gübreler, 166.435 bin TL'sini Genel Müdürlüğümüzün kendi üretiminde kullandığı tohumluklar, 296.913 bin TL'sini yakıtlar, 463.809 bin TL'sini diğer çeşitli ilk madde giderleri oluşturmuştur.

İşçi ücretleri geçen yıla göre % 55,16 oranında ve 130.334 bin TL tutarında artarak 366.600 bin TL olarak gerçekleşmiştir.

Emekliye ayrılan işçilerin yerine yeterince yeni işçi alınmaması nedeniyle hizmetlerin yürütülmesinde sıkıntıyla karşılanmaya başlanmış olmamaları nedeniyle dışarıdan hizmet alınması suretiyle işlerin yürütülmesine 2022 yılında da devam edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Tasarruf Genelgelerine konu teşkil eden bazı giderler ekteki çizelgede gösterilmiştir.

Söz konusu giderlerin en önemli kısmını taşeronlara ödenen işçilik giderleri, biçerdöver ve taşıtlara ödenen kira bedelleri teşkil etmektedir.

Tablo M-2. | Giderler

Giderler	2021	2022					
	Gerçekleşen	Ödenek		Gerçekleşen	Ödeneğin Son Durumuna Göre Fark	Ödeneğe Göre Sapmalar	
		İlk Durum	Son Durum			İlk Duruma Göre	Son Duruma Göre
	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)	(%)
0- İlk madde ve malzeme giderleri	1.688.288	2.585.352	4.635.394	3.478.101	-1.157.293	35	-25
1- İşçi ücret ve giderleri	236.266	392.744	506.977	366.600	-140.377	-7	-28
2- Memur ve söz.pers. ücr.ve giderleri	149.357	216.397	345.107	259.580	-85.527	20	-25
3- Dışardan sağlanan fayda ve hizmetler	770.823	959.017	2.196.635	1.690.047	-506.588	76	-23
4- Çeşitli giderler	82.261	141.970	332.000	191.443	-140.557	35	-42
5- Vergi, resim ve harçlar	7.713	30.459	67.790	43.205	-24.585	42	-36
6- Amortisman ve tükenme payları	243.902	290.797	401.220	335.716	-65.504	15	-16
7- Finansman giderleri	34.635	30.533	176.524	176.523	-1	478	0
Toplam	3.213.245	4.647.269	8.661.647	6.541.215	-2.120.432	41	-24

Gerçekleşen gider kalemlerinden bazıları, geçen yılın rakamlarıyla karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-3. Bazı Giderlerinin Önceki Yılla Karşılaştırması

Gider türü	2021	2022	Artış veya Azalış
	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)
Telefon gideri	267	551	106
Taşeronlara ödenen işçilik giderleri	304.433	570.272	87
Temsil ve misafir ağırlama giderleri	270	334	24
Biçerdöver kira bedeli	28.657	65.075	127
Taşıt kira bedeli	28.955	29.929	3
Traktör kira bedeli	43	187	335
Tanıtım ve pazarlama giderleri	1.550	3.084	99
İslahçı Hakları giderleri	10.171	4.887	-52

Tedarik işleri

2022 yılında alınan ilk madde ve malzemelerin ayrıntısı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-4. İlk Madde ve Malzeme Tedariki

Alımlar	2021	2022			
	Gerçekleşen	Program Ödeneği		Gerçekleşen	Ödeneğe Göre Sapma İlk Duruma Göre (%)
		İlk Durum	Son Durum		
	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)
1-Esas üretim ilk maddeleri					
İç	24.730	116.284	116.284	48.108	-59
Dış	-	-	-	-	-
Toplam (1)	24.730	116.284	116.284	48.108	-59
2- Yardımcı işletme ilk maddeleri					
İç	168.160	298.848	298.848	405.677	36
Dış	-	-	-	-	-
Toplam (2)	168.160	298.848	298.848	405.677	36
3- Yardımcı ilk maddeler					
İç	437.010	654.327	654.327	981.798	50
Dış	-	-	-	-	-
Toplam (3)	437.010	654.327	654.327	981.798	50
4- Yakacak mad, yakıtlar ve yağlar					
İç	88.695	162.564	162.564	303.869	87
Dış	-	-	-	-	-
Toplam (4)	88.695	162.564	162.564	303.869	87
5- Yedek parça ve aletler					
İç	70.044	64.914	64.914	122.189	88
Dış	-	-	-	-	-
Toplam (5)	70.044	64.914	64.914	122.189	88
6- Çeşitli malzemeler					
İç	123.741	151.003	151.003	247.318	64
Dış	-	-	-	-	-
Toplam (6)	123.741	151.003	151.003	247.318	64
İç alımlar toplamı	912.380	1.447.940	1.447.940	2.108.959	46
Dış alımlar toplamı	-	-	-	-	-
Genel toplam	912.380	1.447.940	1.447.940	2.108.959	46
Verilen sipariş avansları	8.873	-	-	3.764	-

TİGEM’de tedarik işleri, Alım Satım İhale Yönetmeliği ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve bu kanuna ilişkin mevzuat hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. İşletmelerimizde ve merkezde Alım Satım ve İhale komisyonları oluşturulmuştur. Yapılan işlemler bu komisyon tarafından yapılmaktadır. Kuruluşumuzun alım programı, işletmelerin hazırlamış olduğu bütçe ekindeki programa göre tespit edilerek tanzim edilmektedir. Toplu alımlar merkez tarafından, diğer alımlar yetki verilerek işletmelerce yapılmaktadır. Kuruluşumuzun Alım Satım İhale Yönetmeliği Kamu İhale Kanunu hükümlerinde yer alan ilke ve ölçülere uygun olarak yeniden gözden geçirilmiş; 17.05.2006 tarihli ve 26171 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Üretim Maliyetleri

Tablo M-5. | Üretim Maliyetleri

Üretim Giderleri	2021		2022		Gerçekleşme Oranı	
	Gerçekleşen		Program	Gerçekleşen		Prog=100
	(Bin TL)	(%)	(Bin TL)	(%)	(Bin TL)	(%)
1-Üretimle doğrudan ilgili giderler						
İlk madde ve malzeme giderleri	1.688.288	59	4.609.180	64	3.478.101	61
Direkt işçilik giderleri	236.266	8	601.300	8	366.600	6
Memur maaşları	149.357	5	332.896	5	259.580	5
Dışardan sağlanan fayda ve hizmet giderleri	770.823	27	2.244.450	31	1.690.047	30
Çeşitli giderler	82.261	3	362.632	5	191.443	3
Vergi, resim ve harçlar	7.713	0	38.711	1	43.205	1
Amortisman giderleri	243.902	8	362.344	5	335.716	6
Finansman giderleri	34.635	1	90.533	1	176.523	3
Toplam (1)	3.213.245	112	8.642.046	119	6.541.215	115
2-Üretimle dolaylı ilgili giderler	1.011.438	35	2.826.273	39	2.170.679	38
Toplam (1+2)	4.224.683	147	11.468.319	158	8.711.894	153
3-Geçen yıldan devreden giderler	237.016	8	349.425	5	354.086	6
Toplam (1+2+3)	4.461.699	155	11.817.744	163	9.065.980	159
4-Üretim Giderlerinden İndirimler						
Tali ürün	122.445	4	313.083	4	216.162	4
Terkinler	12.816	0	47.953	1	49.607	1
Diğer	1.455.207	51	4.208.072	58	3.100.583	54
Toplam (4)	1.590.468	55	4.569.108	63	3.366.352	59
5-Maliyet Giderleri Toplamı (1+2+3+4)	2.871.231	100	7.248.636	100	5.699.628	79

Tablo M-6. | Satış Tablosu

Satışlar	Ölçü	2021 Yılı		2022 Yılı			
		Gerçekleşen		Program		Gerçekleşen	
		Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)
1-Esas ürünler							
A-Yurt içi							
aa) Bitkisel ürün satışları							
Buğday	Ton	99.051	321.031	92.394	599.444	65.733	387.669
Soya	Ton	48	274				
Ayçiçeği	Ton	19.865	101.510	21.518	297.504	20.665	240.906
Nohut	Ton	14	59			1,7	30
Yemlik mısır (ikinci ürün)	Ton	82.712	171.571	73.680	404.150	70.839	273.950
Antep fıstığı	Ton	862	60.768	1500	150.000	1698	234.023
Meyve (Narenciye)	Ton	14.320	32.976	17.368	65.894	13.166	65.347
Fidan	Adet	246	2	-	-	1676	16
Yem bitkileri	-	-	-	-	-	-	-
Diğer tarla ve tarım ürünleri	-	-	28.859	-	13.891	-	50.195
Bitkisel ürünler satış toplamı	-	-	717.050	-	1.530.883	-	1.252.136
Sözleşmeli bitki ürün satışları							
Sözleşmeli mısır	Ton	394	5.459	643	16.082	1123	23.651
Sözleşmeli diğer ürünler (Ayçiçeği)	Ton	920	14.759	531	24.410	660	32.103
Sözl. bitkisel ürün satışları toplamı	-	-	20.218	-	40.492	-	55.754
Tohumlar							
Buğday tohumu	Ton	82.281	277.842	120.130	1.021.047	78.711	815.741
Arpa tohumu	Ton	8.775	27.985	17.972	134.787	15.383	139.868
Diğer tohumlar	-	-	18.648	-	103.269	3383	45.854
Tohumlar toplamı	-	-	324.475	-	1.259.103	-	1.001.463
Çeşitli İmal. doğan ve diğer bitkisel ürün satışları							
Mercimek (Temizlenmiş)	Ton	2.135	17.165	5.080	116.855	3.794	54.223
Selektör altı buğday	-	15302	37.401	-	225.441	907	4.329
Diğerleri	-	-	55.383	-	148.059	81	80.831
Çeşitli İmal. Doğan satışlar toplamı	-	-	109.949	-	490.355	-	139.383
aa) Tüm bitkisel ürünler satış toplamı	-	-	1.171.692	-	3.320.833	-	2.448.736
Ab)Hayvancılık Ürünleri							
Sığırcılık Ürünleri							
Damızlık sığır	Adet	5.407	42.023	4.450	54.765	7.037	86.478
Kasaplık sığır	Adet	4.689	55.935	4.609	94.609	3.557	90.604
Süt	Ton	72.197	239.619	79.820	508.936	75.065	521.044
Sperma Satışı	Doz	806.425	5.701	850.000	12.900	878.090	6.739
Sığırcılık toplamı	-	-	343.278	-	671.210	-	704.865

Koyunculuk Ürünleri

Damızlık koyun	Adet	10.696	36.461	24.250	97.843	12.830	43.323
Kasaplık koyun	Adet	55.181	70.288	58.665	144.680	70.577	162.852
Süt	Ton	4.073	19.838	4.828	45.677	3.826	37.770
Diğer (Yapağı)	-	393	1352	455	2.340	506	1.713
Koyunculuk toplamı	-	-	127.939		290.540		245.658

Atçılık Ürünleri

Safkan Arap tay satışı	Adet	223	41.539	228	54.900	213	49.504
Safkan Arap elit tay satışı	Adet	51	28.165	52	39.350	52	43.783
Sperma Satışı	Doz	38	544	-	-	38	742
Diğer	-	1	5	-	1250	10	94
Atçılık toplamı	-	-	70.253	-	95.500	-	94.123
Hayvan gübresi	Ton	3961	111	-	1636	796	36
İthal hayvan satışları (Ticari mallar)	Adet	512	4.726	-	4.100	99	1.541
Diğer	-	-	6.575	-	12.546	-	13.601
ab)Hayvancılık ürünleri toplamı	-	-	552.882	-	1.075.532	-	1.059.824
Toplam (a)	-		1.724.574		4.396.365	-	3.508.560

B-Yurt Dışı

Buğday Tohumu	Ton	1.953	8.583	-	-	850	9.435
Arpa Tohumu	Ton	2	5	-	-	3	27
Sperma	Doz	14	610	-	-	16	320
Toplam (b)	-	-	9.198	-	-	-	9.782
Toplam (1)	-	-	1.733.772	-	4.396.365	-	3.518.342
2- Sair satışlar (Yrd.İşl.mal ve hiz.sat.)	-	-	35.204	-	10.060	-	43.137
Toplam (1+2)	-	-	1.768.976	-	4.406.425	-	3.561.479
Arızı satışlar	-	-	-	-	-	-	-

Tablo M-7. | Satış Sonuçları

Satış Sonuçları	Brüt Satışlar	Satış İndirimleri	Net Satışlar	Satışların Maliyeti	Faaliyet Giderleri	Satış Maliyetleri Toplamı	Faaliyet Kârı Veya Zararı	Satışların Maliyetine Göre Kâr Veya Zarar
	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)
1-Esas ürünler								
a-Yurt içi								
aa) Bitkisel ürün satışları								
Buğday	387.669	-	387.669	190.510	73.411	263.921	123.748	47
Soya		-	-	-	-	-	-	-
Ayçiçeği	240.906	-	240.906	165.068	47.209	212.277	28.629	13
Nohut	30	-	30	10	7	17	13	76
Yemlik mısır	273.950	-	273.950	102.567	48.596	151.163	122.787	81
Antep fıstığı	234.023	-	234.023	57.008	32.144	89.152	144.871	162
Meyve (Narenciye)	65.347	-	65.347	30.819	19.754	50.573	14.774	29
Fidan	16	-	16	8	2	10	6	60
Süs bitkileri	-	-	-	-	-	-	-	-
Yem bitkileri	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer tarla ve tarım ürünleri	50.195	-	50.195	21.410	10.376	31.786	18.409	58
Bitkisel ürünler satış toplamı	1.252.136	-	1.252.136	567.400	231.499	798.899	453.237	57
Sözleşmeli Bitki Ürün Satışları								
Sözleşmeli mısır	23.651	-	23.651	11.418	9.707	21.125	2.526	12
Sözleşmeli ayçiçeği	32.103	-	32.103	10.559	3.937	14.496	17.607	121
Sözleşmeli Bitkisel ürün satışları toplamı	55.754	-	55.754	21.977	13.644	35.621	20.133	57
Tohumlar								
Buğday tohumu	815.741	-	815.741	286.776	196.065	482.841	332.900	69
Arpa tohumu	139.868	-	139.868	46.681	23.406	70.087	69.781	100
Mısır tohumu	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer tohumlar	45.854	-	45.854	26.473	11.840	38.313	7.541	20
Tohumlar toplamı	1.001.463	-	1.001.463	359.930	231.311	591.241	410.222	69
Çeşitli İmal. Doğan ve Diğer Bitki Ürün Satışları								
Mercimek (Temizlenmiş)	54.223	-	54.223	28.884	7.448	36.332	17.891	49
Selektör altı buğday	4.329	-	4.329	1.480	-	1.480	2.849	193
Selektör altı arpa	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğerleri	80.831	-	80.831	81.878	3.549	85.427	-4.596	-5
Çeşitli İmal. Doğan ve Diğer Bitki Ürün Satışları Toplamı	139.383	-	139.383	112.242	10.997	123.239	16.144	13
aa) Tüm Bitkisel ürünler satış toplamı	2.448.736	-	2.448.736	1.061.549	487.451	1.549.000	899.736	58

ab) Hayvancılık ürünleri								
Sığırcılık ürünleri								
Damızlık sığır	86.478	-	86.478	60.803	15.489	76.292	10.186	13
Kasaplık sığır	90.604	-	90.604	69.397	17.222	86.619	3.985	5
Süt	521.044	-	521.044	463.910	95.085	558.995	-37.951	-7
Sığırcılık toplamı	698.126	-	698.126	594.110	127.796	721.906	-23.780	-3
Koyunculuk ürünleri								
Damızlık koyun	43.323	-	43.323	122.070	8.244	130.314	-86.991	-67
Kasaplık koyun	162.852	-	162.852	156.269	33.570	189.839	-26.987	-14
Süt	37.770	-	37.770	51.600	5.354	56.954	-19.184	-34
Diğer (Yapağı)	1.713	-	1.713	1.854	313	2.167	-454	-21
Koyunculuk toplamı	245.658	-	245.658	331.793	47.481	379.274	-133.616	-35
Atçılık								
Safkan Arap tay satışı	49.504	-	49.504	24.462	13.649	38.111	11.393	30
Safkan Arap elit tay sat.	43.783	-	43.783	16.890	12.798	29.688	14.095	47
Diğer	94	-	94	441	30	471	-377	-
Atçılık toplamı	93.381	-	93.381	41.793	26.477	68.270	25.111	37
Hayvan gübresi	36	-	36	20		20	16	80
İthal hayvan satışları (Ticari mallar)	1.541	-	1.541	5.740	1.175	6.915	-5.374	-78
Diğer	21.082	-	21.082	16.977	13.780	30.757	-9.675	-31
ab)Hayvancılık ürünleri toplamı	1.059.824	-	1.059.824	990.433	216.709	1.207.142	-147.318	-12
Toplam (a)	3.508.560	-	3.508.560	2.051.982	704.160	2.756.142	752.418	27
b-Yurt Dışı								
Buğday Tohumu	9.435	-	9.435	758	-	758	8.677	-
Arpa Tohumu	27	-	27	11	-	11	16	-
Sperma	320	-	320	14	-	14	306	-
Toplam (b)	9.782	-	9.782	783	-	783	8.999	-
Toplam (1)	3.518.342	-	3.518.342	2.052.765	704.160	2.756.925	761.417	28
2- Sair satışlar (Yrd.İşl. mal ve hizmet satışı)	43.137	-	43.137	38.306	-	38.306	4.831	13
Toplam (1+2)	3.561.479	-	3.561.479	2.091.071	704.160	2.795.231	766.248	27
Satış programı	4.406.425	-	4.406.425	3.397.949	764.716	4.162.665	243.760	6
Geçen dönem satış sonuçları	1.768.976	-	1.768.976	1.327.261	373.754	1.701.015	67.961	4
Programa göre fark	-844.946	-	-844.946	-1.306.878	-60.556	-1.367.434	522.488	-38

Mali Durum Göstergeleri

Tablo M-8. Mali Durum Göstergeleri

A - Mali durum					2022	2021
1- Mali yapı					(%)	(%)
a- Mali kaldıraç	Yabancı Kaynaklar X 100	=	$\frac{2.255.237}{6.334.953} \times 100$	=	35,6	16,99
	Varlıklar Toplamı					
b- Mali yeterlilik (Finansman)	Öz Kaynaklar X 100	=	$\frac{4.079.716}{2.255.237} \times 100$	=	181	488
	Yabancı Kaynaklar					
c- Oto finansman (İç kaynaklar)	Yedekler X 100	=	$\frac{15.711}{3.715.747} \times 100$	=	0,42	0,50
	Ödenmiş Sermaye					
d- Bağlı değerlerin finansmanında kullanılan kaynaklar ve bu değerlerin kaynaklar içerisindeki yeri	Bağlı Değerler X 100	=	$\frac{2.544.323}{4.079.716} \times 100$	=	62	63
	Öz Kaynaklar					
	Mad. Dur. Varlıklar (Net) X 100	=	$\frac{1.315.159}{4.079.716} \times 100$	=	32	34
	Öz Kaynaklar					
Duran varlıklar; Varlıklar ilişkisi	Bağlı Değerler X 100	=	$\frac{2.544.323}{6.334.953} \times 100$	=	40	53
	Varlıklar Toplamı					
	Maddi Duran Varlıklar (Net) X 100	=	$\frac{1.315.159}{6.334.953} \times 100$	=	21	27
	Varlıklar Toplamı					
e- Paraya çevrilebilir ve hazır değerlerin varlıklar içerisindeki yeri	Paraya Çevrilebilir ve Hazır Değerler X 100	=	$\frac{3.790.830}{6.334.953} \times 100$	=	60	47
	Varlıklar Toplamı					
2- Likidite						
a- Nakit Oran	Hazır Değerler X 100	=	$\frac{172.704}{2.255.237} \times 100$	=	8	13
	Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar					
b- Likidite	(Hazır Değerler + Çok Kısa Sürede Paraya Çevrilebilir Değerler-Stoklar) X 100	=	$\frac{(172.704+3.617.926-2.672.673)}{2.255.237} \times 100$	=	50	83
	Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar					
c- Cari Oran	Dönen Varlıklar X 100	=	$\frac{3.790.630}{2.255.237} \times 100$	=	168	279
	Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar					
3- Varlık ve kaynakların net satışlara göre devir hızları	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dahili ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	7,1	8,28
	Ticari Alacaklar		501.938			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dahili Ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	4,41	5,31
	Ortalama Mamul Stoku (Dön. Başı ve Dön. Sonu Stok Ort.)	=	$\frac{(370.210 + 1.244.656)}{2}$	=		
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili Ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	0,94	1,08
	Dönen Varlıklar		3.790.630			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	1,4	0,97
	Net Duran Varlıklar		2.544.323			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	0,56	0,51
	Varlıklar Toplamı		6.334.953			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	2,32	1,68
	Net İşletme Sermayesi (Dönen Var.- Kısa Süreli Borç)		1.535.393			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arzı Satışlar Hariç)	=	3.561.479	=	0,87	0,62
	Öz Kaynaklar Toplamı		4.079.716			

B - Mali sonuçlar					2022 (%)	2021 (%)
1- Karlılık (Rantabilite)	Dönem Karı X 100	=	613.217 x 100	=	15,03	4,55
	Öz Kaynaklar		4.079.716			
1- Zararlılık (İrrantabilite)	Dönem Zararı X 100	=		=		
	Öz Kaynaklar (Dönem Başı)					
	Ödenen Faizler X 100	=	176.523 x 100	10,29	13,37	16,89
	Faize Tabi Yabancı Kaynaklar		1.320.000			
2- Mali sonucu ilgilendiren etkenler	Net Satış Tutarı (Piyasaya) X 100 (Dahili ve Arızı Satışlar Hariç)	=	3.561.479 x 100	=	107,72	60,08
	Kullanılan Sermaye - İşletmeye Açılmayan Yatırımlarda Kullanılan Kaynaklar		3.715.747- 409.525			

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN 2022 YILI FİNANSAL DURUM VE KAR/ZARAR TABLOSU AÇIKLAMALARI

Kuruluşumuzun vergiye esas hazırlanan yasal finansal tabloların TFRS' ye göre hazırlanmış finansal tabloları dönüşümü sonrası bağlı ortaklık (Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.S.) ile konsolide edilmiş Finansal Durum ve Kar/Zarar Tabloları açıklamaları;

I-VARLIKLAR

Finansal Durum Tablosunun Varlıklar bölümünü oluşturan değerlerin ayrıntısı önceki dönem değerleri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-9. Varlıklar

VARLIKLAR	31.12.2021		31.12.2022		FARK
	(TL)	(%)	(TL)	(%)	(TL)
DÖNEN VARLIKLAR					
Nakit ve Nakit Benzerleri	90.808.296	-	190.943.449	-	100.135.153
Finansal Yatırımlar	1.900.647	-	-	-	(1.900.647)
Ticari Alacaklar	213.044.149	1	500.228.677	2	287.184.528
- İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	-	-	-	-	-
- İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	213.044.149	-	500.228.677	-	287.184.528
Diğer Alacaklar	28.375.615	-	13.102.332	-	(15.273.283)
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	11.318.465	-	4.757.646	-	(6.560.819)
- İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	17.057.150	-	8.344.686	-	(8.712.464)
Stoklar	759.265.372	3	1.957.873.063	6	1.198.607.691
Canlı Varlıklar	387.406.611	1	714.541.700	2	327.135.089
Peşin Ödenmiş Giderler	6.722.711	-	19.038.281	-	12.315.570
Cari Dönem Vergisi ile İlgili Dönen Varlıklar	160.602	-	267.765	-	107.163
Diğer Dönen Varlıklar	165.619.801	1	411.530.216	1	245.910.415
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	1.653.303.805	6	3.807.525.483	12	2.154.221.678
DURAN VARLIKLAR					
Diğer Alacaklar	4.031.958	-	4.021.857	-	(10.101)
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	8.010	-	8.010	-	0
- İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	4.023.948	-	4.013.847	-	(10.101)
İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar	20.478.667	-	31.621.939	-	11.143.272
Canlı Varlıklar	988.972.840	3	1.370.181.285	4	381.208.445
-Yapılmakta Olan Yatırımlar(Canlı Varlıklar)	453.566.228	2	656.550.009	2	205.983.781
-Amortismanına Tabi Canlı Varlıklar	535.406.612	2	710.631.276	2	175.224.664
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	6.774.953.760	24	6.773.127.762	22	(1.825.998)
Maddi Duran Varlıklar	19.179.257.351	67	18.790.899.354	61	(388.357.997)
Kullanım Hakkı Varlıkları	821.383	-	256.916	-	(564.467)
Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3.637.100	-	1.041.528	-	(1.595.572)
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	26.972.153.058	94	26.971.150.639	88	(1.002.419)
VARLIKLAR TOPLAMI	28.625.456.864	100	30.778.676.123	100	2.153.219.259

Varlıklar toplamı, 2021 yılına göre % 7,5 oranında artarak 30.778.676.123 TL olarak gerçekleşmiştir. Varlıkların % 12 oranında 3.807 milyon TL'lik kısmı dönen, % 88 oranında 26.971 milyon TL'lik kısmı duran varlıklardan oluşmuştur.

Dönen varlıkların % 4,9 oranında 190,9 milyon TL'lik kısmı Nakit ve Benzerlerinden, % 13,1 oranında 500 milyon TL'lik kısmı ticari alacaklardan, % 0,03 oranında 13,1 milyon TL'lik kısmı diğer alacaklardan, % 51,4 oranında 1.957 milyon TL'lik kısmı stoklardan, % 18,7 oranında 714 milyon TL'lik kısmı Canlı Varlıklardan, % 0,5 oranında 19 milyon TL'lik kısmı Peşin Ödenen Giderlerden, % 0,0007 oranında 267 bin TL'lik kısmı Cari Dönem Vergisi ile ilgili dönen varlıklardan ve % 10,8 oranında 411 milyon TL'lik kısmı diğer dönen varlıklardan meydana gelirken;

Duran Varlıkların % 0,001 oranında 4 milyon TL'lik kısmı diğer alacaklardan, % 0,01 oranında 31,6 milyon TL'lik kısmı İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlardan, % 5,0 oranında 1.370 milyon TL'lik kısmı canlı varlıklardan, % 25 oranında 6.773 milyon TL'lik kısmı yatırım amaçlı gayrimenkullerden, % 69,6 oranında 18.790,8 milyon TL'lik kısmı maddi duran varlıklardan meydana gelmiştir.

Varlıkların ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

A-DÖNEN VARLIKLAR

Dönen varlıklar 2021 yılına göre % 130 oranında artarak 3.807 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Dönen varlıkların en önemli kalemi dönen varlıkların % 70,1'ni oluşturan 2.671 milyon TL tutarındaki stoklar ve canlı varlıklardan meydana gelmiştir.

Dönen varlıkların ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

1.Nakit ve Nakit Benzerleri

Yılsonu itibariyle nakit ve nakit benzerlerinin 2021 yılı ile karşılaştırmalı ayrıntısı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-10. | Nakit ve Nakit Benzerleri

Nakit ve Nakit Benzerleri	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Kasa Hesabı	121.270	155.286	34.016
Bankalar Hesabı	84.213.145	168.754.991	84.541.846
Kamu Bankaları	67.592.298	150.513.346	82.921.048
T.C. Ziraat Bankası	64.421.096	121.025.970	56.604.874
Türkiye Halk Bankası	2.490.190	1.897.482	(592.708)
Türkiye Vakıflar Bankası	681.012	27.589.895	26.908.883
Özel Bankalar			
Türkiye İş Bankası	-	2.055	2.055
- Bağlı Ortaklık Türk Sudan A.Ş.	16.564.445	18.183.187	1.618.742
- Kur Değerleme Farkı	56.402	56.402	0
Diğer Hazır Değerler (Kredi Kartı Satışlarından Banka Hesaplarına Aktarılmayanlar)	6.473.881	22.033.173	15.559.292
Toplam	90.808.296	190.943.449	100.135.153

1.1. Kasa Hesabı

Kasa hesabında yer alan tutar, 155.286 TL Genel Müdürlük ve işletmelerin 2022 yılsonu itibariyle vezne kasalarında bulunan nakit tutara aittir.

1.2. Bankalar Hesabı

Bankalarda dönem sonu itibariyle bulunan mevduatın ayrıntısı aşağıdaki gibidir.

Tablo M-11. | Banka Hesap Ayrıntıları (1)

Mevduatın Türü	Mevduat Tutarı (TL)
	31.12.2022
Vadesiz Hesaplar	10.279.670
TL	4.568.114
Dolar (248.953,77 USD)	4.655.012
Euro (52.999,68 EURO)	1.056.543
Vadeli Hesaplar (90 Günün Altında)	
TL	140.292.134
Bağlı Ortaklık Türk Sudan A.Ş.	18.183.187
Toplam	168.754.991

Genel Müdürlük ve İşletmelerin bankalardaki mevduatının ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-12. | Banka Hesap Ayrıntıları (2)

	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
Genel Müdürlüğe Ait Mevduat Tutarı	66.104.028	148.725.032
Vadesiz TL Hesabı	1.780.970	2.964.421
Vadeli TL Hesabı	62.402.844	140.292.134
Vadesiz Döviz Hesabı	1.920.214	5.468.478
-USD (2021: 311,77-2022: 235.953,77)	4.046	4.411.934
-EURO (2021: 130.509-2022: 52.999,68)	1.916.168	1.056.543
İşletmelere Ait Vadesiz Mevduat Tutarı	1.488.270	1.790.370
Toplam	67.592.298	150.515.401

Genel Müdürlüğümüz ve İşletmelerinin dönem sonundaki yabancı paraların değerlemesinde 2022 yıl-sonu değerlemeye esas olmak üzere yayınlanan V.U.K. Genel Tebliği (Sıra No: 548) de yer alan USD için 18,6983 TL, EURO için 19,9349 TL döviz kuru esas alınmıştır. Genel Müdürlük banka hesaplarında mevcut 235.953,77 USD' nin tamamı Genel Müdürlüğe ait hesap bakiyesidir. Yine banka hesaplarında mevcut 52.999,68 EURO' nun tamamı gerçek ve tüzel kişilere ait teminatlardır.

İşletmelere ait 1.790.368,89 TL tutarındaki mevduatın 1.547.290,99 TL' si İşletmelerin vadesiz banka hesaplarına, 243.077,90 TL' si Kazımkarabekir işletmesinin teminat olarak aldığı 10.000 USD tutarındaki vadesiz döviz hesabı ile Ceylanpınar işletmesinin teminat olarak aldığı 3.000 USD tutarındaki vadesiz döviz hesabına aittir.

1.3. Diğer Hazır Değerler

Diğer hazır değerlerde mevcut 22.033.173 TL'nin tamamı kredi kartı ile satışlardan henüz banka hesap-larına aktarılmayan tutara aittir.

2. Finansal Yatırımlar

Kamu Kesimi Tahvil Sen. ve Bonolar hesabı 2022 yılında işlem görmemiştir.

3. Ticari Alacaklar

2021 yılına göre % 135 oranında artarak 500.228.677 TL gerçekleşen ticari alacaklar, dönen varlıkların % 13,1' ini oluşturmuştur.

Ticari alacakların ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-13. | Ticari Alacaklar

Ticari Alacaklar / Kısa Vadeli	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
<i>İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar</i>			
İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	213.044.149	500.228.677	287.184.528
Alıcılar	213.730.082	501.937.807	288.207.725
Ertelenmiş Vade Farkı Geliri (-)	(685.933)	(1.709.130)	(1.023.197)
Toplam	213.044.149	500.228.677	287.184.528

3.1. İlişkili Taraflardan Alacaklar

3.2. İlişkili Olmayan Taraflardan Alacaklar

3.2.1. Alıcılar

Ticari alacakların tamamını oluşturan alıcılar hesabının ayrıntısı 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-14. | Ticari Alacaklar Alıcılar Ayrıntısı

ALICILAR	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Genel Bütçeli Kuruluşlardan Alacaklar	12.534	816.320	803.786
Özel Bütçeli Kuruluşlardan Alacaklar	-	-	-
Mahalli İdarelerden Alacaklar	-	-	-
Kamu İşletmelerinden Alacaklar	1.378.740	5.118.957	3.740.217
Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Alacaklar	10.753.434	20.377.764	9.624.330
Yurtiçi Özel Şahıslardan Alacaklar	32.608.601	36.028.014	3.419.413
Yurtiçi Tüzel Şahıslardan Alacaklar	168.976.774	439.596.752	270.619.978
Toplam	213.730.083	501.937.807	288.207.724

4. Diğer Alacaklar

Diğer alacaklar ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-15. | Diğer Alacaklar

Diğer Alacaklar / Kısa Vadeli	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	11.318.465	4.757.646	(6.560.819)
İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	17.041.373	8.344.686	(8.696.687)
Verilen Depozito ve Teminatlar	15.777	426.541	410.764
Diğer Alacaklar	17.041.373	7.918.145	(9.123.228)
Toplam	28.375.615	13.102.332	(15.273.283)

5. Stoklar

2021 yılına göre % 157,8 oranında artarak 1.957.873.063 TL'ye ulaşan stokların parasal değerlerinin ayrıntısı, önceki dönemle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-16. | Stoklar

Stoklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
İlk Madde ve Malzeme	359.241.773	666.839.696	307.597.923
Yarı Mamuller	(6.964.438)	1.651.871	8.616.309
Mamuller	370.210.043	1.244.656.300	874.446.257
Ticari Mallar	5.882.749	168.000	(5.714.749)
Ambardaki Üretim Artıkları-Tali Ürünler	27.544.972	39.340.288	11.795.316
Ödünç ve İmalata verilen Malzemeler	50.740	2.334.874	2.284.134
Diğer Stoklar	3.299.533	2.882.034	(417.499)
Toplam	759.265.372	1.957.873.063	1.198.607.691

Devreden stok tutarları, satışı gerçekleşmeyen veya dahili tüketimde kullanılmayan mahsuller bağlı olarak önceki yıla göre artmıştır.

6. Canlı Varlık Stokları

Canlı Varlık Stokları Tarımsal (Bitkisel) ve Hayvansal Stoklar olarak bu hesap grubunda yer almaktadır. Canlı Varlık Stoklarının 2021 yılı ile karşılaştırmalı tablosu aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-17. | Canlı Varlık Stokları

Stoklar/Canlı Varlık Stokları	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Canlı Varlık Stokları (Tarımsal)	354.240.968	697.953.440	343.712.472
Canlı Varlık Stokları (Hayvansal)	33.165.643	16.588.260	(16.577.383)
Toplam	387.406.611	714.541.700	327.135.089

6.1. Canlı Stoklar Tarımsal (Bitkisel)

Bu grupta Genel Müdürlüğümüze bağlı işletmelerde ekilişi yapılan ve ertesi yılda hasat edilecek bitkisel ekilişler yer almaktadır.

Canlı Tarımsal (Bitkisel) Stokların 2021 ve 2022 yılları karşılaştırmalı olarak ayrıntısı aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-18. | Canlı Stoklar Tarımsal (Bitkisel)

CANLI VARLIK STOKLARININ TARIMSAL DETAYI	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
Güzlük Buğday Ekimi (Kuru)	97.641.419	168.472.951
Güzlük Buğday Ekimi (Sulu)	174.637.998	362.660.918
Güzlük Arpa Ekimi (Kuru)	17.193.669	23.299.839
Güzlük Arpa Ekimi (Sulu)	6.909.355	16.007.224
Güzlük Çayır Otu Ekimi (Kuru)	1.182.001	2.167.290
Güzlük Çayır Otu Ekimi (Sulu)	1.165.955	1.850.796
Güzlük Buğday Hasılı Ekimi (Kuru)	117.892	64.458
Güzlük Buğday Hasılı Ekimi (Sulu)	873.570	2.241.331
Güzlük Yulaf Ekimi (Kuru)	89.124	1.422.571
Güzlük Yulaf Ekimi (Sulu)	391.929	407.784
Güzlük Fiğ Ekimi (Kuru)	7.350.888	17.511.371
Güzlük Fiğ Ekimi (Sulu)	8.374.989	16.609.153
Güzlük Mercimek Ekimi (Sulu)	19.653.423	39.176.336
Güzlük Yem Bezelyesi Ekimi (Kuru)	1.665.921	1.341.776
Güzlük Yem Bezelyesi Ekimi (Sulu)	2.525.647	4.139.743
Güzlük Tritikale Ekimi (Kuru)	3.212.770	7.438.366
Güzlük Tritikale Ekimi (Sulu)	2.104.684	4.299.151
Güzlük Tohumluk Fiğ Ekimi (Kuru)	3.580.643	6.271.211
Güzlük Tohumluk Fiğ Ekimi (Sulu)	4.591.334	14.269.667
Mahsul Buğday (Sulu)	819.658	-
Buğday Tohumu	158.098	-
İkinci Ürün Yemlik Mısır	-	1.261.069
Güzlük Kolza (Kanola) Ekimi (Kuru)	-	144.700
Güzlük Organik Buğday Ekimi (Kuru)	-	6.895.735
Toplam	354.240.968	697.953.440

6.2.Canlı Stoklar Hayvansal

Bu grupta damızlık özelliğini kaybederek reforme edilen ve besi amaçlı hayvanlar yer almaktadır. Canlı Hayvansal Stokların 2021 ve 2022 yılları karşılaştırmalı olarak ayrıntısı aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-19. | Canlı Stoklar Hayvansal

CANLI VARLIK STOKLARININ HAYVANSAL DETAYI	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
Tay	1.136.320	-
Safkan Arap Elit Yarış Tayı	4.499.149	-
Damızlık Koyun	10	-
Damızlık Keçi	1.173.566	-
Kasaplık Sığırlar	21.140.148	9.937.844
Kasaplık Koyunlar	5.216.450	6.509.016
Kasaplık Keçiler	-	141.400
Toplam	33.165.643	16.588.260

7. Peşin Ödenmiş Giderler

2021 yılına göre % 183,2 oranında artarak 19.038.281 TL'ye ulaşan Peşin Ödenen Giderler Dönen Varlıkların % 0,50 'ini oluşturmuştur. Ayrıntısı, önceki dönemle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-20. | Peşin Ödenmiş Giderler

Peşin Ödenmiş Giderler	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Verilen Sipariş Avansları	525.037	257.749	(267.288)
Gelecek Aylara Ait Giderler	6.197.674	18.780.532	12.582.858
Toplam	6.722.711	19.038.281	12.315.570

7.1.Verilen Sipariş Avansları

31.12.2022 tarihi itibarıyla mal ve hizmet alımına ilişkin olarak verilen sipariş avansları 257.749 TL olarak 2023 yılına devretmiştir.

Hesap Bakiyesinin 210.749.83 TL' si Genel Müdürlüğe, 780,00 TL'si Anadolu İşletmesine,5.546,00 TL' si Ceylanpınar İşletmesine, 40.423,18 TL' si Gözlü İşletmesine ve 250,00 TL' si Türkgeldi İşletmesine aittir.

7.2.Gelecek Aylara ait Giderler

Gelecek aylara ait giderler tutarının 18.767.291 TL' si TİGEM'e ait olup, bu tutarın 12.288.672 TL' sinin Kuruluşumuzun 15 Aralık 2022 tarihinde ödenen memur maaşlarının 2023 yılına isabet eden kısmına, 387.467 TL'si Peşin Ödenen Sigorta Giderlerinin 2023 yılına isabet eden kısmına, 6.091.152 TL'si diğer giderlere aittir.

13.241,00 TL'si ise Bağlı Ortaklığımız Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.' ne aittir.

8.Cari Dönem Vergisi ile İlgili Dönen Varlıklar

Cari Dönem Vergisi ile İlgili Dönen Varlıklar 2021 yılına göre % 66,7 oranında artarak 267.765 TL olmuştur. Ayrıntısı, önceki dönemle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-21. | Cari Dönem Vergisi ile İlgili Dönen Varlıklar

Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Peşin Ödenen Vergiler	160.602	267.765	107.163
Toplam	160.602	267.765	107.163

Peşin Ödenen vergilerin 267.765 TL' si Genel Müdürlüğün yaptığı repo faizinden kesilen Stopaj Gelir Vergisine aittir.

9.Diğer Dönen Varlıklar

2021 yılına göre % 148,5 oranında artarak 411.530.217 TL'ye ulaşan Diğer Dönen Varlıklar, Dönen Varlıkların % 10,8 'ini oluşturmuştur. Ayrıntısı, önceki dönemle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-22. | Diğer Dönen Varlıklar

Diğer Dönen Varlıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Gelir Tahakkukları	2.440	129.627	127.187
Devreden KDV	163.673.988	411.337.715	247.663.727
Diğer KDV	1.943.373	62.875	(1.880.498)
Toplam	165.619.801	411.530.217	245.910.416

9.1.Gelir Tahakkukları

Gelir tahakkukları tutarı 129.627 TL Bağlı ortaklığımız Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.'nin 2022 yılına isabet eden faiz tahakkukuna aittir.

9.2.Devreden KDV

Devreden KDV; 411.337.715 TL'nin 411.126.247 TL' si Genel Müdürlüğün; 211.468 TL' si Bağlı ortaklığımız Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.'nin 2022 yılında indirim yoluyla giderilemeyen Katma Değer Vergisi tutarıdır.

9.3.Diğer KDV

Diğer KDV; 62.875 TL Genel Müdürlüğün İhraç kaydı ile yapılan satışlar ile terkin edilecek Katma Değer Vergisi tutarıdır.

B-DURAN VARLIKLAR

Duran varlıklar 2021 yılına göre % 0,003 oranında azalarak 26.971.150.639 TL olmuştur

Varlıklar toplamının % 88'ini oluşturan duran varlıkların ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

1. Ticari Alacaklar

2021 Yılına göre % 0,2 oranında azalarak 4.021.857 TL olarak gerçekleşen uzun vadeli ticari alacaklarımız duran varlıkların % 0,01' ini oluşturmaktadır.

Ayrıntısı önceki yıllara karşılaştırmalı olarak aşağıdaki gibidir.

Tablo M-23. | Ticari Alacaklar

Ticari Alacaklar/Uzun Vadeli	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
İlişkili Taraflardan Alacaklar	8.010	8.010	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Alacaklar	4.023.948	4.013.847	(10.101)
Verilen Depozito ve Teminatlar	1.525.330	1.580.733	55.403
Diğer Alacaklar	2.498.618	2.433.114	(65.504)
Şüpheli Diğer Alacaklar	184.296	121.996	(62.300)
Şüpheli Diğer Alacaklar karşılığı	(184.296)	(121.996)	62.300
Net Toplamı	4.031.958	4.021.857	(10.101)

2. İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar

Duran Varlıkların % 0,01'ini oluşturan ve 2021 yılına göre % 54,4 oranında artarak 31.621.939 TL' ye ulaşan Öz Kaynak Değerleme Yöntemiyle Değerlenen yatırımlar kurumumuzun iştiraklerinden oluşmaktadır.

Bu yatırımlara ilişkin finansal durum tablosu 2021 ve 2022 yılları itibariyle karşılaştırmalı olarak aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-24. | İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar

Öz Kaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş.	5.471.436	10.010.483	4.539.047
Bala Tarım ve Hayvancılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.	15.007.231	21.611.456	6.604.225
Toplam	20.478.667	31.621.939	11.143.272

2.1. İştirakler

Kuruluşumuzun iştiraki olduğu iki adet anonim şirket bulunmaktadır.

2.1.1. Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Yüksek Planlama Kurulu'nun 26.11.2001 tarih ve 2001 tarih ve 2001/T-37 sayılı Kararı doğrultusunda Kuruluşumuz ile Dimes Gıda San. Ve Tic. A.Ş arasında 600 Bin sermayeli Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi San. ve Tic. A.Ş. unvanlı yeni bir şirket kurulmuş ve bu şirket sermayesine Genel Müdürlüğümüz % 25 oranında iştirak etmiştir.

Şirket sermayesi, 19.03.2005 tarihli Genel Kurul toplantısında, 2.000.000 TL ye, 31.03.2007 tarihli Yönetim Kurulu Kararı ile 7.000.000 TL'ye yükseltilmiştir.

Şirket sermayesine ilişkin taahhüdümüz, her yıl şirketten elde edilen kira bedeli kadar yerine getirilmektedir. 2015 yılsonu itibariyle sermaye taahhüdüne ilişkin borcumuz kalmamıştır. Taahhüdümüze ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo M-25. | Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş Şirket Sermayesi ve Taahhüt

Şirket Sermayesi (TL)			Sermaye Taahhüdümüz (TL)		
Nominal Sermaye	Enflasyon Düzeltmesi	Toplam	Nominal Sermayeye Göre	Enflasyon Düzeltmesine Göre	Toplam
7.000.000	81.464	7.081.464	1.750.000	19.188	1.769.188
Sermaye Taahhüdünden Ödediklerimiz (TL)			Taahhütten Kalan Ödenmemiş Sermaye Tutarımız (TL)		
Nominal Sermayeye Göre	Enflasyon Düzeltmesine Göre	Toplam			
1.750.000	19.188	1.769.188	-		

Tablo M-26. | Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı

Ortağın Adı Soyadı Veya Ticaret Unvanı	Sahip Olduğu (A) Grubu İmtiyazlı Hisseler	Sahip Olduğu (B) Grubu Hisseler	Ortaklık Payı
TİGEM	1.750.000	-	% 25
DİMES A.Ş.	-	4.200.000	% 60
O.Ziya DİREN	-	350.000	% 5
A.Rıza DİREN	-	350.000	% 5
Erol DİREN	-	350.000	% 5
Toplam	1.750.000	5.250.000	% 100

2.1.2. Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San. ve Tic. A.Ş.

Yüksek Planlama Kurulunun 20.05.2008 tarihli ve 2008/T-9 sayılı kararı doğrultusunda Genel Müdürlüğümüz ile pilot ortak Canet Gıda Turizm İnşaat İth. İhr. San. ve Tic. A.Ş. ve diğer kişiler arasında; 8 Temmuz 2008 tarihinde 6.000.000 TL sermayeli, Bala-Can Tarım Hayvancılık İşletmesi San. ve Tic. A.Ş. unvanlı bir şirket kurulmuş ve şirket sermayesine % 20 oranında (1.200.000 TL) iştirak edilmiştir.

Bala-Can A.Ş. nin kuruluşuna ilişkin ilan; 14 Temmuz 2008 tarihli ve 7104 sayılı Ticaret Sicili gazetesinde yayımlanmıştır. Genel Müdürlüğümüzün şirketten bir yıllık kira bedeli alacağı olan KDV hariç 1.200.000 TL; kira sözleşmesinin VI/b maddesi gereğince taahhüt edilen sermayeye sayılmış ve sermaye taahhüdümüzün tamamı yerine getirilmiştir.

Pilot ortak Canet Gıda A.Ş. hisselerini Betaser San. T.A.Ş.'ne devretmiştir. Şirketin adı, Bala Tarım ve Hayvancılık San. Tic. A.Ş. olarak değiştirilmiş ve şirketin nominal sermayesi 06.01.2011 tarihinde yapılan

olağanüstü genel kurul toplantısında 27.000.000 TL' ye çıkartılmıştır. Olağanüstü genel kurul kararları 12.01.2012 tarihli ve 7728 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlanmıştır. Yeni statüye göre Betaser Tarım Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş. pilot ortak olmuştur. Şirketin 30.09.2014 tarihinde yapılan olağanüstü Genel Kurul toplantısında 27.000.000 TL olan sermayesi 37.000.000 TL'ye çıkartılmıştır.

04.09.2015 Tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısı sonucu şirketin sermayesi 37.000.000 TL' den 45.000.000 TL' ye çıkartılmıştır. Şirketin 31.07.2017 tarihinde yapılan olağan genel kurul toplantısı ile sermayesi 45.000.000 TL' den 55.000.000 TL'ye çıkartılmıştır.04.09.2018 Tarihinde yapılan Genel Kurul Kararı ile Sermayesi 70.000.000 TL' ye çıkartılmıştır.

Ortakların sermaye payları ve kuruluşumuzun ortaklık payı ve taahhüdümüze ilişkin doküman 31.12.2022 tarihi itibarıyla aşağıdaki şekildedir. Sermaye taahhüdü nedeniyle borcumuz bulunmamaktadır.

Tablo M-27. | Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı

Ortağın Adı Soyadı Veya Ticaret Unvanı	Sahip Olduğu Hisse Tutarı (TL)	Ortaklık Hisse Oranı (%)
BETASER A.Ş.	55.300.000	% 79
TİGEM	14.000.000	% 20
MAHMUT ASLAN	700.000	%1
Toplam	70.000.000	% 100

Tablo M-28. | Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San ve T.A.Ş. Şirket Sermayesi ve Taahhüt

İştirakin Adı	Sermayesi (TL)	İştirakteki Sermaye Tutarımız (TL)	Ödenen Sermaye Taahhüdü (TL)	Kalan Sermaye Taahhüdümüz (TL)
Bala Tarım Hayvancılık A.Ş.	14.000.000	14.000.000	14.000.000	-

2.1.3.İştiraklerdeki Yatırımları, Finansal Tabloları ile İlgili Özet Bilgiler

Tablo M-29. | İştiraklerdeki Yatırımları, Finansal Tabloları

Şirket Adı	31.12.2021 (TL)				31.12.2022 (TL)			
	Toplam Varlıklar	Toplam Yükümlülükler	Satış Gelirleri	Net Dönem Karı/Zararı	Toplam Varlıklar	Toplam Yükümlülükler	Satış Gelirleri	Net Dönem Karı/Zararı
Kazova Vasfi Diren Tarım İşl. San. ve Tic. A.Ş.	32.768.739	14.720.984	32.425.509	8.016.826	73.232.704	30.114.808	65.862.233	23.204.051
Bala Tarım ve Hayvancılık San. ve Tic. A.Ş.	244.678.770	189.978.401	89.681.747	(1.336.880)	338.808.103	258.319.861	226.079.438	33.021.125

2.1.3.1. Finansal Durum Özeti

Tablo M-30. | Finansal Durum Özeti (2022)

Şirket Adı	Raporlama Dönemi	Dönen Varlıklar	Duran Varlıklar	Toplam Varlıklar	Kısa Vadeli Yükümlülük	Uzun Vadeli Yükümlülük	Net Varlıklar
Kazova Vasfi Diren Tarım İşl. San. A.Ş.	2022	35.288.132	37.944.572	73.232.704	17.068.706	13.046.102	43.117.896
Bala Tarım ve Hayv. San. ve Tic. A.Ş.	2022	132.912.958	205.895.145	338.808.103	73.280.383	185.039.477	80.488.242

Tablo M-31. | Finansal Durum Özeti (2021)

Şirket Adı	Raporlama Dönemi	Dönen Varlıklar	Duran Varlıklar	Toplam Varlıklar	Kısa Vadeli Yükümlülük	Uzun Vadeli Yükümlülük	Net Varlıklar
Kazova Vasfi DirenTarım İşl. San. A.Ş.	2021	11.702.175	21.066.564	32.768.739	11.266.525	3.454.459	18.047.755
Bala Tarım ve Hayv. San. ve Tic. A.Ş.	2021	97.753.196	146.925.574	244.678.770	97.673.764	92.304.636	54.700.369

2.1.3.2. Kar/Zarar Durum Özeti**Tablo M-32. | Kar/Zarar Durum Özeti (2022)**

Şirket Adı	Raporlama Dönemi	Hasılat	Maliyet	Diğer Gelirleri	Toplam Giderler	Kar/Zarar
Kazova Vasfi DirenTarım İşl. San. A.Ş.	2022	65.862.233	(35.320.938)	1.445.231	(8.782.475)	23.204.051
Bala Tarım ve Hayv. San. ve Tic. A.Ş.	2022	226.079.438	(159.214.340)	6.535.862	(40.379.835)	33.021.126

Tablo M-33. | Kar/Zarar Durum Özeti (2021)

Şirket Adı	Raporlama Dönemi	Hasılat	Maliyet	Diğer Gelirleri	Toplam Giderler	Kar/Zarar
Kazova Vasfi DirenTarım İşl. San. A.Ş.	2021	32.425.509	(19.120.404)	750.088	(6.038.367)	8.016.826
Bala Tarım ve Hayv. San. ve Tic. A.Ş.	2021	89.681.747	(69.955.320)	6.876.972	(27.940.280)	(1.336.880)

3. Canlı Varlıklar

Duran Varlıkların % 5 'ini oluşturan Canlı Varlıklar 2021 yılına göre % 38,5 oranında artarak 1.370.181.285 TL olmuştur.

Bu grupta yer alan varlıklar 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-34. | Varlıkların Karşılaştırılması

Canlı Varlıklar/Duran Varlıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Yapılmakta Olan Yatırımlar - Canlı Varlıklar	453.566.228	659.550.009	205.983.781
Amortisman Tabi Canlı Varlıklar	535.406.612	710.631.276	175.224.664
Toplam	988.972.840	1.370.181.285	381.208.445

3.1. Yapılmakta Olan Yatırımlar (Canlı Varlıklar)

2021 ve 2022 yılı ayrıntısı aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-35. | Yapılmakta Olan Yatırımlarda Canlı Varlıklar

Yapılmakta Olan Yatırımlarda Canlı Varlıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
Atçılık	30.930.001	57.092.000
Siğircilik	151.128.267	212.953.362
Koyunculuk	149.876.596	240.063.473
Keçicilik	3.833.250	5.156.100
Ceylancılık	62.400	1.800
Köpekçilik	155.500	177.500
Bitkisel Tesisler	117.580.213	144.105.774
Toplam	453.566.228	659.550.009

Tablo M-36. | Yapılmakta Olan Yatırımlar (Canlı Varlıklar)

Yapılmakta Olan Yatırımlar (Canlı Varlıklar)	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
Atçılık	30.930.001	57.092.000
-Üçlü Tay	3.210.000	7.101.000
-İkili Tay	12.950.000	23.336.000
-Birli Tay	14.770.001	26.655.000
Sığırcılık	151.128.267	212.953.362
-Genç Boğa	5.862.404	1.572.312
-Düve	98.050.684	150.011.975
-Erkek Dana	7.106.693	3.936.380
-Dişi Dana	25.286.086	33.898.695
-Erkek Buzağı	6.039.000	6.699.000
-Dişi Buzağı	8.783.500	16.835.000
Koyunculuk	149.876.596	240.063.473
-Erkek Toklu	19.730.192	31.926.723
-Dişi Toklu	109.724.904	167.619.501
-Erkek Kuzu	10.218.500	20.320.500
-Dişi Kuzu	10.203.000	20.196.750
Keçicilik	3.833.250	5.156.100
-Erkek Çebiç	976.950	899.700
-Dişi Çebiç	2.856.300	4.256.400
Ceylancılık	62.400	1.800
-Yavru Ceylan	62.400	1.800
Köpekçilik	155.500	177.500
-Birli Erkek	25.500	-
-Birli Dişi	57.000	113.500
-Yavru Erkek	73.000	64.000
Bitkisel Tesisler	117.580.213	144.105.774
Toplam	453.566.228	659.550.009

3.2. Amortismanına Tabi Olan Canlı Varlıklar

Amortismanına tabi canlı varlıkların 2021 ve 2022 değerlerini gösteren çizelge aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-37. | Amortismanına Tabi Olan Canlı Varlıklar

Amortismanına Tabi Olan Canlı Varlıklar	31.12.2021 (TL)			31.12.2022 (TL)		
	Maliyeti	Amortismanı	Net Değer	Maliyeti	Amortismanı	Net Değer
Atçılık	67.517.482	24.503.104	43.014.378	86.070.122	30.811.986	55.258.136
Sığırcılık	314.088.000	148.145.366	165.942.634	396.558.759	175.198.841	221.359.918
Koyunculuk	386.433.607	135.121.833	251.311.774	527.986.373	196.848.300	331.138.073
Keçicilik	9.215.250	3.816.084	5.399.166	13.084.000	5.704.933	7.379.067
Ceylancılık	2.870.300	48.516	2.821.784	5.282.850	222	5.282.628
Arıcılık	3.089.519	1.995.071	1.094.448	3.545.216	2.195.265	1.349.951
İş Hayvanları	133.534	1.509	132.025	97.904	1.477	96.427
Köpekçilik	1.284.960	440.141	844.819	1.132.500	574.000	558.500
Tesisler	122.020.430	57.174.846	64.845.584	153.490.626	65.282.050	88.208.576
Toplam	906.653.082	371.246.470	535.406.612	1.187.248.350	476.617.074	710.631.276

4.Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

Bu bölümde Uzun Süreli kiraya verilen işletmeler ve 1-5 yıl arası kiraya verilen arazi ve arsalar ve binalar yer almaktadır.

Duran Varlıkları % 25'1 ini oluşturan yatırım amaçlı gayrimenkuller 2021 yılına göre % 0,002 oranında azalarak 6.773.127.762 TL olmuştur. 1-5 yıllık kiralamalara bağlı olarak yıllar itibariyle değişiklik göstermektedir.

2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-38. | Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Arazi ve Arsalar-Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenen	6.678.247.069	6.678.247.139	70
Binalar-Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenen	96.706.691	94.880.623	(1.826.068)
Toplam	6.774.953.760	6.773.127.762	(1.825.998)

5.Maddi Duran Varlıklar

Duran Varlıkların % 69,6'sını oluşturmaktadır. Maddi Duran Varlıklardan Arazi ve Arsalar ile Binaların gerçeğe uygun değeri, 2 Mayıs 2016 tarihinde SPK tarafından değerlendirme yapma yetkisi verilmiş bir gayrimenkul değerlendirme şirketi tarafından belirlenmiştir.

Maddi Duran Varlıklar 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-39. | Maddi Duran Varlıklar

Maddi Duran Varlıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Arazi ve Arsalar	18.347.671.618	17.579.558.780	(768.112.838)
Binalar	268.993.486	281.902.711	12.909.225
Yeraltı ve Yerüstü Yapıları	556.648.508	676.860.907	120.212.399
Tesis, Makine ve Cihazlar	935.453.340	1.063.533.590	128.080.250
Taşıtlar	16.639.172	16.888.047	248.875
Demirbaşlar	33.471.348	43.051.764	9.580.416
Diğer Maddi Varlıklar	8.262	8.261	(1)
Birikmiş Amortismanlar (-)	(1.036.918.657)	(1.139.572.784)	(102.654.127)
Yapılmakta Olan Yatırımlar	54.041.054	265.418.857	211.377.803
Özel Maliyetler	3.249.220	3.249.220	-
Toplam	19.179.257.351	18.790.899.354	(388.357.997)

2022 yılında maddi duran varlıkların edinme değeri 2021 yılına göre % 1,4 oranında azalarak 19.930.472.138 TL'ye düşmüş, bundan birikmiş amortismanlar tutarı 1.139.572.784 TL'nin düşülmesi sonucu 2023 yılına devreden net maddi duran varlık tutarı 18.790.899.354 TL olmuştur. Çizelgeden görüleceği üzere, Amortisman Tabi olmayan arazi ve arsalar ile yapılmakta olan yatırımlar hariç maddi duran varlıklar ortalama % 83 oranında amorti edilmiş durumdadır.

Maddi Duran Varlıkların 2022 yılına ait hareketleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-40. | Maddi Duran Varlıkların Hareketleri

Hesap Adı	01.01.2022 Maliyetleri (TL)	İlaveler (TL)	Çıkışlar (TL)	Transferler/ Yeniden Değerleme (TL)	31.12.2022 Maliyetleri (TL)
Arazi ve Arsalar	18.347.671.618	42	(4.820)	(768.108.059)	17.579.558.780
Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	268.993.486	17.145.839	(4.236.614)	-	281.902.711
Binalar	556.648.508	118.940.819	(554.487)	1.826.068	676.860.907
Tesis, Makina ve Cihazlar	935.453.340	137.957.471	(9.243.758)	(633.462)	1.063.533.590
Taşıtlar	16.639.172	301.410	(52.535)	-	16.888.047
Demirbaşlar	33.471.348	10.629.721	(1.049.305)	-	43.051.764
Diğer Maddi Duran Varlıklar	8.262	-	(1)	-	8.261
Yapılmakta Olan Yatırımlar	54.041.054	532.682.791	(294.779.428)	(26.525.560)	265.418.857
Özel Maliyetler	3.249.220	-	-	-	3.249.220
Toplam	20.216.176.007	817.658.093	(309.920.950)	(793.441.013)	19.930.472.137
Birikmiş Amortismanlar (-)	(1.036.918.657)	(136.371.065)	24.848.849	8.868.089	(1.139.572.784)
Net Kayıtlı Değeri	19.179.257.351	681.287.028	(285.072.101)	(784.572.924)	18.790.899.354

Projeli Yatırımlar Kapsamında ve İşletmecilik Faaliyetleri Kapsamında Yapılan Yatırım Harcamalarının Dokümanı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-41. | Projeli Yatırımlar

Projenin Adı	Tutarı (TL)
Hayvansal Üretim Geliştirme Projesi yatırım harcamaları	71.628.736
Ceylanpınar Sulama Projesi Harcamaları	207.238.168
Tarımsal Sulama Projesi yatırım harcamaları	82.864.000
Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi yatırım harcamaları	67.128.463
Sultansuyu Tar. İşl. İdare Binası ve Hizmet Konut Yapım Projesi	25.246.317
Muhtelif İşler Projesi yatırım harcamaları	16.278.543
Projeli Yatırım Harcamaları Toplamı	470.384.227
Demirbaş ve mefruşat alımları	15.697.792
Bitkisel tesis ve bakım yatırım harcamaları	27.159.022
İrat hayvanı alımı harcamaları	19.441.750
İşletmecilik Faaliyeti Kapsamında Yapılan Yatırım Harcamalar Toplamı	62.298.564
Yatırım Harcamaları Genel Toplamı	532.682.791

6.Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Duran Varlıkların % 0,0003' ünü oluşturan Maddi Olmayan Duran Varlıklar 2021 yılına göre % 71 oranında azalarak 1.041.528 TL olmuştur.

6.1.Haklar

Bu hesapta bilgisayar program yazılım lisanslarına ödenen tutarlar, irtifak hakları takip edilmektedir.

2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-42. | Bilgisayar Program Yazılım Lisanslarına Ödenen Tutarlar

Maddi Olmayan Duran Varlıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Haklar	6.731.576	8.757.069	2.025.493
Birikmiş Amortismanlar (-)	(3.094.476)	(7.715.542)	(4.621.066)
Toplam	3.637.100	1.041.528	(2.595.572)

Haklar ve amortismanların da 2022 yılında gerçekleşen hareketleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-43. | Haklar

Hesap Adı	01.01.2022 Maliyetleri (TL)	İlaveler (TL)	Çıkışlar (TL)	Transferler	31.12.2022 Maliyetleri (TL)
Haklar	6.731.576	2.025.494	-	-	8.757.069
Toplam	6.731.576	2.025.494	-	-	8.757.069
Birikmiş Amortismanlar (-)	(3.094.476)	(4.837.463)	216.398	-	(7.715.542)
Net Kayıtlı Değeri	3.637.100	(2.811.970)	216.398	-	1.041.528

Hakların % 88,10 'u amorti edilmiştir.

II-YÜKÜMLÜLÜKLER VE ÖZ KAYNAKLAR

Konsolide Finansal Durum Tablosunun Yükümlülükler ve Öz Kaynaklarını oluşturan değerlerin ayrıntısı, önceki dönem değerleri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-44. | Yükümlülükler ve Öz Kaynaklar

KAYNAKLAR	31.12.2021 (TL)		31.12.2022 (TL)		Fark (TL)
Kısa Vadeli Yükümlülükler					
Kısa Vadeli Borçlanmalar	205.000.000	%1	1.320.000.000	%4	1.115.000.000
Kiralama İşlemlerinden Yükümlülükler	342.781		256.618		(86.163)
Ticari Borçlar	183.365.232	%1	347.570.785	%1	164.205.553
- İlişkili Taraflara Ticari Borçlar			-		
- İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	183.365.232		347.570.785		164.205.553
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	6.681.207		12.350.275		5.669.068
Diğer Borçlar	45.200.816		139.421.084		94.220.268
- İlişkili Taraflara Diğer Borçlar			-		
- İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	45.200.816		139.421.084		94.220.268
Ertelenmiş Gelirler	126.993.249		246.462.773	%1	119.469.525
Dönem Karı Yükümlülüğü	1.780.091		148.471.299	%1	146.691.208
Kısa Vadeli Karşılıklar	4.442.392		7.359.388		2.916.996
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	4.442.392		7.359.388		2.916.996
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	18.432.592		38.985.259		20.552.667
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	592.238.358	%2	2.260.877.482	%7	1.668.639.124
Uzun Vadeli Yükümlülükler					
Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Yükümlülükler	793.360		260.033		(533.327)
Uzun Vadeli Karşılıklar	103.820.895		136.536.446	%1	32.715.551
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	103.820.895		136.536.446		32.715.551
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	5.520.571.524	%20	5.371.192.141	%17	(149.379.383)
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	5.625.185.778	%20	5.507.988.620	%18	(117.197.158)
Toplam Yükümlülükler	6.217.424.137	%22	7.768.866.102	%25	1.551.441.965
Öz Kaynaklar					
Ana Ortaklığı Ait Öz Kaynaklar	22.407.878.889		23.009.465.595	%75	601.586.706
Ödenmiş Sermaye	3.115.746.648	%11	3.715.746.648	%12	600.000.000
Ortak Kontrole Tabi İşletme Birleşme Etkisi	25.087		(121.357)		(146.444)
Birlikmiş Diğer Kapsamlı Gelir	14.302.760.014	%50	13.667.096.943	%44	(635.663.071)
-Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacaklar	14.302.760.014		13.667.096.943		(635.663.071)
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	15.816.586		15.874.901		58.315
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	4.857.138.872	%17	4.981.510.178	%16	124.371.306
Net Dönem Karı/Zararı	116.391.682		629.358.283		512.966.601
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	153.838		344.426		190.588
Toplam Öz Kaynaklar	22.408.032.727	%78	23.009.810.021	%75	601.777.294
Toplam Yükümlülükler Ve Özkaynaklar	28.625.456.864	%100	30.778.676.123	%100	2.153.219.259

Yükümlülükler ve Öz Kaynaklar, 2021 yılına göre % 7,5 oranında artarak 30,778.676.123 TL olmuştur. Yükümlülükler ve Öz Kaynaklar toplamının % 7 oranında 2.260.877.482 TL'lik kısmı kısa vadeli yükümlülüklerden, % 18 oranında 5.507.988.620 TL'lik kısmı Uzun Vadeli Yükümlülükler den ve % 75 oranında 23.009.810.021 TL' lik kısmı Öz Kaynaklardan oluşmuştur.

A.KISA VADELİ YÜKÜMLÜKLER

Kısa vadeli yükümlülükler 2021 yılına göre % 281 oranında artarak 2.260.877.482 TL olmuştur.

1.Kısa Vadeli Borçlanmalar

1.1.Banka Kredileri

Bu grupta Kurumumuzun kullanmış olduğu banka kredileri yer almaktadır. Kısa Vadeli yükümlülükleri % 58 ' ini oluşturmaktadır. Banka kredilerinin ayrıntısı 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-45. | Banka Kredileri

Banka Adı	Kredi Türü	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Akbank	Ticari Kredi	30.000.000	250.000.000	220.000.000
T.C. Ziraat Bankası	Tarımsal İşletme Kredisi	25.000.000	40.000.000	15.000.000
T.C. Ziraat Bankası	Ticari Kredi	50.000.000	210.000.000	160.000.000
T.C. Vakıflar Bankası	Rotatif-Spot	100.000.000	560.000.000	460.000.000
Vakıf Katılım Bankası	Ticari Kredi	-	90.000.000	90.000.000
Alternatifbank	Ticari Kredi	-	70.000.000	70.000.000
Burganbank	Ticari Kredi	-	100.000.000	100.000.000
Toplam		205.000.000	1.320.000.000	1.115.000.000

2.Ticari borçlar

Kısa vadeli Yükümlülükler altında yer alan ticari borçlar 2021 yılına göre % 89,6 oranında artarak 347.570.785 TL olmuştur. Toplam Kısa vadeli yükümlülüklerin % 15,3 ' ünü oluşturmaktadır.

Ticari borçların ayrıntısı önceki dönemle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-46. | Ticari Borçlar (Kısa Vadeli)

Ticari Borçlar / Kısa Vadeli	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
<i>İlişkili Taraflara Borçlar</i>			
<i>İlişkili Olmayan Taraflara Borçlar</i>	183.365.232	347.570.785	164.205.553
Satıcılar	183.381.259	350.602.228	167.220.969
Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri (-)	(16.027)	(3.031.443)	(3.015.416)
Toplam	183.365.232	347.570.785	164.205.553

2.1.İlişkili Taraflara Borçlar

2.2. İlişkili Taraflara Olmayan Borçlar

Ticari borçların ayrıntısı önceki dönem değerleri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-47. | İlişkili Taraflara Olmayan Borçlar

Ticari Borçlar	Önceki Dönem (TL)	Cari Dönem (TL)	Fark (TL)
Satıcılar	183.381.259	350.602.228	167.220.969
Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri (-)	(16.027)	(3.031.443)	(3.015.416)
Borçların Net Tutarı	183.365.232	347.570.785	164.205.553

2.2.1.Satıcılar

Satıcılara olan borçlar mal ve hizmet alımı ve vadelerine bağlı olarak yıllar itibariyle değişmektedir.

31.12.2022 Tarihi itibariyle 350.602.228 TL tutarındaki satıcılara olan borçlar ana başlıklar altında ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-48. | Satıcılara Olan Borçlar

Mahiyeti	Tutarı (TL)
Genel Bütçeli Kuruluşlara Borçlar	97.810
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara Borçlar	66
Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Borçlar	2.098
Özel Bütçeli Kuruluşlar	2.440
Kamu İşletmelerine Borçlar	6.484.968
Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Borçlar	1.096.939
Yurtiçi Özel Şahıslar	15.564.868
Yurtiçi Tüzel Şahıslara Borçlar	327.350.838
Mahalli İdarelere Borçlar	122
Yurtdışı Tüzel Şahıslara Borçlar	2.079
Toplam	350.602.228

3.Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar

Kısa vadeli Yükümlülüklerin % 0,5 ' ini oluşturan Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamındaki borçlar 2021 yılına göre % 84,8 oranında artarak 12.350.275 TL olmuştur.

Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamındaki Borçlar 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-49. | Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar

Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Personele Borçlar (Genel Müdürlük)	1.356.374	1.260.704	(95.670)
Ödenecek SGK	5.324.833	11.089.571	5.764.738
Toplam	6.681.207	12.350.275	5.669.068

3.1. Personele Borçlar

Hesap tutarı 1.015.255 TL Genel Müdürlük ve İşletmelerin İşçi kıdem tazminatı ve personel yolluk ve ücret alacaklarına aittir.

3.2. Personele Borçlar

Hesap tutarı 149.169 TL Konsolide edilen Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş nin personeline olan borç tutarıdır.

3.3. Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

Hesap tutarı 11.089.571 TL, 15 Aralıkta ödenen ücretlerden kesilen SGK primi kurum ve şahıs payına aittir.

4. Diğer Borçlar

Kısa vadeli Yükümlülükleri % 6,1 ' ini oluşturan diğer borçlar 2021 yılına göre % 208 oranında artarak 139.421.084 TL olmuştur.

Diğer Borçların 2021 yılı ile karşılaştırmalı çizelgesi aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-50. | Diğer Borçlar (Kısa Vadeli)

Diğer Borçlar / Kısa Vadeli	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
<i>İlişkili Taraflara Diğer Borçlar</i>			
<i>İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar</i>	45.200.816	139.421.084	94.220.268
Alınan Depozito ve Teminatlar	18.049.599	80.140.415	62.090.816
Diğer Borçlar	1.917.935	2.718.471	800.536
Ödenecek Vergi, Harç ve Diğer Kesintiler	25.200.478	56.536.750	31.336.272
Ödenecek Diğer Yükümlülükler	32.804	25.450	(7.354)
Toplam	45.200.816	139.421.084	94.220.268

5. Ertelenmiş Gelirler

Kısa vadeli yükümlülüklerin % 10,9' unu oluşturan ertelenmiş gelirler 2021 yılına göre % 94 oranında artarak 246.462.773 TL olarak gerçekleşmiştir.

Ertelenmiş gelirlerin 2021 yılı ile karşılaştırmalı ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-51. | Ertelenmiş Gelirler (Kısa Vadeli)

Ertelenmiş Gelirler – Kısa Vadeli	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Alınan Sipariş Avansları	22.088.067	17.414.112	(4.673.955)
Alınan Diğer Avanslar	17.166	17.166	0
Gelecek Aylara Ait Gelirler	104.888.015	229.031.494	124.143.479
Toplam	126.993.249	246.462.773	119.469.524

6. Kısa Vadeli Karşılıklar

Kısa vadeli yükümlülüklerin % 0,3 'ünü oluşturan 7.359.388 TL tutarındaki kısa vadeli karşılıkların 2021 yılı ile karşılaştırmalı ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-52. | Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar

Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
İzin Karşılığı	4.442.392	7.359.388	2.916.996
Toplam	4.442.392	7.359.388	2.916.996

Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar kapsamında hesaplanan izin karşılığı personelin izin kullanımına bağlı olarak yıllar itibariyle farklılık arz etmektedir.

7. Kısa Vadeli Diğer Yükümlülükler

Kısa vadeli yükümlülüklerin % 1,7 'sini oluşturan diğer kısa vadeli diğer yükümlülükler 2021 yılına göre % 115 oranında artarak 38.985.259 TL olarak gerçekleşmiştir.

Kısa Vadeli Diğer Yükümlülükler 2021 yılı ile karşılaştırmalı ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-53. | Kısa Vadeli Diğer Yükümlülükler

Diğer Kısa Vadeli Yükümlülük	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Gider Tahakkukları	16.940.688	38.985.259	22.044.571
Tecil Terkin KDV	1.491.904	-	(1.491.904)
Toplam	18.432.592	38.985.259	20.552.667

7.1.Gider Tahakkukları

Gider Tahakkukları Hesabında yer alan hesap kalıntısı 38.985.259 TL'nin 11.083.867 TL'si 15.12.2022-31.12.2022 dönemine ilişkin olarak 15 Ocak 2023 tarihinde ödenen işçi ücretlerinin 2022 yılına isabet eden tutarını göstermektedir.

Gider tahakkuklarında ücret tahakkukları dışında yer alan 27.160.744 TL'si ise; 2022 yılı içerisinde kullanılan ve 2023 yılı içerisinde ödenecek olan banka kredilerinin 2022 yılına isabet eden faizine aittir. 294.002 TL'si de Belgesi gelmeyen giderlere ait tutardır.

446.646 TL'si Bağlı Ortaklığımız Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.'nin gider tahakkukuna aittir.

7.2. Tecil, Terkin KDV

Hesap 2022 yılında işlem görmemiştir.

B. UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER

1.Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar

Uzun vadeli yükümlülüklerin % 2,5' ini oluşturan çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin karşılıklar 2021 yılına göre % 31,5 oranında artarak 136.536.446 TL olarak hesaplanmıştır.

2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo M-54. | Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar

Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Kıdem Tazminatı Karşılığı	103.820.895	136.536.446	32.715.551
Toplam	103.820.895	136.536.446	32.715.551

Kıdem tazminatı karşılığı çalışanların emekli olmasından doğan gelecekteki olası yükümlülüğün bugünkü değerinin tahmini ile hesaplanmaktadır.

Kıdem Tazminatı karşılığı işe giren ve emeklilik, istifa vb. nedenlerle ayrılan kadrolu personel nedeniyle yıllar itibariyle değişiklik arz etmektedir.

2.Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü

Uzun vadeli yükümlülüklerin % 97,5' ini oluşturan Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü 2021 yılına göre azalarak 5.371.192.141 TL olarak hesaplanmıştır.

Tablo M-55. | Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü

Ertelenmiş Vergi Yükümlülükleri	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
	5.520.571.524	5.371.192.141	(149.379.383)

Vergiye esas yasal finansal tabloları ile TFRS' ye göre hazırlanmış finansal tabloları arasındaki farklardan kaynaklanan geçici zamanlama farkları için ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü muhasebeleştirilmektedir. Söz konusu farklılıklar genellikle bazı gelir ve gider kalemlerinin vergiye esas finansal tablolar ile TFRS' ye göre hazırlanan finansal tablolarda farklı dönemlerde yer almasından kaynaklanmaktadır.

C-ÖZ KAYNAKLAR

Öz kaynaklar önceki döneme göre % 2,68 oranında artarak 23.009.810.021 TL'ye yükselmiştir. 2022 yılında öz kaynaklar, toplam kaynakların % 74'7 sini oluşturmuştur.

Öz kaynakların ayrıntısı aşağıda belirtilmiştir.

1.Ödenmiş Sermaye

Genel Müdürlüğümüzün sermayesi 27.7.2022 tarihli ve 5893 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 500 Milyon TL. Artırılarak 3.316.000.000,00 TL' den 3.816.000.000,00 TL'ye çıkartılmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 2022 yılı içerisinde Kuruluşumuza Projeli Yatırımların finansmanı ve personel ücretlerinin ödenmesi amacıyla ödenmemiş sermayemize mukabil 600.000.000,00 TL nakit ödeme yapılmıştır. Yılsonu itibariyle ödenmemiş sermaye tutarı 100.253.352,07 TL, Ödenmiş Sermaye tutarı ise 3.715.746.647,93 TL olarak gerçekleşmiştir.

2. Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir

-Kar ve Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacaklar

Öz kaynaklar grubu içerisinde sınıflandırılan Kar ve Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler Öz kaynakların % 59' unu oluşturmaktadır. 2021 yılına göre % 4,4 oranında azalarak 13.667.096.943 TL olarak hesaplanmıştır.

Vergiye esas yasal finansal tabloları ile TFRS' ye göre hazırlanmış finansal tabloları arasındaki farklardan kaynaklanan MDV Yeniden Değerleme artışları ve MDV değerleme artışının yarattığı vergi etkisi ve Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçümünün düşülmesi hesaplanmaktadır.

2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak ayrıntısı aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-56. | Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazanç/Kayıpları

	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazanç/Kayıpları	14.409.518.514	13.799.181.563	(610.336.951)
-MDV Yeniden Değerleme Artışları	18.473.741.685	17.714.589.196	(759.152.489)
-Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazanç/Kayıpları Ertelenmiş Vergi Geliri (Gider) Etkisi	(4.064.223.171)	(3.915.407.633)	(148.815.538)
Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm	(106.758.500)	(132.084.620)	(25.326.120)
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları / Kayıpları	(134.934.790)	(167.825.856)	(32.891.066)
-Fayda Planlarındaki Aktüeryal Kazanç ve Kayıpların Vergi Etkisi	28.176.290	35.741.235	7.564.945
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler veya Giderler (Net)	14.302.760.014	13.667.096.943	(635.663.071)

3.Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler

Hesap tutarı 15.874.901 TL'nin tamamı, faaliyetlerin karla sonuçlandığı yıllarda ayrılan 1. ve 2. tertip yedek akçe bedellerini göstermektedir.

a) Genel Müdürlüğe ait tutar aşağıdaki gibidir.

Hesap tutarı 15.711.405 TL'nin tamamı, faaliyetlerin karla sonuçlandığı yıllarda ayrılan 1. ve 2. tertip yedek akçe bedellerini göstermektedir.

1. Tertip Yedek Akçe:	11.114.779 TL
2. Tertip Yedek Akçe:	4.596.626 TL
	15.711.405 TL

b) Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık 1. ve 2. yedek akçe tutarı 163.496 TL dir.

4.Geçmiş Yıllar Zararları

Öz kaynaklara % 22 etkisi olan Geçmiş Yıl Zararları 4.981.510.178 TL' ye ulaşmıştır.

Geçmiş Yıl Zararları 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-57. | Geçmiş Yıllar Zararları

	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Geçmiş Yıl Zararları	(395.837.595)	(265.391.271)	130.446.324
Geçmiş Yıl Gelir Tablosunun Taşınması	5.252.976.467	5.246.901.449	(6.075.018)
Geçmiş Yıllar Kar / Zararları	4.857.138.872	4.981.510.178	124.371.306

5.Dönem Net Karı Veya Zararı:

Vergiye esas yasal finansal tablolarda yer alan 613.216.884 TL olan Dönem net karı TFRS' ye dönüşüm ve konsolide sonrası 629.581.351 TL olarak gerçekleşmiştir. Ayrıntılı izahı Kar veya Zarar Tablosu açıklamalarında yapılmıştır.

NAZIM HESAPLAR

Vergiye esas yasal finansal tablolarda gösterilen, ancak TFRS' ye göre hazırlanan Finansal Durum Tablosunda gösterilmeyen İşletmeler ve Genel Müdürlüğün Nazım Hesaplarda takip ettiği 1.615.572.240 TL'nin ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-58. | Nazım Hesaplar

Mahiyeti	Tutarı (TL)
Teminat Olarak Alınan Kıymetler	1.598.075.295
Çeşitli Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	324.482
İz Bedelli Kayıtlar	112
Yabancı Paralı İşlemler	301.954
Takibe Tabi Demirbaşlar	117.130
Sigorta Şirketlerinden Tahsil Edilen Tazminatlar	72.500
Teminat Olarak Verilen Kıymetler	16.634.505
Diğer Bilgiler	46.262
TOPLAM	1.615.572.240

Nazım Hesaplarda Takip edilen Teminat olarak alınan kıymetler mal ve hizmet alımı ve satışına ilişkin ihale teminatları, bayilik teminatları ve vadeli mal satışları, kira bedeli alacakları ve risk teminatları karşılığı alınan banka teminat mektuplarıdır.

Teminat olarak verilen kıymetler ise; Çeşitli davalar nedeniyle mahkemelere verilen banka teminat mektuplarıdır.

KONSOLİDE KAR VEYA ZARAR TABLOSU

Konsolide Kar ve Zarar Tablosunun 2021 yılı ile karşılaştırmalı tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo M-59. | Konsolide Kar ve Zarar Tablosu

	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Hasılat	1.758.209.524	3.515.563.961	1.757.354.437
Satışların Maliyeti (-)	(1.340.463.711)	(2.051.225.677)	(710.761.966)
Brüt Kar/Zarar	417.745.813	1.464.338.285	1.046.592.966
Genel Yönetim Giderleri (-)	(342.987.313)	(657.578.212)	(314.590.899)
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(23.416.159)	(51.591.098)	(28.174.939)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(1.195.358)	(1.858.945)	(663.587)
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	250.086.159	418.519.392	168.433.233
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	(154.788.604)	(191.233.909)	(36.445.305)
Esas Faaliyet Karı/Zararı	145.444.538	980.595.513	835.150.975
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler		(1.719.059)	(1.719.059)
Öz kaynak yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları/Zararları	1.736.831	12.405.238	10.668.407
Finansman Gideri /Geliri Öncesi Faaliyet Karı/Zararı	147.181.368	991.281.692	844.100.324
Finansman Geliri	5.749.922	7.865.845	2.115.923
Finansman Giderleri (-)	(35.917.740)	(176.766.151)	(140.848.411)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı/Zararı	117.013.550	822.381.386	705.367.836
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	(442.943)	(192.800.035)	(192.357.092)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	(2.123.684)	(185.877.625)	(183.753.941)
Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	1.680.742	(6.922.411)	(8.603.153)
Sürdürülen Faaliyetler Dönem Karı/Zararı	116.570.607	629.581.351	513.010.744
Durdurulan Faaliyetler Dönem Net Karı/Zararı			
DÖNEM KARI/ZARARI	116.570.607	629.581.351	513.010.744
Dönem Net Karının (Zararının) Dağılımı			
Ana Ortaklık Payları	116.391.682	629.358.283	512.966.601
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	178.925	223.068	44.143

A. Hasılat

2022 yılı toplam gelirinin % 90'ını oluşturan hasılatın ayrıntısı 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-60. | Hasılat Ayrıntısı

Satışlar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Yurtiçi Satışlar	1.724.620.674	3.475.763.735	1.751.143.061
Yurtdışı Satışlar	9.143.416	9.782.613	639.197
Diğer Gelirler	24.445.434	30.017.613	5.572.179
Satıştan İadeler (-)	-		
Toplam	1.758.209.524	3.515.563.961	1.757.354.437

1.Yurtiçi satışlar

Yurtiçi satışların ana üretimler ve hesap grupları itibariyle 2021 yılı 2022 yılı ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-61. | Yurtiçi Satışlar

Yurtiçi Satışlar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
Mahsul Buğday Satışları	321.029.371	387.669.180
Mahsul Dane Mısır Satışları	171.570.625	273.949.786
Ayçiçeği Satışları	101.510.157	240.905.798
Çepelli Mercimek	26.451.703	40.247.007
Antep Fıstığı Satışları	60.768.354	234.023.376
Narenciye Satışları	32.976.125	65.347.712
Diğer Bitkisel Üretim Satışları	2.742.238	9.962.515
Sözleşmeli Bitkisel Ürün Satışları	20.218.030	55.754.026
Buğday Tohumu Satışları	277.842.078	815.741.348
Arpa Tohumu Satışları	27.985.229	139.867.764
Diğer Tohum Satışları	18.647.443	45.854.414
Temizlenmiş Mercimek Satışları	17.165.342	54.223.404
Çeşitli İmalattan Doğan Satışlar	2.199.062	5.403.924
At Satışları	45.264.985	63.362.833
İnek Sütü Satışları	239.619.251	521.044.256
Koyun Sütü Satışları	19.838.244	37.770.120
Damızlık Sığır Satışları	42.023.017	86.478.201
Damızlık Koyun Satışları	36.461.203	43.323.450
Kasaplık Sığır Satışları	55.934.903	90.603.546
Kasaplık Koyun Satışları	70.288.127	162.851.797
Diğer Hayvancılık Ürün Satışları	13.669.989	21.837.639
Tali Ürün Satışları	91.194.017	80.748.757
Ticari Mal Satışları	4.725.524	1.541.285
Diğer Satışlar	35.207.779	43.136.107
Vade Farkı İptali	(10.712.122)	(45.915.283)
Nohut Satışları	-	30.773
Toplam	1.724.620.674	3.475.763.735

2.Yurtdışı satışlar

Yurtdışı satışların 2022 yılı ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-62. | Yurtdışı Satışlar

Mahiyeti	Tutarı (TL)
IRAK 'a ihraç kaydı ile satışı yapılan. 500.000 Kg Buğday Tohumu	5.550.096
KKTC' ne ihraç edilen 320.000 Kg Buğday Tohumu	3.552.067
KKTC' ne ihraç edilen 3.000 Kg Arpa Tohumu	27.450
SURİYE'ye ihraç edilen 30.000 Kg Buğday Tohumu	333.000
KATAR' a ihraç edilen 16 doz at sperması	320.000
TOPLAM	9.782.613

3.Diğer Gelirler

Diğer Gelirlerin 2021 yılı 2022 yılı ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo M-63. | Diğer Gelirler

	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)
At Yetiştiricilik Primleri	21.208.689	26.587.992
Parselde Sap Satışları	-	-
Diğer Gelirler	1.788	-
At Aşım Bedeli	3.234.957	3.429.622
Toplam	24.445.434	30.017.613

B. Satışların Maliyeti

2022 yılı Kar/Zarara ilişkin toplam maliyet ve giderlerin % 66,5 'ini oluşturan satışların maliyeti 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-64. | Satışların Maliyeti

Satışların Maliyeti	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Satılan Mamuller Maliyeti	(1.304.981.890)	(2.013.960.000)	(708.978.110)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	(15.923.042)	1.040.341	16.963.383
Satılan Hizmet Maliyeti	(19.558.779)	(38.306.018)	(18.747.239)
Toplam	(1.340.463.711)	(2.051.225.677)	(710.761.966)

C. Brüt Kar/Zarar

Hasılatlardan, satışların maliyetinin düşülmesi sonucunda 1.464.338.285 TL tutarında brüt satış karı oluşmuştur.

D. Faaliyet Giderleri

2022 yılı Kar/Zarara ilişkin toplam maliyet ve giderlerin % 22,4' ünü oluşturan faaliyet giderlerinin ayrıntısı 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-65. Faaliyet Giderleri

Faaliyet Giderleri	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Genel Yönetim Giderleri	(342.987.313)	(657.578.212)	(314.590.899)
Pazarlama Giderleri	(23.416.159)	(51.591.098)	(28.174.939)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	(1.195.358)	(1.858.945)	(663.587)
Toplam	(367.598.830)	(711.028.255)	(343.429.425)

1.Genel Yönetim Giderleri

Önceki yıla göre % 92 oranında artarak, 657.578.212 TL olarak gerçekleşen genel yönetim giderlerinin giderler itibariyle ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-66. Genel Yönetim Giderleri

Genel Yönetim Giderleri	Tutarı (TL)
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	60.986.590
Direkt İşçilik Giderleri	62.756.473
Memur Maaşları	144.156.767
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	151.971.843
Çeşitli Giderler	15.502.587
Vergi, Resim ve Harçlar	32.986.168
Amortisman Giderleri	9.649.676
Kıst Amortisman	3.852.691
İzin Karşılığı	2.916.996
Kıdem Tazminatı	(175.514)
Yardımcı İşletme Gider Dağıtımlarından Alınan Pay	172.699.616
Bağlı Ortaklık Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş. Giderleri	547.762
Faaliyet Kiralaması	(273.443)
Toplam	657.578.212

2. Pazarlama satış ve dağıtım giderleri:

Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri bir önceki yıla göre % 120 oranında artarak 51.591.098 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu giderlerin ayrıntısı gider çeşitleri itibariyle aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-67. | Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri

Mahiyeti	Tutar (TL)
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	643.143
Direkt İşçilik Giderleri	9.974.138
Memur Maaşları	20.263.991
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	1.622.736
Çeşitli Giderler	2.589.001
Vergi, Resim ve Harçlar	9.543.087
Amortisman Giderleri	316.598
Yardımcı İşletme Gider Dağıtımlarından Alınan Pay	6.638.404
Toplam	51.591.098

3. Araştırma ve Geliştirme Giderleri:

Araştırma ve Geliştirme Giderleri bir önceki yıla göre % 55,5 oranında artarak 1.858.945 TL olarak gerçekleşmiştir. Genel Müdürlük araştırma laboratuvar giderleri ile Gözlü, Karacabey ve Polatlı işletmelerinde yapılan denemelere ait bu giderlerin ayrıntısı gider çeşitleri itibariyle aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-68. | Araştırma ve Geliştirme Giderleri

Mahiyeti	Tutarı (TL)
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	729.233
Direkt İşçilik Giderleri	246.496
Memur Maaşları	215.195
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	338.902
Çeşitli Giderler	25.188
Amortisman Giderleri	54.000
Yardımcı İşletme Gider Dağıtımlarından Alınan Pay	249.931
Toplam	1.858.945

E. Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

2022 yılı toplam gelirin % 10,6 'sını oluşturan Esas faaliyetlerden diğer gelirler 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-69. | Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Vade Farkı ve Faiz Gelirleri	10.650.915	44.892.087	34.241.172
Kur Farkı Gelirleri	1.408.824	6.604	(1.402.220)
Diğer Olağan Gelir ve Karlar	187.448.035	326.877.770	139.429.735
Önceki Dönem Gelir ve Karlar	15.502.748	3.292.513	(12.210.235)
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	35.075.638	43.450.417	8.374.779
Toplam	250.086.159	418.519.392	168.433.233

F. Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler

2022 yılı Kar/Zarara ilişkin maliyet ve giderler toplamının % 7,2 'sini oluşturan Esas faaliyetlerden diğer giderler 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-70. | Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler

Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Karşılık Giderleri	(28.780.842)	-	28.780.842
Kur Farkı Giderleri	(260.507)	-	260.507
Vade Farkı ve Faiz Gideri	(246.156)	(16.027)	230.129
Önceki Dönem Reeskont İptali	(2.256.225)	(12.315.565)	(10.059.340)
Diğer Olağan Gider ve Zararlar	(87.732.664)	(122.248.295)	(34.515.631)
Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları	(7.806.992)	(23.429.560)	(15.622.568)
Önceki Dönem Gider ve Zararları	(27.604.787)	(32.241.674)	(4.636.887)
Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	(100.431)	(982.788)	(882.357)
Toplam	(154.788.604)	(191.233.909)	(36.445.305)

G. Esas Faaliyet Karı Veya Zararı

Brüt Kar/Zarardan faaliyet giderleri ve Esas Faaliyetten Diğer Giderleri düşülmesi ve Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirlerin eklenmesi suretiyle hesaplanan Esas Faaliyet Karı/Zararı 980.595.513 TL kar olarak gerçekleşmiştir.

H. Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler

2022 yılı toplam gelirin % 0,02' sini oluşturan Yatırım Faaliyetlerinden gelirler 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-71. | Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler

Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Faiz Gelirleri			
Genel Müdürlük	3.859.300	5.796.767	1.937.467
Bağlı Ortaklık Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş. Gelirleri	1.890.622	2.069.078	178.456
Toplam	5.749.922	7.865.845	2.115.923

İ. Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları/Zararları

2022 yılı toplam gelirin % 0,12' sini oluşturan Öz kaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları/Zararları 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıda açıklanmıştır.

Tablo M-72. | Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları/Zararları

Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karlarından/Zararlarından Paylar	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Zararları (-)			
Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş.			
Bala Tarım ve Hayvancılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.			
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları	2.004.207	12.405.238	10.401.031
Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş.	2.004.207	5.801.013	3.796.806
Bala Tarım ve Hayvancılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.	(267.376)	6.604.225	6.871.601
Toplam	1.736.831	12.405.238	10.668.407

J. Finansman Gideri/Geliri Öncesi Faaliyet Karı Veya Zararı

Esas Faaliyet Karı /Zararına Yatırım Faaliyetlerinden Gelirlerin ve Öz Kaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karları/Zararları eklenmesi suretiyle hesaplanan Finansman Gideri/Geliri Öncesi faaliyet karı veya zararı 991.281.692 TL kar olarak gerçekleşmiştir.

K. Finansman Giderleri

2022 yılı Kar/Zarara ilişkin maliyet ve giderler toplamının içerisindeki payı % 5,6 olan 176.766.151 TL tutarındaki finansman giderlerinin tamamı Kuruluşumuzun finansman ihtiyacı için bankalardan kullanılan kredilerin 2022 yılına isabet eden faiz ve komisyonuna ilişkindir.

Finansman Giderleri 2021 yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-73. | Finansal Giderler

Finansal Giderler	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	(35.917.740)	(176.766.151)	(140.848.411)
Toplam	(35.917.740)	(176.766.151)	(140.848.411)

L. Sürdürülen Faaliyet Vergi Öncesi Kar/Zarar

Finansman Gideri/Geliri Öncesi faaliyet karı veya zararı tutarı 991.281.692 TL' den 168.900.306 TL tutarındaki finansman giderleri düşüldükten sonra, Sürdürülen Faaliyet Vergi Öncesi Kar/Zarar, 822.381.386 TL kar olarak hesaplanmıştır.

M. Sürdürülen Faaliyetlerden Vergi Gider/Geliri

Vergiye esas yasal finansal tabloları ile TFRS' ye göre hazırlanmış finansal tabloları arasındaki farklardan kaynaklanan geçici zamanlama farkları için ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü muhasebeleştirmektedir. Söz konusu farklılıklar genellikle bazı gelir ve gider kalemlerinin vergiye esas finansal tablolar ile TFRS' ye göre hazırlanan finansal tablolarda farklı dönemlerde yer almasından kaynaklanmaktadır.

2021 Yılı ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki gibidir.

Tablo M-74. | Sürdürülen Faaliyetle Vergi Gideri/Geliri

	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	Fark (TL)
Dönem Vergi Gideri	(2.123.684)	(185.877.625)	(183.753.941)
Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	1.680.742	(6.922.411)	(8.603.153)
Kar veya Zarar Tablosundaki Vergi Gideri/Geliri	(442.943)	(192.800.035)	(192.357.092)

N. Sürdürülen Faaliyetler Dönem Karı/Zararı

Sürdürülen Faaliyet Vergi Öncesi Karı 822.381.386 TL' den 192.800.035 TL tutarındaki Sürdürülen faaliyetler vergi gideri eklenmesiyle, Sürdürülen Faaliyet Kar/Zarar 629.581.351 TL Kar olarak hesaplanmıştır.

O. Dönem karı /Zararı

Vergiye Esas Yasal Finansal Tablolarda 798.687.817 TL olarak gerçekleşen Dönem Karı, Bağlı Ortaklık Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş. ile Konsolide edilen TFRS' ye göre hazırlanmış finansal tablolara dönüşüm sonrası Dönem Karı 629.581.351 TL olarak hesaplanmıştır.

KONSOLİDE EDİLEN BAĞLI ORTAKLIĞIMIZA İLİŞKİN BİLGİLER

Bağlı Ortaklığımız Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.'nin 10 Eylül 2018 tarihinde tescil edilmesi, faaliyet hacminin düşük olması nedeniyle 31.12.2018 tarihi itibarıyla konsolidasyon kapsamı dışında bırakılmış olup, 31.12.2022 tarihi itibarıyla konsolide edilerek finansal tablolarda raporlanmıştır.

Tablo M-75. | Bağlı Ortaklığa İlişkin Bilgiler

Finansal Yatırımlar / Uzun Vadeli	31.12.2021	31.12.2022
Bağlı Ortaklıklar	57.590.000	53.200.000
Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-)	(42.878.405)	(38.488.405)
Toplam	14.711.595	14.711.595

Bakanlar Kurulunun 17.01.2018 tarihli 2018/11226 Sayılı Kararnamesi ile “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İkili Tarımsal İşbirliği ve Ortaklığına İlişkin Anlaşma” da yer alan amaçları yerine getirmek üzere, sermayesinin %80’i Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ve %20’si Sudan tarafını temsile yetkili kuruluşa ait olan “Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketi” adıyla bağlı ortaklık kurulması kararlaştırılmıştır.

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.’nin kuruluş tamamlanarak tescili 10 Eylül 2018 ve 9656 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanmıştır.

Tablo M-76. | Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş. Ortaklık Yapısı

Ortağın Adı Soyadı Veya Ticaret Unvanı	Sahip Olduğu Hisse Tutarı (USD)	Ortaklık Hisse Oranı
TİGEM	8.000.000	% 80
SUDAN TARIM VE ORMANCILIK BAKANLIĞI	2.000.000	% 20
Toplam	10.000.000	% 100

Tablo M-77. | Bağlı Ortaklık Sermaye ve Taahhüte İlişkin Bilgiler

Bağlı Ortaklığın	Sermayesi (USD)	Bağlı Ortaklıktaki Sermaye Tutarımız (TL)	Ödenen Sermaye Taahhüdü (TL)	Kalan Sermaye Taahhüdümüz (TL)
Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.	10.000,000	53.200.000	14.711.595	38.488.405

Tablo M-78. | Bağlı Ortaklıktaki Yatırımın Finansal Tabloları ile İlgili Özet Bilgileri

Şirket Adı	31.12.2021		Satış Gelirleri	Net Dönem Karı/Zararı	31.12.2022		Satış Gelirleri	Net Dönem Karı/Zararı
	Toplam Varlıklar	Toplam Yükümlülükler			Toplam Varlıklar	Toplam Yükümlülükler		
Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.	16.793.670	418.261	-	894.625	18.548.323	999.259	-	1.115.342

Üst Yöneticinin İç Kontrol Güvence Beyanı

İÇ KONTROL GÜVENCE BEYANI

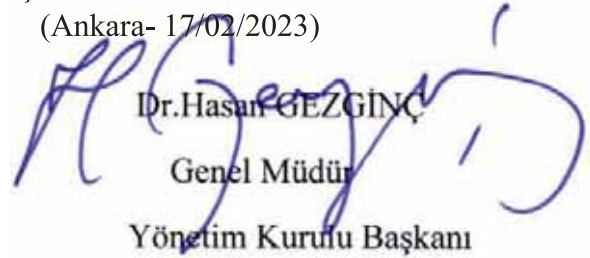
Üst yönetici olarak görev ve yetkilerim çerçevesinde Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (2022 yılı) bütçesinin; kalkınma planına, yıllık programa, stratejik plan ve performans programı ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlandığını ve uygulandığını, amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi ve ilgili mevzuatla düzenlenen görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi için bütçe ile tahsis edilmiş kaynakların, planlanmış amaçlar doğrultusunda ve iyi malî yönetim ilkelerine uygun olarak kullanıldığını beyan ederim.

Bu çerçevede iç kontrol sisteminin; idarenin gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesine, kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesine, her türlü malî karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesine, karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesine, varlıkların kötüye kullanılmasının ve israfının önlenmesine ve kayıplara karşı korunmasına ilişkin yeterli ve makul güvenceyi sağladığını bildiririm.

Bu güvence, üst yönetici olarak sahip olduğum bilgi ve değerlendirmelere, yönetim bilgi sistemlerine, iç kontrol sistemi değerlendirme raporlarına, izleme ve değerlendirme raporlarına, benden önceki yönetici/yöneticilerden almış olduğum bilgilere, harcama yetkilileri ile malî hizmetler birim yöneticisi tarafından sunulan güvence beyanlarına ve denetim raporlarına dayanmaktadır.

Bu raporda yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu beyan ederim.

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(Ankara- 17/02/2023)

Dr.Hasan GEZGİNÇ
Genel Müdür
Yönetim Kurulu Başkanı

FINANS YÖNETİMİ BİRİM YÖNETİCİSİNİN BEYANI

Finans yönetimi birim yöneticisi olarak yetkim dahilinde;

Bu idarede, faaliyetlerin mali yönelim ve kontrol mevzuatı ile diğer mevzuata uygun olarak yürütüldüğünü, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin etmek üzere iç kontrol süreçlerinin işletildiğini, izlendiğini ve gerekli tedbirlerin alınması için düşünce ve önerilerimin zamanında üst yöneticiye raporlandığını beyan ederim.

İdaremizin 2022 yılı faaliyet Raporunun "Mali Bilgi ve Tablolar" bölümünde yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu teyit ederim.

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(Ankara-25...1.04.2023)

Kamil ŞAHİN

Finans Yönetimi Dairesi Başkan V.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

 Karanfil Sokak No: 62 Bakanlıklar / ANKARA

 0.312. 417 84 70

 0.312. 417 78 39

 info@tigem.gov.tr

 www.tigem.gov.tr